

Effectiviteit van 'Zegenend Helpen'

Een onderzoek naar de effectiviteit en de Bijbelse kaders van de pastorale benadering
'Zegenend Helpen' in opdracht van de stichting 'De Kracht van Vrede'.

Eindscriptie aangeboden aan de examencommissie
van de Evangelische Theologische Hogeschool te Ede
ter verkrijging van de bachelorgraad van de opleiding
Godsdienst-Pastoraal Werk.

Studenten:

A. Kroon

D.D. Brouwer-Overduin

Afstudeerrichting: Pastoraat

Scriptiebegeleider: Dhr. H. A. Bakker

Datum: december 2008

Korte samenvatting van de scriptie.

Dit afstudeerproject is gemaakt, in opdracht van de stichting 'De Kracht van Vrede', om te onderzoeken of hulpvragers met de pastorale benadering 'Zegenend Helpen' geholpen zijn. Ook is onderzocht of professionele hulpgevers, maar ook pastorale vrijwilligers en kerkelijk werkers, de benadering kunnen gebruiken zoals deze door de stichting in cursussen aangeboden wordt. Daarnaast is de benadering getoetst aan de Bijbelse kaders door middel van een woordstudie naar het woord 'zegenen' en hoe dit in de Bijbel tot uitdrukking komt. Naast literatuuronderzoek hebben ook de enquêtes, persoonlijke gesprekken en het volgen van de cursus een grote bijdrage geleverd aan dit project.

INHOUDSOPGAVE

1. STICHTING ‘DE KRACHT VAN VREDE’	6
1.1. Inleiding.....	6
1.2. Het ontstaan van de stichting.....	6
1.3. Kaders en fundament.....	6
1.4. De stichting in de praktijk.	8
2. CURSUS	9
2.1. Inleiding.....	9
2.2. Vragen naar aanleiding van lesboek ‘Zegenend Helpen’	9
2.2.1. Tekstverwijzingen.....	9
2.2.2. Priesterschap van alle gelovigen	12
2.2.3. Gelijkheid	13
2.2.4. maranatha	16
2.2.5. Eindconclusie en algemene indruk lesboek.....	17
2.3. Commentaar naar aanleiding van ‘Nou, het beste’	18
2.3.1. Ik zegen jou... ..	18
2.3.2. Priesterschap van alle gelovigen	19
2.4. De cursus en materialen in de praktijk	19
2.4.1. Eigen ervaring cursus	19
2.5. Cursistenvragenlijst.....	20
2.5.1. Het opstellen van de cursistenvragenlijst	20
2.5.2. De cursistenvragenlijst	21
2.5.3. Uitslagen cursistenvragenlijst.....	21
2.6. Aanbevelingen en conclusies naar aanleiding van de cursus	22
2.7. Ervaring Cursist.....	23
3. CONFIDENTEN	23
3.1. Inleiding.....	23
3.2 De confidenten-enquête.....	24
3.2.1. Het opstellen van de confidenten-enquête.....	24
3.2.2. Verantwoording confidentenenquête.....	27
3.2.3. Uitslagen van de confidentenenquête.....	28
3.2.4. Verdere op- of aanmerkingen	38
4 EXEGESE	38
4.1 Inleiding.....	38
4.2. Het Hebreeuwse woord voor zegen.....	39
4.3. Het Griekse woord voor zegen.....	40
4.4. Woordstudie Zegenen.....	42
4.4.1. Zegenen in het Oude Testament	42
4.4.2. Zegenen in het Nieuwe Testament	49
4.4.3. Andere bijzondere teksten	52
4.5 Conclusie Exegese.....	54
5. LITERATUUR ONDERZOEK	56
5.1. Inleiding.....	56
5.2. De literatuur.....	56
5.2.1. Bulletin voor Charismatische Theologie	56
5.2.2. Bijbels Woordenboek	57
6. CONCLUSIES	57
LIJST VAN GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	62
BIJLAGEN	64

ALGEMENE INLEIDING

Dit verslag is geschreven als afstudeerscriptie aan de Evangelische Theologische Hogeschool. Vanuit de stichting 'De Kracht van Vrede' is ons gevraagd te onderzoeken hoe effectief de pastorale benadering 'Zegenend Helpen' is. Wij hebben gekozen om met dit onderwerp aan de slag te gaan omdat we, vanuit onze afstudeerrichting 'pastoraat', het erg interessant vinden te onderzoeken wat we kunnen met bepaalde methoden of benaderingen binnen ons werkveld.

Voordat we aan het daadwerkelijke onderzoek begonnen, hebben we gekeken in hoeverre het relevant zou zijn. We hebben hiervoor diverse kerkelijke genootschappen benaderd en hen gevraagd of zij een visie over zegenen, al dan niet binnen het pastoraat, op papier hadden. De PKN heeft als enige protestantse kerk informatie opgenomen over het zegenen in hun dienstboek.¹ Hier betreft het voornamelijk een praktische uitwerking over hoe men in diverse situaties met de zegen om dient te gaan. Binnen evangelische kringen wordt er wel gezegend, voornamelijk in de zondagse eredienst, maar staat er nauwelijks iets op papier. Hiermee was aangetoond dat de relevantie voldoende was om aan dit onderzoek te beginnen. Het onderwerp blijkt ook erg actueel te zijn. Dhr. W. Ouweneel was er afgelopen jaar nog over in discussie met het Charismatisch Werkgemeenschap en ook Dhr. C. van der Kooi schreef in 2006 nog een artikel over zegenen in het Bulletin voor Charismatische Theologie.

Toen we voor het eerst met de stichting over de praktische kant van het onderzoek spraken, richtten we ons vooral op hoe we de hulpvragers en hulpgevers konden benaderen. De onderzoeksvraag was dan ook: 'Hoe effectief is de benadering 'Zegenend Helpen' voor hulpvragers en hoe brengen de hulpgevers, de in de cursus geleerde kennis, in de praktijk?'. Er werd besloten dat ook wij de cursus zouden volgen zodat we ons beter in de stichting konden inleven en mogelijk gericht vragen konden stellen. Doordat we zelf actief gingen lezen in de cursusmaterialen rezen er enkele vragen op wat betreft de Bijbelse kaders van zegenen.

Uiteindelijk hebben we in overleg met de begeleiders besloten dat we naast het praktijkonderzoek, ook een exegetisch onderzoek zouden doen. Dus naast de eerdere probleemstelling kwam er een tweede: 'Op welke manier wordt er in Bijbel gezegend en wat kunnen/mogen wij daar vandaag de dag nog mee?'. Voor het exegetische gedeelte van ons verslag hebben we een redelijk uitgebreide woordstudie gedaan. We hebben gekeken naar de betekenis van het woord 'zegenen' in zowel de Hebreeuwse als Griekse grondtekst. Ook hebben we zoveel mogelijk Bijbelteksten bekeken en onderzocht, die iets zeiden over de manier en het moment waarop een zegen uitgesproken kan worden. Pas nadat we onze eigen conclusies hadden getrokken, zijn we ons gaan verdiepen in de literatuur en de gevonden artikelen. Op deze manier wilden we voorkomen dat onze exegese

¹ URL: "<http://www.dienstboek.nl/index.php>"

gekleurd zou worden door kennis die we van anderen hadden overgenomen. In feite controleren we dus onze conclusies door de resultaten die we halen uit het literatuuronderzoek. Als laatste zullen we alle onderdelen van het verslag, de stichting, het cursistenonderzoek, het confidentenonderzoek, de exegese en het literatuuronderzoek samenvoegen in één eindconclusie over de effectiviteit van de pastorale benadering ‘Zegenend Helpen’ en in welk Bijbels kader we dit moeten plaatsen.

Aron Kroon en Dominique Brouwer – Overduin,
Alphen aan den Rijn, december 2008

1. STICHTING ‘DE KRACHT VAN VREDE’

1.1. Inleiding

De stichting ‘De Kracht van Vrede’ is een stichting die hulpvragers (confidenten) in contact brengt met hulpgevers (netwerkers), die werken met de pastorale benadering ‘Zegenend Helpen’. Om u een goed beeld van de stichting en de benadering te geven, leiden wij ze hieronder in aan de hand van hun eigen documenten. Paragraaf 1.3. is door de stichting geschreven en paragraaf 1.2. en 1.4. zijn door ons zelf geschreven en bevat aanvullende informatie.

1.2. Het ontstaan van de stichting

De stichting 'De Kracht van Vrede' is in 1996 ontstaan na persoonlijke ervaringen van Téo van der Weele met pastorale nood op het zendingsveld in Thailand. Téo zag in Thailand veel nood maar kon de mensen wegens de taalbarrière niet goed helpen. Hij besloot de mensen te gaan zegenen en zag dat dit, naar eigen zeggen, vergaande resultaten had. Terug in Nederland is hij het zegenen verder gaan uitwerken. Hij schreef studiematerialen en boeken over dit thema, tot het principe wat vandaag de dag binnen de stichting bekend is als 'Zegenend Helpen'. ‘Zegenend Helpen’ is een geestelijke houding. Daarnaast is het ook een manier van omgaan met hulpbehoevende, waarbij de vrede van Jezus Christus als basisvoorwaarde gehanteerd wordt.

1.3. Kaders en fundament

De grondslag van de stichting is de Bijbel als het gezaghebbende Woord van God. De theologische uitgangspunten vallen binnen het raamwerk van de ‘Beginselverklaring van de Evangelische Alliantie’ (waarvan de stichting deelnemer is) en het ‘Lausanne Convenant’.¹

Binnen deze kaders licht de stichting zichzelf als volgt toe:

- 1) God heeft het verlangen Zijn schepselen te zegenen, d.w.z. hen het goede toe te spreken. Daarbij zijn woord en daad voor God één. Dit verlangen van God betekent voor de mens, dat hij ook een positieve, verwachtende, ontvangende houding mag hebben, dat God goede dingen zal doen. Terwijl veel hulpverlening probleem gericht is, willen we in Zegenend Helpen (verder afgekort als Z.H.) vooral de aandacht voor het goede, door Woord en houding van helpers, centraal stellen. Een belangrijk aspect hiervan is een stil luisteren, zodat God zelf die woorden kan spreken, die de hulpvrager nodig heeft.
- 2) Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament wordt de opdracht tot zegenen gegeven. We bedoelen daarmee niet de specifieke ambtelijke zegen, maar een zegenend leven vanuit de

¹ Bijlagen 1 en 2

gemeenschap der gelovigen (Rom. 12:14 en 1 Petr. 3:9). Die houding heeft tot gevolg, dat de helper niet alleen met menselijke bewogenheid naast de hulpvrager staat en zich met de hulpvrager tot God wendt, maar ook, dat de helper zegenend aan Gods kant gaat staan en met de genade en het erbarmen van de Heer naar de hulpvrager kan kijken.

3) Jezus heeft bij de uitzending van zijn discipelen en van de zeventig, hen de opdracht gegeven om bij het verspreiden van het Koninkrijk van God, mensen tegemoet te treden met Zijn 'shalom' (Matt. 10:12) D.w.z. het begint met het toespreken van de heelheid (shalom) van God.

4) Wanneer God bewogen is, komt er onvermijdelijk actie. Zo zien we in het Oude Testament hoe God in de situatie van Zijn volk komt (zoals de wonderen, plagen van Egypte, de wolkkolom). In het NT komt de volledigste manier daarvan naar voren in de 'vleeswording van Jezus Christus'. In Hem komt God in de puinhopen, in de modder van deze wereld. Zo benadrukt Z.H de komst van de Verlosser in de moeilijke, pijnlijke, of zondige situatie van de hulpvrager. Daarom heeft ZH een sterk Christocentrisch karakter: eerst de blik op Jezus richten, dan pas op de situatie.

Door de uitwerking van de hierboven beschreven principes komen de volgende zaken aan de orde:

1) Hulpvragers worden gezegend met de 'vrede' van de Heer (de Vader, Jezus of de Heilige Geest). Het joodse begrip vrede is weidser dan het Griekse begrip, daarom vertaalt Paulus 'shalom' met 'genade en vrede'. Het zegenen hiermee gebeurt niet om 'toe te dekken', maar juist om een veilige situatie te scheppen, waarin de hulpvrager de problemen en angstige gebeurtenissen onder ogen kan zien. Ook hier ervaren hulpvragers dat Gods woord betekent dat Hij handelt.

2) De betekenis van de incarnatiehouding van God: met de hulpvrager kan het Maranatha-gebed (Heer, kom) gebeden worden. Het is een uitnodigen van God in de situatie van vandaag of die van vroeger, wanneer Zijn aanwezigheid daarin niet ervaren is. Een manifestatie van Gods Tegenwoordigheid in een situatie is evenwel een soevereine daad van God. Het geeft de mogelijkheid om situaties in een ander licht te zien, te 'herkaderen'. We kunnen dan ook het verborgen goede uit die situaties onder de aandacht brengen.

3) Het incarnatieprincipe betekent, dat wij in ZH de eigen cultuur van de hulpvrager als noodzakelijk startpunt voor de hulpverlening stellen. God komt waar wij zijn. ZH benadrukt daarom, dat de helper als coach mag optreden, die begint waar de ander is, i.p.v te beginnen met algemeen erkende (meestal cultureel gevormde) eisen van de christelijke omgeving. De vorm van het gebed en de woorden ervan, worden ook cultureel bepaald. Hulpvragers bepalen dan ook zelf de culturele vorm van het gesprek. Dit geldt ook voor niet-christelijke hulpvragers. Zij zullen worden aangesproken op voor hen herkenbare 'scheppingsgaven' (zoals het verlangen naar gerechtigheid, vrede en blijdschap etc.). God is aan het werk in ieder mens, ook al (h)erkent die Hem niet. Deze scheppingsgaven kunnen we bevestigen en er mee instemmen.

4) Gods komen in de situatie betekent, dat de hulpvrager reële verwachtingen mag koesteren. De reiniging, genezing en heiliging van geest, ziel en lichaam kan gebeuren door de werking van de vrede van God (1 Tess. 5:23; Fil. 4:6; 2 Kor. 7:1). Inderdaad: ook van het lichaam, dat herinneringen van gevoelens en subjectieve waarnemingen heeft opgeslagen, waar we ons niet direct bewust van behoeven te zijn. Zo kunnen 'flashbacks' (momenten waarop een voorval in het verleden zich zo naar voren dringt dat het ervaren wordt als of het *nu* plaats vindt), onverwacht optreden door impulsen die het lichaam ervaart. Dit beïnvloedt iemands zielenleven en tenslotte ook zijn geest. De relatie tussen geest, ziel en lichaam wordt in ZH dan ook gezien als een cirkel. Lijfelijke herinneringen kunnen zo krachtig zijn, dat het noodzakelijk wordt het lichaam als het ware te reinigen, waardoor het weer een normaal reactie patroon krijgt. Dit is één van de belangrijkste aandachtspunten van ZH, dat zich daarin ook onderscheidt van andere pastorale werkvormen.

5) Samenvatting:

a) ZH is geen methode, maar een levenshouding naar God. Die houding van overgave aan God bepaalt ook de houding naar de hulpvrager toe en wel vanuit Gods respect, genade en bewogenheid met die mens.

b) ZH sluit daarom aan op wat God reeds deed of aan het doen is in het leven van de hulpvrager en probeert niet een eigen programma af te wikkelen. Zo is bekrachtiging van de hulpvrager nodig om de pijnlijke werkelijkheid van verleden, heden en/of toekomst onder ogen te zien, *alleen* voor zover God dit nodig vindt (1 Kor. 10,13; Hebr. 4,8). Dit betekent dus dat we niet automatisch gaan graven. Niet alles hoeft herbeleefd te worden om er vrij van te komen. Er zijn zaken die zo pijnlijk zijn, of door God als 'niet ter zake doende' worden beschouwd, dat Zijn vrede dit kan omhullen en ontkrachten.

c) Hiermee is ZH een manier van omgaan met hulpvragers die niet dwingend is. De vrijheid die Jezus Christus geeft, wordt als basisvoorwaarde in de hulpverleners gerespecteerd.

1.4. De stichting in de praktijk

Op dit moment zijn er ongeveer vijftig netwerkers bij de stichting aangesloten. Dit zijn hulpverleners die binnen hun eigen praktijk gebruik maken van het principe 'Zegenend Helpen'. Als mensen de stichting benaderen voor hulp worden zij in contact gebracht met een netwerker bij hen in de buurt. Hiernaast organiseert de stichting cursussen waarin het principe wordt geleerd en uitgelegd aan pastorale vrijwilligers. Er worden vanuit de stichting op dit moment zes verschillende cursussen gegeven, naast de basiscursus zijn dat: 'Herstel na machtsmisbruik', 'Herstel na seksueel misbruik', 'vrij van vroeger', '(On)verbondenheid' en 'Zegenend Helpen voor echtparen'.

2. CURSUS

2.1. Inleiding

Voor de cursus worden verschillende cursusmaterialen gebruikt, het lesboek 'Zegenend Helpen' van Téo van der Weele, het boek 'Nou, het beste...' van Drs. André de Haan en een werkboek. Naar aanleiding van het boek van Téo van der Weele en het boek van André de Haan kwamen er bij ons vragen naar boven. In de bijlagen 3 en 4 is een samenvatting gegeven van de twee gelezen boeken en hieronder zullen wij onze vragen en bevindingen uiteenzetten.

2.2. Vragen naar aanleiding van lesboek 'Zegenend Helpen'

Na een samenvatting te hebben gemaakt van het lesboek¹ zijn we nu in staat om deze ook kritisch tegen het licht te houden. Omdat het teveel werk zou zijn om het gehele boek tegen het licht te houden, hebben we ons vooral gericht op de teksten over zegenen en die hier indirect op van toepassing zijn. De volgende punten willen we even aanstippen:

- Tekstverwijzingen
- Gelijkheid tussen hulpvrager en hulpgever
- Priesterschap van alle gelovige
- Maranatha-gebed

2.2.1. Tekstverwijzingen

Na het opzoeken en doornemen van alle tekstverwijzingen komen wij tot de conclusie dat over het algemeen de tekstverwijzingen kloppen en op de juiste manier worden gebruikt. Toch willen we bij bepaalde keuzes onze vraagtekens zetten. Ook hier geldt weer dat we ons uitsluitend hebben gericht op de hoofdlijnen en teksten die direct of indirect te maken hebben met zegenen.

Matteüs 18: 19-20

De eerste verwijzing die we willen bekijken is de verwijzing naar Matt. 18: 19-20.

Wederom, voorwaar Ik zeg u, dat, als twee van u op de aarde iets eenparig zullen begeren, het hun zal ten deel vallen van mijn Vader, die in de hemelen is. Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in hun midden.²

Deze tekst wordt in totaal zeven keer genoemd in het lesboek en dan met name als een verwijzing naar een Maranatha-ervaring/gebed. De tekst wordt zelfs gezien als een tekst die aan dit gebed ten

¹ Bijlage 3

² NBG vertaling 1951: Matteüs 18:19-20

grondslag ligt.¹ Wij vragen ons af of dit in alle gevallen terecht is. Kan men met deze tekst het maranatha-gebed Bijbels onderbouwen? Als we deze tekst exegetisch tegen het licht houden, zien we dat deze tekst een onderdeel is van een perikoop die in vers 15 begint en waarin de zonde van een broeder centraal staat. Zo luidt ook de titel die de NBG 51 boven de perikoop heeft geplaatst. We moeten deze tekst dus zien in deze context. De Studiebijbel zegt het volgende over het woord ‘eenparig’ in vers 19:

Eenparig (*sumphōneō*) is samengesteld uit *sun* (samen) en *phōnē* (geluid) en betekent letterlijk: samen-stemmen, in harmonie zijn.²

Het draait hier dus om eenheid binnen de gemeente. Jezus’ belooft dat waar twee of drie vergaderd zijn in Zijn naam, dus in harmonie en eenheid, in hun midden te zijn. Als er verdeeldheid is binnen de gemeente zal Jezus Zijn centrale plaats dus niet innemen. Het gaat in deze tekst dus niet om de hoeveelheid mensen die bij elkaar zijn (want is Jezus ook niet bij die ene die Hem oprecht zoekt?) of om de aanwezigheid van Jezus, maar in de eerste plaats om de harmonie binnen de gemeente. Want waar harmonie is, is Jezus! Ook is vers 20 een reactie op vers 16 waarin staat dat als een broeder niet luistert, men één of twee andere moet nemen als getuigen omdat een verklaring van twee of drie getuigen echt vast staat. Het draait hier dus ook om gemeentetucht. Als twee of drie een broeder aanspreken in Zijn naam zal Jezus in hun midden zijn.

De conclusie is dat deze perikoop niet in de eerste plaats gaat om de aanwezigheid van Jezus, maar om harmonie en tucht binnen de gemeente. Daarnaast is het de vraag of Jezus met de woorden ‘daar ben Ik in hun midden’ een ervaring heeft bedoeld die door de stichting een maranatha-ervaring wordt genoemd. Op pagina 47 van het boek ‘Zegenend Helpen’ wordt deze tekst geciteerd (zonder tekstverwijzing) en wordt 'daar ben ik in hun midden' vertaald met 'daar wil ik mijzelf openbaren'. Dit hebben wij in geen enkele Bijbelvertaling terug kunnen vinden en daarom beschouwen we het als een interpretatie van de stichting en/of de schrijver.

Handelingen 1:8

De volgende tekstverwijzing waar we onze vraagtekens bij hadden was de tekstverwijzing naar Handelingen 1:8 zoals die wordt gegeven op pagina 25 van het ‘Zegenend Helpen’ lesboek. Daar staat:

Om te kunnen zegenen krijgen we autoriteit van God door de Heilige Geest.³

In handelingen 1:8 lezen we:

Maar gij zult kracht ontvangen, wanneer de Heilige Geest over u komt en gij zult mijn

¹ Lesboek *Zegenend Helpen*, pagina 8

² Studiebijbel deel 2, *Het evangelie naar Mattheus*, pagina 431

³ Lesboek *Zegenend Helpen*, pagina 25

getuigen zijn te Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste der aarde.¹

Als we de deze Bijbeltekst exegetisch bekijken zien we dat dit een tekst is die uitgesproken wordt vlak voor de hemelvaart van Jezus. Het is een antwoord op de vraag van de discipelen wanneer Jezus nu het koningschap van Israël gaat herstellen. Hieruit blijkt dat de discipelen zich niet bewust waren van het feit dat Jezus op het punt stond hen te verlaten. Ze waren nog steeds in de waan dat Jezus de Romeinen uit Israël zou verdrijven en het koningschap over Israël op zou eisen. Jezus' antwoordt dat het niet hun zaak is te weten wanneer God deze gebeurtenissen laat plaatsvinden en zegt hun in vers acht de Heilige Geest toe, die hun kracht zal geven om getuigen te zijn van Hem tot aan het uiterste der aarde. Jezus' voorzegt hier dus de komst van de Heilige Geest en dat ze door Zijn kracht getuigen zullen zijn over de gehele aarde. Jezus, heeft het hier over getuigen zijn (evangeliseren) en niet over zegenen.

1 Tim. 5:22

Op pagina 65 en 71 van het lesboek waarschuwt de schrijver voor het te snel opleggen van de handen. Enerzijds zegt de schrijver geen mensen te willen zegenen waar geen oprechte honger naar God is. Anderzijds geeft hij aan niet de rechter te zijn die daarover kan beslissen. Deze twee punten lijken elkaar uit te sluiten, beweren om niet voor rechter te spelen maar er wel voor kiezen mensen niet te zegenen. De schrijver baseert dit op de waarschuwing van Paulus aan Timoteüs in 1 Tim. 5:22

Leg niemand overijld de handen op, heb ook geen deel aan de zonden van anderen, houd u rein.²

Hoewel de schrijver op pagina 71 er op wijst dat deze tekst gaat over het aanstellen van publieke leiders zit hier ook nog een andere betekenis in, namelijk dat er een oprechte honger naar God moet zijn voordat iemand de zegen mag ontvangen. Volgens ons beperkt deze tekst zich toch tot het aanstellen van de oudsten, daar er in Timoteüs meer richtlijnen hiervoor worden gegeven. In verband met het aanstellen van de oudsten is dit een logische opmerking van Paulus. Het geeft namelijk aan dat niet iedereen zomaar als oudste aangesteld kan worden en er goed onderzoek gedaan moet worden naar zijn levenswandel en geestelijke houding. Zou er iemand als oudste worden ingezegend dan heeft degene die inzegt verantwoordelijkheid over de leider die hij heeft aangesteld. De tweede betekenis die de schrijver geeft aan deze tekst kunnen wij vanuit deze context niet onderbouwen. Volgens ons is er een verschil in de functie van de zegen bij een oudste en een hulpvrager, namelijk het bevestigen van een functie en iemand Gods hulp en leiding

¹ NBG vertaling 1951: Handelingen 1:8

² NBG vertaling 1951: 1 Timoteüs 5:22

toewensen. De verantwoordelijkheid bij het bevestigen van een oudste is groot omdat iemand over een groep wordt aangesteld en zijn functie dus zou kunnen misbruiken terwijl een hulpvrager deze autoriteit niet ontvangt. Hierdoor denken wij dat de hulpgever geen of minder verantwoording draagt over de daden van de hulpvrager.

Overvloed of tekort aan verwijzingen

In de inleiding van het lesboek kwamen we de volgende tekst tegen:

De inhoud van ZH wordt vooral bepaald door de mogelijkheden en de grenzen die de Bijbel ons daarbij geeft.¹

Natuurlijk is dit een goed uitgangspunt en gaan we er vanuit dat de stichting hier naar eer en geweten naar streeft. Maar een stelling inname als deze, zouden wij graag bekrachtigd zien met een aantal tekstverwijzingen naar de Bijbel. Hierin zouden dan de kaders genoemd worden waarbinnen de stichting zichzelf plaatst. Een willekeurige lezer kan niet in de tekst terug vinden wat de kaders zijn. Hij of zij zal zich niet afvragen wat die grenzen en de mogelijkheden van de Bijbel inhouden en het lesboek als maatstaf nemen. In sommige delen van het lesboek hebben we echter het idee dat er zoveel tekstverwijzingen worden gegeven dat een willekeurige lezer ze niet meer zal opzoeken.

2.2.2. Priesterschap van alle gelovigen

Vanuit de stichting wordt veel gebaseerd op het priesterschap van alle gelovigen, zoals omschreven in 1 Petrus 2:9, zo zeggen zij op pagina 25 van het boek ‘Zegenend Helpen’:

De taak om nu anderen, namens God te zegenen was vroeger een speciale opdracht voor de priesters. Petrus verzekerde niet-joodse gelovigen dat ze een ‘koninklijk priesterschap’ waren. Daarmee verwijst hij naar de Oud Testamentische wortels van zegenen. Werd er in het Oude Testament gezegend in de naam van ‘de Here’, in het Nieuwe Testament komt er een ‘toegevoegde waarde’ bij. Paulus verbindt God onlosmakelijk met Jezus, als de Here.²

Het volgende staat in 1 Petrus 2:5 en 1 Petrus 2:9:

En laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijk huis, om een heilig priesterschap te vormen, tot het brengen van geestelijke offers, die Gode welgevallig zijn door Jezus Christus.³

Gij echter zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, een volk (Gode) ten eigendom, om de grote daden te verkondigen van Hem, die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht.⁴

¹ Lesboek *Zegenend Helpen*, pagina 5

² Lesboek *Zegenend Helpen*, pagina 25

³ NBG vertaling 1951: 1 Petrus 2:5

⁴ NBG vertaling 1951: 1 Petrus 2:9

De woorden ‘koninklijk/heilig priesterschap’ zijn ontleend aan Exodus 19:6.

En gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk. Dit zijn de woorden die gij tot de Israëlieten spreken zult.¹

De stichting en/of de schrijver trekt uit 1 Petrus 2:9 de conclusie dat christenen de Nieuw Testamentische priesters zijn en daarom mogen zegenen. Dit omdat het zegenen ook een taak was van priesters in het Oude Testament. Als we 1 Petrus 2:9 bestuderen zien we dat de woorden ‘Gij echter’ een reactie is op een vorig vers, namelijk vers 8:

En een steen des aanstoets en een rots der ergernis, voor hen, die zich daaraan, in hun ongehoorzaamheid aan het woord, stoten, waartoe zij ook bestemd zijn.²

Ook is het een herhaling van vers 5 waarin expliciet wordt genoemd wat de eerste opdracht is van het priesterschap, namelijk het brengen van geestelijke offers. De priesters in het Oude Testament brachten brand- dier- en spijsoffers maar de lezers van de eerste brief van Petrus worden aangespoord tot het brengen van ‘geestelijke offers’. Onder deze geestelijke offers verstaan we gebeden (Ps. 51:17, 141:2, Openb. 8:3-4), lofprijzingen en dankzeggingen (Ps. 50:14-23, 69:31, Hebr. 13:15). De gelovigen behoren niet alleen ‘iets’ te offeren, maar bovenal zichzelf (Rom. 12:1). Hierin vormen de gelovigen een tegenover aan de genoemde in vers 8 die bestemd zijn tot ongehoorzaamheid. De gelovigen zijn juist bestemd voor God. Zij behoren tot een heilige natie door God zelf apart gezet. Petrus verwijst hier in eerste instantie dus niet naar de Oudtestamentische wortels van zegenen maar wijst op de status die een gelovige heeft gekregen doordat hij door het bloed van Christus is vrijgekocht.

2.2.3. Gelijkheid

Met name in hoofdstuk 4 van het lesboek wordt er veel nadruk gelegd op het punt dat iedereen gelijk is. Een hulpgever zou mogelijk misbruik kunnen maken van zijn positie en als hulpvrager is men geen verantwoording schuldig aan geestelijk leiders in de kerk, als zij vragen hoe het met je gaat.

Op pagina 49 van het boek staat hierover het volgende:

Omdat pastoraat te maken heeft met geestelijk gezag van de helper, moeten we ook wijzen op de mogelijkheid van misbruik van pastoraal gezag. De morele en persoonlijke kracht van een helper kan overweldigend zijn voor een hulpvrager. Daardoor kunnen ze zwijgen, waar ze zouden moeten spreken of protesteren. Of ze voelen zich waardeloos en grijpen naar elk inzicht dat we geven. het antwoord hierop vinden we in de Bijbelse omschrijving van gelijkwaardigheid: in het lichaam van Christus is geen verschil tussen rang en stand, leeftijd of geslacht.³

¹ NBG vertaling 1951: Exodus 19:6

² NBG vertaling 1951:1 Petrus 2:8

³ Lesboek *Zegenend Helpen*, pagina 25

Helaas wordt er hier geen tekstverwijzing gegeven maar wij gaan er van uit dat het gebaseerd is op onder andere Kol. 3:11, 1 Kor. 12:12 en Gal. 3: 26-29

...waarbij geen onderscheid is tussen Griek en Jood, besneden of onbesneden, barbaar of Skyth, slaaf en vrije, maar alles en in allen is Christus.¹

Want gelijk het lichaam één is en vele leden heeft, en al de leden van het lichaam, hoe vele ook, één lichaam vormen, zo ook Christus; want door één Geest zijn wij allen tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij slaven, hetzij vrijen, en allen zijn wij met één Geest gedrenkt.²

Want gij zijt allen zonen van God, door het geloof, in Christus Jezus. Want gij allen, die in Christus gedoopt zijt, hebt u met Christus bekleed. Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, van slaaf of vrije, van mannelijk en vrouwelijk: gij allen zijt immers een in Christus Jezus. Indien gij nu van Christus zijt, dan zijt gij zaad van Abraham, en naar de belofte erfgenamen.³

Vanuit deze teksten is er inderdaad veel te zeggen voor de gelijkheid van hulpvrager en hulpgever. Aan de andere kant is het ook waardevol om het verschil tussen gelijk en gelijkwaardig te belichten. Dat iedereen even veel waard is (gelijkwaardig, van gelijke waarde) in Christus lijkt ons redelijk vanzelfsprekend. De één staat niet dichterbij God dan de ander vanwege geslacht, afkomst of talenten en gaven die iemand bezit (zelfs van God gekregen heeft). Toch durven wij te zeggen dat niet iedereen gelijk is. Als we het tekstgedeelte van 1 Korinthe doorlezen komen we in vers 28 het volgende tegen:

En God heeft sommigen aangesteld in de gemeente, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, verder krachten, daarna gaven van genezing, bekwaamheid om te helpen, om te besturen, en verscheidenheid van tongen.⁴

Als we dan ook nog even kijken naar de context van Kolossenzen 3 zien we dat we een heleboel richtlijnen krijgen van hoe we met elkaar en God om moeten gaan. Als we naar die voorschriften leven en ons bewustzijn van onze gelijk(waardig)heid in Christus zijn (enkele van) de richtlijnen die de stichting op pagina 50 geeft wellicht overbodig.

Doodt dan de leden, die op de aarde zijn: hoerij, onreinheid, hartstocht, boze begeerte en de hebzucht, die niet anders is dan afgoderij, om welke dingen de toorn Gods komt. Daarin hebt ook gij eertijds gewandeld, toen gij erin leefdet. Maar thans moet ook gij dit alles wegdoen: toorn, heftigheid, kwaadaardigheid, laster en vuile taal uit uw mond. Liegt niet meer tegen elkander, daar gij de oude mens met zijn praktijken afgelegd, en de nieuwe aangedaan hebt, die vernieuwd wordt tot volle kennis naar het beeld van zijn Schepper, waarbij geen onderscheid is tussen Griek en Jood, besneden of onbesneden, barbaar en

¹ NBG vertaling 1951: Kolossenzen 3:11

² NBG vertaling 1951: 1 Korintiërs 12:12

³ NBG vertaling 1951: Galaten 3:26-29

⁴ NBG vertaling 1951: 1 Korintiërs 12:28

Skyth, slaaf en vrije, maar alles en in allen is Christus. Doet dan aan, als door God uitverkoren heiligen en geliefden, innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld. Verdraagt elkander en vergeeft elkander, indien de een tegen de ander een grief heeft; gelijk ook de Here u vergeven heeft, doet ook gij evenzo. En doet bij dit alles de liefde aan, als de band der volmaaktheid. En de vrede van Christus, tot welke gij immers in één lichaam geroepen zijt, regere in uw harten; en weest dankbaar. Het woord van Christus wone rijkelijk in u, zodat gij in alle wijsheid elkander leert en terechtwijst en met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zingende, Gode dank brengt in uw harten. En al wat gij doet met woord of werk, doet het alles in de naam des Heren Jezus, God, de Vader, dankende door Hem!¹

Hieronder geven we een korte opsomming van de tips die op pagina 50 aan de hulpvrager gegeven worden als hij zich ongemakkelijk zou voelen in een gesprek of het idee heeft dat de hulpgever zijn functie misbruikt:

- stop de sessie als je denkt genoeg gehad te hebben.
- stop de hulpgever als deze een onderwerp wil aansnijden waar je niet over wilt praten.
- laat niets gebeuren wat je niet wilt, wil de hulpgever met je bidden, maar heb je geen zin, zeg dit.
- gebeurt er iets waar je vraagtekens bij hebt (bijv. in het gebed) onderbreek dan en vertrek.
- leer 'selectieve openheid'. Voel je niet verplicht op iedereen open antwoord te geven, je kunt altijd wel iets positiefs bedenken wat ook waar is.
- onbekenden die de neiging hebben te vermanen kun je doorsturen naar je hulpgever.
- als leidinggevende (kerkelijke) personen vragen stellen, kun je hen aanhoren en eerst met je hulpgever overleggen hoe je hier het beste op kunt reageren.

Naar aanleiding van de richtlijnen voor het (christelijk) leven die genoemd werden in Kolossenzen 3 en het bewustzijn van de gelijkwaardigheid van alle christenen zou het misschien voldoende zijn om de hulpvrager te wijzen op zijn eigen verantwoordelijkheid. Daarnaast zou de hulpvrager kunnen kijken naar de levensstijl van de hulpgever, leeft de hulpgever in afhankelijkheid van God, opent hij een gesprek met gebed en is het bijvoorbeeld een trouwe kerkganger? In het hoofdstuk over de hulpgever zou dan natuurlijk ook op deze dingen moeten worden ingegaan. Een ander voorbeeld om ons standpunt uit te leggen is dat er in de maatschappij vele mensen werken. En hoewel een vuilnisman zijn werk met net zo veel inzet doet als een minister krijgen ze toch niet hetzelfde betaald, dit heeft te maken met verantwoordelijkheid. Het betekent niet dat de minister als persoon meer waard is als de vuilnisman. Als het goed is zijn zij zich ook beide bewust van hun verantwoordelijkheden. Zo mag men er ook van uit gaan dat een (professioneel) hulpgever zijn verantwoordelijkheden weet en daar bewust en respectvol mee omgaat.

Een ander punt wat we over dit onderwerp van autoriteit en gelijkheid nog even willen aanstippen,

¹ NBG vertaling 1951: Kolossenzen 3:5-17

is dat het lijkt of de stichting hier tegen zichzelf ingaat. Als we enerzijds zeggen dat iedereen gelijk is en iedereen de autoriteit van God krijgt om te zegenen (priesterschap van alle gelovigen) moeten we ons aan de andere kant afvragen wat autoriteit dan inhoudt? Autoriteit is toch het (met respect, gezag en macht) boven iemand staan? Maar als we gelijk zijn, kan toch niemand meer boven iemand staan?

2.2.4. maranatha

Om te beginnen willen we duidelijk krijgen wat de stichting bedoelt met maranatha. In het hele lesboek komt het woord 'maranatha' geregeld voor, als een gebed, als ervaring en als een principe. Het maranatha-gebed is een gebed met twee betekenissen, enerzijds is het de vraag of de Heer in de situatie hier en nu wil komen, anderzijds is het de zekerheid dat de Heer uiteindelijk gaat komen en dat er dan een nieuwe hemel en nieuwe aarde zullen zijn, zoals te lezen is op pagina 11. Door het maranatha-gebed, het uitnodigen van Jezus in de situatie waarin de hulpvrager zich bevindt, wordt het probleem niet de centrale focus maar wordt de focus bij Jezus gelegd. Als we bidden of Jezus in de situatie wil komen vragen we eigenlijk of hij zichzelf wil openbaren in de situatie want we mogen weten dat Jezus in ieder geval al aanwezig was. Een maranatha-ervaring zouden we kunnen omschrijven als het ervaren van Jezus in een probleemsituatie, dat kan doordat we een rust ontvangen maar ook door daadwerkelijke genezing.¹ Een maranatha-gebed is ook goed toe te passen als het probleem van de hulpvrager te maken heeft met zeer intieme dingen die niet zomaar besproken kunnen worden. Er kan dan in algemene bewoording gebeden worden voor de openbaring van Jezus in deze situatie en zo kan er heling plaats vinden zonder dat problemen bij name genoemd hoeven te worden.²

Door het maranatha-gebed kan er snel een diepe verbondenheid ontstaan tussen hulpvrager en hulpgever omdat er op een bepaald moment door beiden ervaren wordt dat Christus aanwezig is.

Het (maranatha) gebed is zowel een gebed dat vraagt om de manifestatie van Jezus in de situatie waarvoor we staan, als een gebed dat belijdt: de Here komt.³

De link tussen het maranatha-gebed en het zegenen is nog niet helemaal duidelijk. Mogelijk zijn het twee principes die binnen de stichting beide veel gebruikt worden, mogelijk worden ze ook veel in combinatie met elkaar gebruikt maar hier hebben we weinig over kunnen vinden in de aangeboden cursusliteratuur.

Aan het marantha-principe zien we veel sterke kanten, het focussen op de Here in plaats van op het probleem. Met andere woorden, het probleem in het licht van de Here brengen, vinden we erg sterk.

¹ Lesboek *Zegenend Helpen*, pagina 73

² Lesboek *Zegenend Helpen*, pagina 27

³ Lesboek *Zegenend Helpen*, pagina 5

Een ander sterk punt is het uitnodigen van Jezus in de situatie, het geeft aan dat we open willen staan voor wat God kan en wil doen in ons leven. Het is zo iets als de Here uitnodigen in een kerkdienst, hoewel we weten dat Hij daar natuurlijk al is, geeft het een hartgesteldheid aan dat we ook naar Hem willen luisteren. Wat eigenlijk de vraag is over de aanwezigheidservaring, heeft te maken met wat de norm is en wat de uitzondering. Wij denken dat God zo groot en ongrijpbaar is dat hij niet te vatten is, die keer dat we God dusdanig duidelijk ervaren zien wij als een Godswonder en genade. Binnen de stichting lijkt men het ervaren van de aanwezigheid van God meer als de norm te zien. Het nadeel van de maranatha-ervaring, als een ervaring van de aanwezigheid van God, is dat als die ervaring er niet is de hulpvrager teleurgesteld kan raken in God. Het lijkt de ervaring te moeten zijn die genezing brengt.

Er wordt meerdere keren in het lesboek gesproken over de eenheid die kan leiden tot een maranatha-ervaring, over verbondenheid die gebracht wordt en over genezing die komt in de ervaring. De verwachtingen lijken hooggespannen, zo staat er op pagina 35 van het boek:

Genadegaven zijn een openbaring van God in ons, en als zodanig hoort dit thuis in de 'maranatha-gedachte': Kom, Here, openbaar U zelf NU. het gaat niet om de beleving van 'iets' maar de beleving van HEM, Jezus in deze situatie.¹

Ten slotte willen we nog even terugverwijzen naar wat we bij ons punt tekstverwijzingen ook al zeiden over Matteüs 18:20. Er wordt erg veel opgehangen aan de belofte van Jezus' aanwezigheid bij twee of drie personen. Zoals we daar aangaven kunnen er vraagtekens geplaatst worden bij het hangen van het maranatha-gebed aan deze tekst.

2.2.5. Eindconclusie en algemene indruk lesboek

Al met al kunnen we concluderen dat het boek toegankelijk en vrij gemakkelijk te lezen is. Mede door de vele praktische voorbeelden en persoonlijke ervaringen van Téo van der Weele krijgt het geheel een persoonlijk karakter. Er worden veel tips gegeven en na het lezen heeft men echt het idee dat je zo aan de slag kunt met 'Zegenend Helpen'. Ook wordt er een goede balans gezocht wat betreft de 'afstand en nabijheid' tussen hulpgever en hulpvrager waarin beide volledig tot hun recht komen.

Aan de andere kant is de praktische insteek ook de valkuil van het boek. Juist omdat deze vanuit het praktisch oogpunt van zegenen is geschreven schiet de theologische onderbouwing nogal eens tekort. Waar men soms een Bijbeluitleg verwacht, wordt een persoonlijke ervaring gegeven en daarbij wordt er dan vanuit gegaan dat deze automatisch in de lijn van de Bijbel ligt. Ook worden veel Bijbelteksten, die de basis vormen van 'Zegenend Helpen', uitgelegd alsof ze speciaal zijn geschreven met het oog op zegenen. Wij kregen hierdoor sterk het vermoeden dat de benadering al

¹ Lesboek *Zegenend Helpen*, pagina 35

bestond voordat deze Bijbels onderbouwd werd. In plaats van dat er objectief naar de betekenis van teksten is gekeken, heeft men dus teksten gezocht om de benadering theologisch te verdedigen en te onderbouwen. Een gevolg hiervan is dat Bijbelteksten niet altijd in hun waarden worden gelaten en worden uitgelegd naar eigen inzicht en visie.

2.3. Commentaar naar aanleiding van ‘Nou, het beste...’

Na het lezen en het maken van een samenvatting van ‘Nou, het beste...’¹ kunnen we concluderen dat dit boekje een goede aanvulling is op het lesboek van Téo van der Weele. Waar het lesboek vooral vanuit de ervaring geschreven is, is ‘Nou, het beste...’ meer geschreven vanuit een theologisch en exegetisch perspectief. Ook belicht het boekje de praktijk vanuit een heel andere hoek dan het lesboek dit doet. Het lesboek gaat praktisch gezien vooral in op het zegenen, hoe dóe ik het precies, en geeft hierbij veel tips. Het boekje ‘Nou, het beste...’, weidt zich meer uit over de context van zegenen, in welke situaties kán ik allemaal zegenen. Het gaat naast de theologische onderbouwing in op zegenen op het werk, in het gezin, het pastoraat, de eredienst en op een zegenende levenshouding. Hiermee doet het recht aan de verschillende manieren en gelegenheden van zegenen die naar voren komen in de Bijbel. Het krijgt een gelaagdheid. Toch zijn er theologisch gezien nog enkele opmerkingen die we willen maken wat betreft de visie van Drs. André de Haan op bepaalde Bijbelteksten: 1) Psalm 129:8 waarmee de visie op het uitspreken van de tekst ‘ik zegen jou...’ tijdens het zegenen wordt verdedigd en 2) het priesterschap van alle gelovigen uit 1 Petrus 2:9.

2.3.1. Ik zegen jou...

Op pagina 18 van ‘Nou, het beste...’ staat:

Gewone mensen hebben dus ook volmacht om namens God te spreken. Je mag dus tijdens het zegenen de woorden ‘wij zegenen je’ of ‘ik zegen gebruiken’. Dit wel in afhankelijkheid van God, zodat toegevoegd wordt ‘...in de naam des Heren’ of ‘in Jezus’ naam’.²

En op pagina 58:

(...) en bedenken dat het Bijbels is om te zeggen: ‘Wij zegenen u in de Naam des Heren’ (Ps. 129:8). De eerste persoon wordt gebruikt, dus kan ook ‘ik’ gezegd worden.³

Op basis van deze tekst wordt het ‘ik’ zeggen binnen het zegenen vanuit de stichting verdedigd. Enerzijds snappen we waarop dit gebaseerd is maar anderzijds durven we te zeggen dat het in deze tekst gaat om het collectief ‘wij’ en niet om het individu die de zegen geeft. Daarnaast vinden we

¹ Bijlage 4

² Lesboek *Nou, het beste...*, pagina 18

³ Lesboek *Nou, het beste...*, pagina 58

het erg belangrijk dat er na het 'wij' altijd de naam van de Here moet volgen, zoals ook in de Psalm geschreven staat. Dit om op geen enkele manier de schijn te wekken dat het de persoon is die zegt maar altijd de Here zelf. Maar voor ons het zwaarst wegende argument om niet in deze redenering mee te gaan, is toch wel de grote hoeveelheid teksten die hier tegenover lijkt te staan. Dit is de enige tekst in de Bijbel waarbij men zou kunnen beweren dat degene die de zegen uitspreekt, dit in de 1^e persoon (enkelvoud of meervoud) doet. Wij vinden dit dus te summier om uit te concluderen dat het zegenen in de ik-vorm geplaatst mag worden.

2.3.2. Priesterschap van alle gelovigen

Evenals het lesboek gaat 'Nou, het beste' ook in op het priesterschap van alle gelovigen. En trekt ook dezelfde conclusie als het lesboek:

Zelfs al zou er een ambt nodig zijn om te zegenen, zou dan het priesterambt van de gelovige niet voldoende zijn?¹

Natuurlijk willen wij het bovenstaande citaat niet ontkennen maar wij blijven bij ons standpunt dat we eerder hebben toegelicht in paragraaf 2.2.2. Petrus verwijst hier in eerste instantie dus niet naar de zegen maar wijst op de status die een gelovige heeft gekregen doordat hij door het bloed van Christus is vrijgekocht. Wij vinden het dus een te snel getrokken conclusie als de stichting de 'De Kracht van Vrede' met deze tekst het recht om te zegenen verdedigd.

2.4. De cursus en materialen in de praktijk

2.4.1. Eigen ervaring cursus

Naast het lezen van de cursusmaterialen en de enquêtes, die we gehouden hebben onder confidenten en cursisten, hebben we ook zelf de basiscursus gevolgd. Dit om te zien hoe de benadering overgedragen wordt en hoe het cursusmateriaal binnen de cursus wordt uitgelegd. Zo viel ons op dat lang niet alle punten uit de boeken even belangrijk bleken voor het overdragen van de benadering 'Zegenend Helpen'. Binnen de cursus is er redelijk uitgebreid op het priesterschap van alle gelovigen en het zegenen ingegaan. Het maranatha-gebed is ook uitvoerig ter sprake gekomen al werd er tijdens de praktijkoefeningen nauwelijks aandacht aan besteed. Ten opzichte van de cursusmaterialen, waar bepaalde onderwerpen slechts kort aangestipt werden, was er in de les veel aandacht voor het zegenen van emoties en lichaamsdelen en het 'ik' zeggen als men zegt. Daarnaast werd er in de cursus uitgelegd dat het goed is om een 'veilige muur van Jezus' om de hulpvrager te zetten terwijl we hier in de literatuur niets over lezen. Het is geen probleem dat het cursusmateriaal en de cursus niet geheel overeenkomen, we willen hier slechts aanstippen waar de

¹ Lesboek *Nou, het beste...*, pagina 41

verschillen liggen. In de cursus wordt niet alles onderbouwd met Bijbelteksten. Enerzijds is dit niet nodig omdat er al zeer veel teksten in de materialen naar voren komen. Aan de andere kant zou het mensen aanmoedigen om ook echt in hun Bijbel mee te lezen en dat wat gezegd wordt te toetsen. Elke cursusdag was er ook ruimte voor groepswork. Binnen deze groep werd er nagepraat over de lesstof die op die dag behandeld was en werd er geoefend met het zegenen van elkaar. Naar aanleiding van het volgen van de basiscursus hebben we enkele opmerkingen en aanbevelingen. Voordat we hier op in zullen gaan, willen we eerst kijken naar de enquête die we gehouden hebben onder de cursisten.

2.5. Cursistenvragenlijst

2.5.1. Het opstellen van de cursistenvragenlijst

We hebben er voor gekozen om de cursistenvragenlijst minder diepgaand en uitgebreid te doen dan de confidentenenquête, waar we later op terug komen. Deze enquête heeft meer het karakter van een vragenlijst/evaluatieformulier. We hebben hiervoor gekozen omdat het meer ter controle was van onze eigen ideeën op basis van onze participatie en de gelezen materialen. Met het opstellen van de vragenlijst hebben we ons laten beïnvloeden door het: ‘Basisboek Methode en Technieken’ van Baarde en Goede. De stappen die in dit boek worden gebruikt, en van toepassing bleken op het maken van deze vragenlijst, zijn hieronder genoemd en uitgewerkt.

Probleemstelling¹

In welke mate is ‘Zegenend Helpen’ effectief voor cursisten en confidenten (hulpvragers) voor hun groei en genezing in relatie tot zichzelf, anderen en God?

Doelstelling²

Het doel is om binnen de stichting te onderzoeken hoe effectief de basiscursus is bij de cursisten. Met andere woorden: wat kan of doet een cursist na de cursus gevolgd te hebben (na verschillende tijdsbestekken) met de geleerde methode en hoe komt dat? Hoe integreert de cursist de geleerde methode in zijn of haar context?

Het gedeelte waarin we onderzoeken hoe effectief de cursus is voor cursisten, is vooral praktisch van aard omdat we kunnen onderzoeken hoe de effectiviteit van de cursus verhoogd kan worden. Op welke manier zou er meer van de cursus in de praktijk van de cursisten toegepast kunnen worden?

¹ Basisboek Methoden en Technieken, pagina 41

² Basisboek Methoden en Technieken, pagina 24

Ethische aanvaardbaarheid van het onderzoek¹

Het onderzoek is ethisch aanvaardbaar omdat we eerlijk kunnen zijn over het doel van het onderzoek, de gegevens anoniem kunnen verwerken en geen nadelige effecten voor de cursisten zijn. Vanwege deze ethische aanvaardbaarheid verwachten we geen problemen omtrent het terug ontvangen van de vragenlijsten.

Controlebegrippen²

Alle cursisten die we gevraagd hebben deze korte vragenlijst in te vullen hebben de basiscursus afgerond, het zijn mannen en vrouwen van verschillende leeftijden en met verschillende kerkelijke achtergronden.

2.5.2. De cursistenvragenlijst

De cursistenvragenlijst, zoals door ons geschreven, begint met een zevental vragen die ons inzicht geven in de achtergrond van de cursisten. Verder zegt het ons iets over de homogeniteit of heterogeniteit van de ondervraagde groep. Vervolgens vragen we naar de algemene indruk van de cursus. Vanaf vraag vier zoomen we in op de inhoud, was het bijvoorbeeld goed te volgen en voldoende Bijbels onderbouwd. Hierna kijken we naar de didactische kant van de cursus, cursusmateriaal, werkvormen en docent. Tot slot vragen we of de cursisten klaar zijn om de geleerde theorie in de praktijk tot uitvoering te brengen. De vragenlijst is opgenomen als bijlage aan het eind van dit verslag.³

2.5.3. Uitslagen cursistenvragenlijst

We hebben de cursistenvragenlijst gemaild naar driehonderd mensen uit het adressenbestand van de stichting. In dit bestand zaten veel cursisten maar ook mensen die hadden aangegeven op de hoogte te willen blijven van ontwikkelingen binnen de stichting. Uiteindelijk hebben we vijftien bruikbare reacties gekregen.

Over het algemeen waren de reacties van de cursisten positief. Ze geven aan er veel van geleerd te hebben en het soms ook nog in de praktijk te gebruiken. In de vragenlijst hebben we naast de algemene indruk gevraagd naar mogelijke verbeterpunten van verschillende aspecten binnen de cursus. Omdat de algemene indruk dusdanig positief was zullen we hieronder ingaan op de verbeterpunten die naar voren kwamen in de antwoorden van de cursisten. Allereerst hebben we gevraagd naar het aspect ‘gebruikte lesmaterialen’.

Wat betreft het lesboek ‘Zegenend Helpen’: Ook hier veel positieve reacties al komen we in de

¹ *Basisboek Methoden en Technieken*, pagina 26 en 27

² *Basisboek Methoden en Technieken*, pagina 39 en 40

³ Bijlage 5

antwoorden ook meerdere keren tegen dat mensen het lesboek rommelig, langdradig, ingewikkeld en hier en daar slecht onderbouwd vonden. Op het cursuswerkboek kregen we naast vele positieve reacties ook kritische reacties dat het niet altijd even goed aansloot bij de cursusedagen en dat het soms moeilijk, onduidelijk en weinig didactisch was. Ook hebben we gevraagd naar het boekje ‘Nou, het beste...’ van André de Haan maar veel cursisten gaven aan dit nog niet te kennen of zich er dusdanig weinig van te herinneren dat ze er niks over konden of wilden zeggen.

De kritiek die we kregen op de lesvormen was dat men over het algemeen meer interactie wilden in plaats van voornamelijk hoorcollege. Cursisten denken meer te kunnen leren als ze door middel van casussen, rollenspellen en werken in groepjes, actiever betrokken worden bij de lesstof.

2.6. Aanbevelingen en conclusies naar aanleiding van de cursus

Nu we zelf de cursus hebben gevolgd, de lesboeken hebben doorgenomen en de uitslagen van de cursistenvragenlijst hebben verwerkt, komen wij tot de conclusie dat de cursus over het algemeen goed in elkaar zit. De cursisten zijn enthousiast en geven aan dat ze er ook echt iets van opsteken. De inhoud van de cursus is erg breed, veelzijdig en probeert cursisten klaar te stomen voor de praktijk. Onze eigen ervaring was wel, en dat kwam ook terug in antwoorden van de vragenlijst, dat het erg lange dagen zijn en hierdoor veel van de cursisten gevraagd wordt. Dit zou kunnen verbeteren als er meer aandacht zou worden besteed aan verschillende manieren van lesgeven. Nu wordt de cursus vrijwel geheel als monoloog gegeven waardoor de cursisten op één lesdag veel theorie over zich heen krijgen, wat de verwerking ervan natuurlijk niet ten goede komt. Momenteel is het zo dat er aan het eind van de cursusedag maximaal anderhalf uur is om binnen het groepswerk de gehoorde theorie te verwerken en ermee te oefenen. Door halverwege de dag ook al een keer in groepjes uiteen te gaan is dit al te ondervangen. De stichting zou bijvoorbeeld verschillende vormen van lesgeven kunnen integreren om zo mensen op verschillende manieren te prikkelen en ze bij les te houden. Ieder mens leert op een andere manier en door verschillende lesvormen te gebruiken zal er ook meer recht worden gedaan aan de diversiteit van de cursisten.¹ Hierbij kan men denken aan het tonen van een filmpje om iets te visualiseren, of het werken met rollenspellen en casussen. De cursus zou hier zeker een stuk levendiger van worden en de kans is groot dat cursisten hierdoor meer informatie in zich opnemen.

Zoals bleek uit de vragenlijst vonden veel cursisten het gele lesboek ‘Zegenend Helpen’ rommelig en langdradig. Allereerst zouden wij natuurlijk de stichting aanraden om nog eens te kijken naar de vragen die wij ons stelden in paragraaf 2.2. naar aanleiding van het gelezen cursusmateriaal. Verder zijn de lesmaterialen volgens ons goed te gebruiken. Het feit dat mensen het rommelig en langdradig noemen is mogelijk al op te lossen door nog eens te kijken naar het uitlijnen van de

¹ URL: “<http://www.thesis.nl/kolb>”

tekst, het lettertype en het toevoegen van een aantal praktische of grappige plaatjes.

2.7. Ervaring Cursist

Naast de vragenlijsten hebben we een cursist benaderd om haar persoonlijke ervaring met de basiscursus voor ons op papier te zetten. Hieronder volgt haar verhaal:

Enkele jaren geleden heb ik de cursus ‘Zegenend Helpen’ gevolgd in Katwijk. Het prettige was dat het heel interkerkelijk was opgesteld en dat het er niet om ging in welke kerk of gemeente je zat. We waren allemaal broeders en zuster in het geloof en iedereen respecteerde dat ook. De kwaliteit van het cursusmateriaal was heel goed, ook werd dat tijdens de lessen goed behandeld. Met name het Boekje ‘Nou, het beste’ van André de Haan is een aanrader om te lezen. Er staan goede praktijkvoorbeelden in en ik heb veel aan het boekje gehad! De cursusedagen van ‘Zegenend Helpen’ waren gericht op theorie en praktijk. De klas werd ingedeeld in groepjes en ieder groepje had zijn eigen mentor en er werd geoefend om elkaar te zegenen. Met name het zegenen in groepjes was ik niet echt gewend en vond ik eerst best wel een beetje eng. Maar na een aantal keren vond ik het juist heel fijn om te doen! Met name het leren stil zijn en je op God richten vond ik bijzonder, ook had ik ervaren dat God tijdens het stil zijn echt tot me kon spreken. Dit had ik eigenlijk nooit zo ervaren. Ik merk dat ik over een stukje angst en schroom heen ben, en dat ik nu veel makkelijker voor mensen kan bidden. Ook dat ik ze nu kan zegenen vind ik fijn. Het is tot mijn leven gaan behoren. Ook zit ik een gebedskring en soms gebeurt het dat iemand wil dat er persoonlijk voor hem gebeden wordt. Dan komt wat ik geleerd heb tijdens de cursus goed van pas en het is ook nog Bijbels. En ik merk na het zegenen dat het mensen echt iets gedaan heeft, soms blijdschap of tranen, of een diepe rust en vrede. In de toekomst hoop ik zeker nog een vervolgcursus te gaan volgen, want er zijn nog meer boeiende cursussen die gegeven worden bij de Stichting ‘De Kracht van Vrede’.

3. CONFIDENTEN

3.1. Inleiding

Hulpvragers worden binnen de stichting confidenten genoemd. Dit is dus iedereen die door een netwerker wordt geholpen. In dit hoofdstuk gaan we in op hoe de confidenten de benadering ‘Zegenend Helpen’ ervaren en beleven. We doen dit door middel van een zeer uitgebreide enquête omdat er wegens anonimiteitredenen geen persoonlijk contact mogelijk was. In dit hoofdstuk zullen we ingaan op de opbouw van de enquête aan de hand van het ‘Basisboek Methoden en Technieken’. Hierna omschrijven we de inhoud van de enquête en tot slot geven we de uitslagen weer.

3.2 De confidenten-enquête

3.2.1. Het opstellen van de confidenten-enquête

Om een goede enquête te maken hebben we besloten gebruik te maken van het ‘Basisboek Methoden en Technieken’ van Baarda en de Goede. Het boek vraagt ons informatie over de probleemstelling op een rijtje te zetten, zoals de probleemstelling, doelstelling en het nut van dit onderzoek.

Probleemstelling¹

In overleg met de stichting zijn wij tot de volgende probleemstelling gekomen: In welke mate is ‘Zegenend Helpen’ effectief voor cursisten en confidenten (hulpvragers) voor hun groei en genezing in relatie tot zichzelf, anderen en God?

Doelstelling²

Het doel van deze enquête is om binnen de stichting te onderzoeken hoe effectief de methode is voor confidenten. Met andere woorden: wat hebben ze gehad aan de bijeenkomsten met de netwerken wat betreft groei en genezing in relatie tot zichzelf, anderen en God?

Praktische en theoretische relevantie³

Praktisch relevant onderzoek wil zeggen dat de onderzoeksinformatie tot verbeteringen in de praktijk leiden. Praktische relevantie wordt door Baarda en de Goede verwoord als:

Via een onderzoek wordt informatie verzameld die men verwacht te kunnen benutten bij het oplossen van een gesteld probleem, zodat de praktijk veranderd in een meer gewenste situatie.⁴

Theoretisch onderzoek beoogt een bijdrage te leveren aan de toename van wetenschappelijke kennis. Het gedeelte waarin we onderzoeken hoe effectief de methode is voor confidenten is vooral theoretisch omdat de methode bij verschillende netwerkers op verschillende manieren geïntegreerd is. Wij kunnen dus alleen achteraf vaststellen of de methode effectief is geweest voor confidenten. Het beoogde doel is hier dus niet de verandering van de methode. Theoretische relevantie wordt door de schrijvers als volgt omschreven:

¹ Basisboek Methoden en Technieken, pagina 21

² Basisboek Methoden en Technieken, pagina 24

³ Basisboek Methoden en Technieken, pagina 24 en 25

⁴ Basisboek Methoden en Technieken, pagina 24

Als het doel niet zozeer het oplossen van een gesteld probleem is, maar het ontwikkelen van een algemeen toepasbare theorie ter verklaring van de gestelde situatie en daarmee het leveren van een bijdrage aan de wetenschappelijke kennis over 'pastoraat, zegenend helpen'.¹

*Ethische aanvaardbaarheid van het onderzoek*²

De ethische aanvaardbaarheid hangt van verschillende factoren af: zoals vrijwillige meewerking respondenten, eerlijke voorstelling van zaken, anonimiteit bij verwerking van onderzoeksgegevens en er mogen geen nadelige effecten zijn voor respondenten. Voor het confidentenonderzoek benaderen we netwerkers (hulpverleners) en via hen de confidenten (hulpvragers). Dat we dit zo doen is vooral erg belangrijk in verband met de anonimiteit, we vragen namelijk persoonlijke dingen van de confidenten en willen daarom geen namen weten. De confidenten sturen de enquêtes direct naar ons terug om zo te voorkomen dat hun antwoorden (die mogelijk niet altijd positief zijn over hun netwerker) bij de netwerker bekend kunnen worden. Met de enquête wordt een brief meegestuurd over wie wij zijn en wat onze bedoeling is, in deze brief geven we een eerlijke voorstelling van wat we aan het doen zijn.³ Doordat de confidenten anoniem zijn en het hulpproces hebben afgerond kunnen er voor hen geen nadelige effecten optreden met het invullen van de enquête. Het knelpunt in dit onderzoek zit in de vrijwillige medewerking van netwerkers, als zij niet mee doen kunnen wij ook geen confidenten bevragen. Inmiddels hebben we de enquête verwerkt en kunnen we zeggen dat we geen problemen hebben gehad met het versturen van de enquêtes via de netwerkers.

*Concepten*⁴

Een verondersteld verband wordt door de schrijvers een concept genoemd. Een concept wat binnen ons onderzoek terug is te vinden: de cursus staat in verband met cursisten - cursisten kunnen netwerkers worden - netwerkers staan in verband met confidenten. Als de cursisten de cursus positief beoordelen, beoordelen dan de confidenten de netwerkers ook positief? Maar mogelijk komen we er nooit achter of dit verband er is omdat de positieve dan wel negatieve beoordeling ook van een boel andere zaken kan afhangen.

*Controlebegrippen*⁵

Controlebegrippen zijn begrippen die invloed kunnen hebben op de onderzoeksvraag. Zoals

¹ *Basisboek Methoden en Technieken*, pagina 25

² *Basisboek Methoden en Technieken*, pagina 26 en 27

³ Bijlage 6

⁴ *Basisboek Methoden en Technieken*, pagina 36 en 37

⁵ *Basisboek Methoden en Technieken*, pagina 39 tot 41

geslacht, leeftijd en kerkelijke achtergrond. Hierbinnen kunnen we kiezen voor een zo homogene groep of juist voor heterogeniteit. Dat wil zeggen zoeken we een groep mensen waarbij de controlebegrippen overeen komen of juist van elkaar verschillen. Wij hebben gekozen voor een heterogene groep omdat het een breder beeld geeft over de stichting als we naar de ervaringen van mannen én vrouwen vragen, van begin twintigers tot mensen achter in de zeventig en van mensen die de PKN bezoeken tot mensen die naar een pinkstergemeente gaan. Natuurlijk is er ook een bepaalde mate van homogeniteit nodig, er moeten tussen al die verschillende mensen wel bepaalde overeenkomsten zijn. In ons onderzoek zijn alleen mensen gevraagd die een traject met de netwerker hebben afgerond en het laatste gesprek moet minimaal zes weken geleden zijn.

Uitvoerbaarheid van het onderzoek¹

Wat betreft de uitvoerbaarheid van het onderzoek spreekt het basisboek van verschillende punten die de uitvoerbaarheid in de weg zouden kunnen staan. Is er voldoende tijd, is er voldoende geld, middelen, kennis en zijn de respondenten bereikbaar en bereidt? Het onderwerp tijd is geen probleem we doen dit als afstudeerproject en dit is dus waar we ons de komende periode op zullen focussen. Als we spreken over de kosten, verwachten we die nauwelijks te hebben. Er zijn slecht postzegels en enveloppen nodig om de enquêtes te versturen, deze dingen worden beschikbaar gesteld door de stichting. Wat betreft kennis denken we goed begeleid te worden door Henk Minnen, die vanuit de stichting onze begeleider is en ook cursusdocent en netwerker. Naast Henk volgt ook Frans Mast het proces van dichtbij, hij kijkt vanuit de stichting mee en is voorzitter, verder vind hij de wetenschappelijke redenering erg belangrijk. Van school uit worden we begeleid door Henk Bakker, wat betreft pastoraat en theologie is dit iemand met veel kennis en die ook onze verslaglegging goed zal kunnen volgen en bijsturen waar nodig.

Bij de stichting zijn de adresgegevens van netwerkers uiteraard bekend, wij kunnen de netwerkers benaderen of zij de confidentienquête naar hun adressenbestand kunnen sturen. Op deze manier kunnen we op een anonieme manier toch de confidenten bereiken. We gaan er vanuit dat de bereikbaarheid er is bij de confidenten om mee te werken. We willen de confidenten op verschillende manieren benaderen om een zo groot mogelijke bereikbaarheid te bewerkstelligen. Bijvoorbeeld krijgen de confidenten de enquête per post thuisgestuurd maar kunnen er ook voor kiezen om de enquête via internet in te vullen. Door op een netwerkersdag een presentatie te houden over ons onderzoek hopen we veel netwerkers bereid te vinden onze enquêtes door te sturen naar hun confidenten.

¹ *Basisboek Methoden en Technieken*, pagina 43 en 44

3.2.2. Verantwoording confidentenenquête

Hieronder volgt een korte beschrijving over inhoud van de enquête en we leggen uit waarom we voor deze vragen hebben gekozen. De confidentenenquête bestaat uit twaalf verschillende onderwerpen waarin ieder onderdeel afzonderlijk ingaat op een aspect waarover wij de confident willen bevragen. Beginnend met de voorgeschiedenis en eindigend met veranderingen die een confident heeft ervaren, of die nog steeds ervaart, na het volgen van aantal gesprekken met een netwerker. Op deze manier hebben we ons een zo breed mogelijk beeld verschaft van de situatie waarin de confident zich van tevoren bevond en kunnen we ook veel zeggen over zijn of haar veranderingen ver nadat hij zijn laatste contact heeft gehad met de netwerker. De complete enquête kunt u vinden in bijlage 7. De volgende onderwerpen zijn opgenomen in de Enquête:

- 1) Achtergrondinformatie: Het is handig om wat achtergrondinformatie te weten over de confidenten zoals het geslacht, de leeftijd en de kerkelijke achtergrond. Hierdoor kunnen we verschillen na gaan tussen mannen en vrouwen en kijken of de kerkelijke achtergrond bepalend is voor de effectiviteit van de benadering.
- 2) Tijdsduur: Het is belangrijk om te weten hoe lang de confident contact heeft gehad met een netwerker en hoeveel gesprekken er in dit tijdsbestek hebben plaatsgevonden. Hierdoor kunnen we bepalen of de enquête bruikbaar is. Om te zien of de benadering ook na langere tijd nog effectief hebben we ook gevraagd hoe lang het geleden is dat de confident voor het laatst met een netwerker gesproken heeft.
- 3) Voorgeschiedenis: Door naar de voorgeschiedenis te vragen kunnen we zien of de confident al een traject gevolgd heeft of dat ‘Zegenend Helpen’ de eerste poging tot het oplossen van de hulpvraag is.
- 4) Externe Factoren: Doordat we een onderzoek doen naar de effectiviteit van ‘Zegenend Helpen’ moeten we ons er van bewust zijn welke neven factoren er spelen die bijdragen aan het herstel van de confident. Zouden we dit niet doen kan er dus een verdraaid beeld ontstaan.
- 5) Vorm en ervaring van de vorm: Zegenen wordt vaak gedaan in een bepaalde vorm, bijvoorbeeld door de handen op te leggen of met meerdere personen. Ook brengen de netwerker(s) een bepaalde sfeer met zich mee. Al deze dingen hebben hun uitwerking op de confident en dragen dus bij, of doen af, aan de effectiviteit.
- 6) Ervaring van Gods aanwezigheid: De stichting hecht er veel waarde aan dat er tijdens het zegenen (maranatha-gebed) een Godservaring plaats vindt. Maar is dit ook daadwerkelijk het geval en ervaren mensen God meer in de periode die tussen de gesprekken ligt dan voor

de gesprekken?

- 7) Veranderingen in levensstijl: Leidt 'Zegenend Helpen' ook daadwerkelijk tot verandering van de levensstijl? En zo ja, wat verandert er dan precies? Door deze vragen te stellen gaan we na in hoeverre 'Zegenend Helpen' echt invloed heeft op het dagelijkse leven.
- 8) Relationeel naar uzelf: We willen de confidenten de waardering voor hun leven laten becijferen voordat, tijdens en nadat ze het 'Zegenend Helpen' traject door gingen. Hierdoor zien we of 'Zegenend Helpen' invloed heeft op de relatie die de hulpvrager met zichzelf heeft en ook of er mogelijk een terugval is.
- 9) Relationeel met God: Met deze vragen willen we er achter komen of de relatie met God ook verdiept is door 'Zegenend Helpen'. We vragen de confidenten of deze relatie is verbeterd, gelijk is gebleven of misschien is verslechterd tijdens of na de het traject.
- 10) Relationeel met anderen: Is door 'Zegenend Helpen' de relatie die de confidenten hebben met anderen veranderd? En is deze dan juist verslechterd of verbeterd? En waar ligt dat dan aan?
- 11) Geestelijke houding: We wilden ook onderzoeken of de geestelijke houding van mensen is veranderd door 'Zegenend Helpen'. Dit willen we doen door de vraag te stellen in welke mate Bijbellezen, de vrede van God doorgeven, de vrede van God ervaren, praten over Jezus, de rol van zegenen en de rol van gebed, is veranderd tijdens en na het volgen van het traject? Hoe meer dit ten goede is veranderd hoe effectiever 'Zegenend Helpen' is.
- 12) Afrondende vragen: Graag willen we nog een eindcijfer weten die de confident aan de benadering 'Zegenend Helpen' geeft en zijn we benieuwd of ze de benadering ook aanraden aan anderen.

3.2.3. Uitslagen van de confidentenenquête

Voor ons onderzoek zijn ongeveer 200 enquêtes verstuurd en daarvan hebben we er in totaal 81 bruikbaar terug gekregen. Dat is dus een percentage van 40%. Op basis van dit percentage denken wij de uitkomst op alle confidenten te kunnen betrekken.

Achtergrondinformatie

Allereerst hebben we de confidenten gevraagd wat achtergrond informatie te geven. Dit om vast te stellen hoe homogeen, dan wel heterogeen de groep is en om mogelijke verbanden te kunnen zien tussen basisgegevens als leeftijd en geslacht en hoe deze mensen de benadering ervaren hebben.

Vraag 1: Geslacht

Uit ons onderzoek blijkt dat zeventig procent van de confidenten vrouwelijk is en dus maar dertig procent mannelijk.

Vraag 2: Leeftijd

Eenderde van de confidenten blijkt tussen de 45 en 54 jaar te zijn en daarmee vormen zij de grootste groep. In de leeftijdscategorieën 25 tot 34, 35 tot 44 en 55 tot 64 zijn respectievelijk 15%, 19% en 23% van de confidenten te plaatsen.

Vraag 3: Kerkelijke achtergrond

Een kwart van de confidenten kerkt in de Protestantse Kerk Nederland (PKN). De rest komt uit evangelische kringen. Hieronder verstaan wij onder andere: Baptistengemeenten, Pinkstergemeenten en huisgroepen.

*Tijdsduur***Vraag 4: Hoeveel gesprekken heeft u met de netwerker gehad?**

Zeventig procent van de confidenten heeft meer als 10 gesprekken gehad en van die groep heeft de helft er meer dan 30 gehad.

Vraag 5: Over welke periode heeft u de gesprekken met de netwerker gehad?

Meer dan zestig procent van de confidenten antwoordt hierop dat het traject meer dan een jaar heeft geduurd.

Vraag 6: Hoeveel maanden zitten er tussen het laatste gesprek en heden?

Ons doel was om niet alleen confidenten te benaderen, die het proces net hadden afgerond, maar ook confidenten die het al langer geleden, bijvoorbeeld 1 á 2 jaar, het laatste gesprek gehad hadden. Uit de antwoorden blijkt dat we hierin geslaagd zijn.

*Voorgeschiedenis***Vraag 7: Heeft u ten aanzien van uw hulpvraag bij Zegenend Helpen ook al ergens anders een traject doorlopen?**

De helft van de mensen heeft ergens anders eerdere hulp gezocht met betrekking tot deze hulpvraag. Confidenten noemen onder andere: maatschappelijk werk, kerkelijk werk, Stichting Gliagg, Stichting Riagg, psycholoog, Stichting Koinonia en de huisarts.

*Externe factoren***Vraag 8/9: Heeft u in de periode dat de gesprekken met de netwerker plaats vonden, externe factoren ervaren die u hebben geholpen met de hulpvraag?**

In de vraag hebben wij zelf voorbeelden gegeven wat externe factoren kunnen zijn, een gesprek,

een hobby, een verhuizing of vakantie. Bijna driekwart van de confidenten antwoordt hier positief op. Als we vragen naar welke externe factoren zij ervaren hebben krijgen we antwoorden als: een nieuwe gemeente, bezoek van conferenties, Bijbelschool, vakantie, nieuwe baan en het bezoeken van een fysiotherapeut. Wat ook door veel confidenten wordt aangegeven is dat ze, naar aanleiding van de geboden hulp bij de netwerker, zijn gaan praten met vrienden, familie en partner. Dit heeft bij zeer veel confidenten positief bijgedragen aan de zoektocht naar een antwoord op de hulpvraag.

Vraag 10: *Wat is de verhouding tussen Zegenend Helpen (de netwerkers gesprekken) en de externe factoren?*

We hebben de mensen gevraagd dit aan te geven op een schaal van 1 tot 10 waarbij 1 stond voor volledig externe factoren en 10 voor volledig ‘Zegenend Helpen’.

De antwoorden varieerden hierin sterk. De grootste groep (25%) gaf een vijf bij deze vraag.

Vorm en ervaring van de vorm

Vraag 11/12/13: *Werd u begeleidt door één of twee netwerkers?*

We hebben dit gevraagd omdat de stichting er naar streeft twee netwerkers op één confident te hebben. Zestig procent van de ondervraagden is begeleid door twee netwerkers en veertig procent dus door 1 netwerker. Eigenlijk heeft iedereen zijn persoonlijke omstandigheden, dat wil zeggen het aantal netwerkers die hem of haar hebben begeleid, als positief beoordeeld. Slechts 6% gaf aan het aantal netwerkers als belemmerend te ervaren.

Vraag 14: *Waarom vond u het aantal netwerkers belemmerend dan wel bevorderend?*

Confidenten die begeleid werden door één netwerker vonden dit over het algemeen erg prettig. Redenen die zij daarvoor aandragen zijn: er luistert niemand mee, de gesprekken verliepen soepel en snel, een vertrouwensrelatie is makkelijker met één persoon aan te gaan dan met twee, sommige dingen wil men maar met één iemand delen, bij een persoon is het makkelijker om kwetsbaar te zijn. Een confident die begeleid werd door één netwerker en dat als belemmerend ervoer gaf hiervoor als reden dat ze soms een andere visie op haar verhaal miste, als er een tweede begeleider was geweest was zij er misschien beter en sneller mee geholpen.

Ook confidenten die begeleid werden door twee netwerkers hebben dit over het algemeen als positief ervaren, de redenen die zij daarvoor gaven: twee netwerkers weten meer dan één, ze vullen elkaar aan in ervaring en inbreng, voelt veilig (in het bijzonder als het een mannelijke en vrouwelijke netwerker waren) en het biedt verschillende perspectieven. Confidenten die de twee netwerkers als belemmerend hebben ervaren zeiden dat dit te maken had met het feit dat als er een diepgaand gesprek of proces is met een van de twee de andere netwerker goedbedoeld tussendoor kan komen en daardoor eigenlijk het proces onderbreekt. Daarnaast werd gezegd dat het verwarrend kan werken als er twee vanuit twee totaal verschillende invalshoeken naar het probleem wordt

gekeken.

Vraag 15/16/17: *Ging u alleen of samen (bijvoorbeeld met partner) de gesprekken met de netwerker(s) aan.*

Bijna negentig procent gaat de gesprekken alleen aan. Eigenlijk heeft iedereen zijn persoonlijke omstandigheden, dat wil zeggen de keuze of iemand alleen of samen de gesprekken aan wil gaan, positief beoordeeld. Een enkeling vindt het belemmerend dat de partner er naast zit (dit gebeurt wel eens op aanraden van de netwerker) en voelde dit als onveilig.

Vraag 18: *Waarom werkte dat belemmerend dan wel bevorderend?*

Zoals we hier boven al zeiden heeft eigenlijk niemand dit als belemmerend ervaren. Wat redenen die confidenten noemen voor het bevorderend werken zijn: praten zonder beïnvloed te worden, kunnen zeggen wat nodig is en het onafhankelijk van anderen het probleem oplossen. Confidenten geven aan dat ze zich er bewust van zijn dat het uiteindelijk hun probleem is en dat zij het moeten oplossen, een partner kan daarbij wel een goede steun in de rug zijn, maar het geeft ook een voldaan gevoel als het uiteindelijk helemaal zelf is gelukt. Wanneer het probleem lag in de relatie met de partner werd het wel weer positief ervaren om dan samen met een netwerker te praten.

Vraag 19/20/21: *Hoe vond u de sfeer van het gesprek en werkte bevorderend?*

De sfeer wordt door iedereen als prettig ervaren en niet belemmerend. Wat mensen zelf zeggen over de sfeer is: rustig, veilig, open, huiselijk, uitnodigend, ruimte voor emoties, geborgenheid en aanwezigheid van God.

Vraag 22-26: *Kunt u omschrijven in welke vorm het zegenen gedaan werd?*

Zeventig procent van de confidenten geeft aan te kunnen en te willen omschrijven hoe het zegenen gedaan werd: Hiervan noemt het grootste gedeelte gebed in combinatie met een gesprek. Ook het zegenen door middel van aanraking wordt veel genoemd. De mensen die antwoord gaven vinden de manier van doen over het algemeen prettig en bevorderend. De confidenten vinden het zo positief omdat ze hun problemen bij God kunnen brengen. Ze hebben echt het idee dat God hun problemen oplost en de netwerker daarvoor gebruikt. De confidenten die het zegenen niet zo positief ervaren stellen zich vragen bij het zegenen door mensen. Het zegenen van God staat vast maar op welke basis zegenen mensen elkaar? Ook vindt niet iedereen het aanraken prettig en soms ervaren ze een druk om hier nee tegen te zeggen.

Vraag 27/28/29: *Heeft de netwerker bijgedragen aan het besef van Gods handelen in uw leven?*

Tachtig procent antwoordt hier positief op. Over het algemeen komt het er op neer dat de netwerker bijdraagt aan een verandering van het Godsbeeld van de confident onder andere door het probleem van de confident te bekijken door Gods ogen en vanuit Zijn licht. Ook netwerkers benadrukken dat God aanwezig is geweest in de moeilijke omstandigheden waar de confident zich in bevond, of zich nog steeds in bevindt. Als negatief puntje werd gezegd dat men het als mens soms toch echt zelf

moet oplossen. Eigenlijk is iedereen het er over eens dat de begeleiding van de netwerker over het algemeen erg goed is.

Ervaring van Gods aanwezigheid.

Vraag 30/31: *In hoeverre is Gods aanwezigheid ervaren tijdens de gesprekken?*

Bijna negentig procent ervaart God tijdens de gesprekken als aanwezig (48%) of zeer aanwezig (39%).

Vraag 32/33: *In hoeverre is Gods aanwezigheid ervaren tijdens de periodes tussen twee gesprekken?*

Een kleine zeventig procent ervaart God in de periode tussen de gesprekken net zo sterk als tijdens de gesprekken. Dat wil zeggen: 49% ervaart God aanwezig en 18% zeer aanwezig.

Toelichting: Er zit een verschil van 20% tussen de ervaring van God tussen de gesprekken en tijdens de gesprekken. Confidenten geven aan dat het makkelijker is om bij de netwerker met God bezig te zijn en thuis wordt er makkelijker gefocust op het probleem dan op God. Iemand geeft aan dat het proces zo intens was dat ze er thuis niet mee overweg kon. Een ander iemand miste thuis de rust.

Als mensen alleen zijn lijken de problemen veel groter dan wanneer er met iemand over gepraat kan worden.

Veranderingen in levensstijl

Vraag 34/35: *Zijn er bepaalde gewoonten die veranderd zijn in uw leven door Zegenend Helpen?*

Hierop antwoordt tachtig procent van de confidenten positief. Reacties die mensen geven zijn: stabiel, karakter, positiever denken, vrolijker, zelfstandiger, leren loslaten, leren bidden, zelfverzekerder, minder laten leiden door angst, grenzen stellen. Op de vraag wat confidenten denken dat de reden van deze verandering is zeggen ze dat het komt door stille tijd te houden, naar een Bijbelschool te gaan, door bewust te oefenen, door de gesprekken met netwerkers en door erover te praten met mensen die dichtbij hen staan

Vraag 36/37: *Zijn er bepaalde overtuigingen die veranderd zijn in uw leven?*

Zeventig procent van de confidenten antwoordt hier positief op. Veel confidenten geven aan dat hun Godsbeeld veranderd is, positief wel te verstaan. Ook het zelfbeeld van veel confidenten is beter geworden.

Relationeel naar uzelf

Vraag 38/39: *Met welk cijfer waardeerde u uw leven voor u te maken kreeg met 'Zegenend Helpen'.*

56% Van de confidenten geeft een 5 of lager. 21% geeft een 6 en 17% gaf een 7 of hoger. Van de confidenten die een 5 of lager gaven werden als redenen voor dat cijfer de volgende oorzaken

genoemd; depressies trauma's, zonde, suïcidaal, verdriet, overleven, minderwaardigheidsgevoelens. Als de confident een 6 aan het leven gaf kwam in de reden van dat cijfer vaak terug dat ze meer uit het leven wilden halen of ontevreden waren met zichzelf. Bij de laatste groep confidenten, die hun leven met een 7 waardeerden, kwamen dingen naar voren als het willen leren omgaan met nieuwe situaties en omstandigheden of iets wat ze in theorie al weten, in de praktijk willen brengen en daar wat hulp bij nodig hebben.

Vraag 40/41: *Met welk cijfer waardeerde u uw leven nadat het laatste gesprek had plaatsgevonden?*
Zestien procent van de confidenten geeft het leven na het laatste gesprek een 5 of lager, de reden daarvoor is dat er eigenlijk niets veranderd is in hun leven. De gesprekken werden soms wel als positief gezien maar uiteindelijk zeiden deze confidenten er niets mee te kunnen. Dertien procent geeft het leven na het laatste gesprek een zes, zij geven aan dat er wel degelijk een proces in gang gezet is maar dat ze zich tegelijk ook bewust zijn van de lange weg die nog voor hen ligt. Vijfenzestig procent van de confidenten geeft een 7 of hoger. Reden waarom het leven nu een voldoende krijgt waren onder andere dat trauma's aanvaard waren en een plekje hadden gekregen, dat pijn en verdriet in het licht van Jezus gezet waren, dat er geleerd was het leven op Gods waarde te schatten en dat God zelf dingen in hun leven had rechtgezet of hersteld.

Vraag 42/43: *Met welk cijfer waardeert u uw leven nu?*

Deze vraag hebben we gesteld om te kijken of mensen na verloop van tijd, dus als het laatste gesprek bijvoorbeeld een jaar geleden was, nog doorgroeien of terugvallen. Uit de antwoorden bleek dat doorgroeien geregeld gebeurt terwijl er weinig mensen zijn die echt terugvallen. Wel zien we dat er een groep confidenten is die aangeven direct na het laatste gesprek op een top te zitten wat zich later weer stabiliseert. Bijvoorbeeld een groepje mensen die direct na het laatste gesprek het leven waardeerden met een zeven of hoger en die nu een zes geven. Reden die confidenten hiervoor geven zijn bijvoorbeeld dat het moeilijk is om zonder de netwerker contact met God te houden. Op deze vraag geeft drie procent een vijf of lager, 11 % geeft een zes en 65% geeft een zeven of hoger. Er is een redelijke groep die na het laatste gesprek nog zijn doorgegroeid. Redenen hiervoor zijn dat men nog moest wennen aan een nieuw zelfbeeld, dat verdriet wat na het laatste gesprek nog hoog zat inmiddels een plekje heeft gekregen, of het proces wat door de netwerker in gang gezet was had wat tijd nodig om echt in het dagelijkse leven tot uiting te komen.

Relationeel met God

Vraag 44: *In hoeverre ervoer u voor het eerste gesprek dat God betrokken was bij uw leven?*

Vraag 45: *In hoeverre ervoer u na het laatste gesprek dat God betrokken was bij uw leven?*

Vraag 46: *In hoeverre ervaart u nu dat God betrokken is bij uw leven?*

	Vraag 44	Vraag 45	Vraag 46
Zeer betrokken	19%	49%	56%
Betrokken	37%	37%	29%
Enigszins betrokken	24%	7%	7%
Niet zo/helemaal niet betrokken	14%	1%	2%

Vraag 47/48: *Ervoer u na het laatste gesprek dat deze periode van gesprekken u dichterbij God heeft gebracht?*

Hier geeft ruim zeventig procent aan door de gesprekken dichterbij God te zijn gekomen. Confidenten zeggen dat de relatie met God persoonlijker is geworden, dat ze Gods genade hebben leren kennen, dat ze hebben geleerd dat ze waardevol zijn in de ogen van God en dat ze hebben leren bidden. Er waren ook confidenten die aangaven dat de relatie met God niet verbeterd was door de gesprekken met de netwerkers. Soms was dit omdat er niet zoveel veranderd was in die relatie, soms omdat er al een heel goede relatie was, en soms ook omdat God volgens de confident niet het probleem was.

Vraag 49/50: *Is de afstand, die u tussen u en God na het traject ervoer, nog steeds hetzelfde?*

Bijna de helft, vijfenveertig procent, geeft als antwoord op de vraag; ‘nee, het is zelfs beter, ik ben in de periode daarna nog dichterbij God gekomen’. Als redenen hiervoor geven ze aan dat God steeds meer geneest, dat de relatie zich verdiept heeft, dat ze na het traject nog meer genezing en herstel hebben mogen ontvangen, dat ze dichtbij God zijn blijven wandelen en dat ze nu zelfstandiger in het leven staan. Zevenentwintig procent geeft aan dat de afstand nog steeds als hetzelfde ervaren wordt omdat God niet veranderd, het leven nu eenmaal met ups en downs gaat en omdat ze niet zouden weten hoe ze zich meer aan God zouden kunnen overgeven. Helaas zegt zeventien procent dat de afstand toch groter geworden is. Zij missen de steun van netwerkers en/of familie en vrienden in hun geloofsleven of geven aan dat er zonden zijn die de relatie met de Here in de weg staan.

Relaties met anderen

Vraag 51/52: *Is uw relatie met betrekking tot uw partner, directe familie en goede vrienden naar aanleiding van ‘Zegenend Helpen’ verbeterd?*

Achtenzestig procent zegt dat deze relaties verbeterd zijn doordat ze positiever in het leven staan, ze minder afhankelijk en kwetsbaar zijn. Vijftien procent zegt dat er in deze relaties niets veranderd is. De mensen die aangeven dat bepaalde relaties verslechterd zijn, weiden dit aan het feit dat ze

assertiever zijn geworden en dat dit binnen sommige relaties spanningen veroorzaakt.

Vraag 53/54: *Is uw relatie met betrekking tot kennissen en vreemden verbeterd?*

Van de confidenten geeft 58% aan dat die relaties verbeterd zijn doordat men nu grenzen durft aan te geven en met vreemden durft te praten. Achtentwintig procent zegt dat er in de relaties met kennissen en vreemden niets veranderd is. De overige 14% geeft aan dat de relaties met vreemden verslechterd is, dit komt volgens hen doordat ze minder naïef zijn en hebben geleerd 'nee' te zeggen. Door deze dingen verloren zij mensen om hen heen die deze veranderingen niet begrepen.

Geestelijke houding

Voor de onderstaande tabellen is de volgende legenda gebruikt: 1) geen invloed, 2) nauwelijks invloed, 3) speelt kleine rol, 4) speelt een rol en 5) speelt een grote rol. Alle getallen worden in procenten weergegeven en de dik gedrukte getallen geven de hoogste waarde aan in de tabel.

Vraag 55/56/57: *Kunt u voor de volgende aspecten aangeven in welke maten ze, vóór het eerste contact, direct na het traject en nu, met Zegenend Helpen, van invloed waren/zijn op uw geloofsleven?*

Rol van gebed

	Voor	Direct na	Nu
1	7	2	5
2	20	5	5
3	22	24	16
4	26	32	28
5	15	24	33

In deze tabel zien we dat het traject dat confidenten bij de netwerker volgden nauwelijks invloed heeft op het gebedsleven van de confident. Confidenten die al veel baden, bleven dat doen.

Rol van zegenen

	Voor	Direct na	Nu
1	48	6	12
2	13	11	5
3	16	27	24
4	7	29	26
5	6	15	22

Mensen die gezegend worden, worden aangemoedigd om het ook zelf te blijven gebruiken. Het is zo'n 48% die zegt dat zegenen op dit moment nog steeds een rol, of grote rol, speelt in hun leven.

Praten over Jezus

	Voor	Direct na	Nu
1	14	6	7
2	14	13	9
3	20	24	21
4	31	26	24
5	12	19	25

Vrede van God ervaren

	Voor	Direct na	Nu
1	26	5	6
2	21	5	8
3	15	25	13
4	18	36	28
5	11	16	31

We zien hier een stijgende lijn in het ervaren van God ook nadat het traject afgerond is.

Vrede van God doorgeven

	Voor	Direct na	Nu
1	36	8	11
2	15	18	8
3	15	19	14
4	21	28	31
5	2	11	20

Ook hier zien we een stijgende lijn in de mensen die de vrede van God blijven doorgeven.

Bijbellezen

	Voor	Direct na	Nu
1	11	7	6
2	22	9	8
3	21	24	21
4	24	27	25
5	13	20	26

Ook hier wordt de stijgende lijn doorgezet.

Afrondende vragen

Vraag 58/59: *Wat voor cijfer geeft u Zegenend Helpen in totaal? En waarom?*

Over het algemeen zijn de mensen die een traject gevold hebben bij ‘Zegenend Helpen’ daar erg tevreden over. 87% geeft een zeven of hoger, de precieze verdeling is als volgt: acht procent geeft een zeven, vierenveertig procent van de confidenten geeft een acht, vierentwintig procent een negen en elf procent geeft een tien. We willen wat uitgebreider ingaan op de overige groep confidenten die dus een zes of lager gegeven hebben. Confidenten die een zes of lager gaven hebben hiervoor als reden genoemd dat ze er meer van verwacht hadden, dat de hulpvraag niet beantwoord is, dat er (te) weinig veranderd is in hun relatie met Jezus, dat het geen sterke indruk heeft achtergelaten maar dat het vaak wel een goed begin was. Ook geven veel confidenten aan dat de benadering mogelijk beter was aangeslagen als ze een andere netwerker hadden getroffen.

Vraag 60/61: *Zou u Zegenend Helpen aanraden aan familie, vrienden en/of kennissen. En waarom?*

De grootste groep confidenten, bijna zeventig procent, antwoord positief op deze vraag. De mensen die nee zeggen, wat vier procent is, geven als reden aan dat er naar hun mening te veel gefocust

wordt op het probleem of hen zelf en te weinig op God. Vanwege slechte eigen ervaringen zouden ze deze benadering dus ook niet bij familie of vrienden aanraden. Naast deze groep is er een grotere groep, van ongeveer vijftientig procent, die twijfelt of ze ‘Zegenend Helpen’ zou aanraden. Deze twijfel heeft vooral te maken met de vraag of het familielid of de vriend wel of geen christen is.

3.2.4. Verdere op- of aanmerkingen

Naar aanleiding van vraag 32 en 33¹ vroegen wij ons af of mensen wel genoeg handvatten mee naar huis krijgen om daar de nieuwe geleerde geestelijke lijn vast te houden of door te zetten. Confidenten geven aan Gods aanwezigheid te ervaren als zij bij de netwerker zijn, maar er tussen de gesprekken in en met name na het laatste gesprek, toch weer alleen voor lijken te staan. Een aanbeveling die wij hierom zouden willen doen, is om de afhankelijkheid van de confident naar de netwerker toe te beperken. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door in het netwerkersgesprek de confident aan te leren zelf te bidden voor zijn of haar problemen. In plaats van dat deze taak altijd door de netwerker uitgevoerd wordt. Zo worden de confidenten in staat gesteld om ook in de toekomst hun problemen zelf onder ogen te zien en bij God te brengen.

Bij vraag 51 en 52² vroegen wij ons af of er vanuit de netwerkers altijd genoeg rekening wordt gehouden met de gevolgen van de persoonlijkheidsverandering van de confident voor hem of haar in zijn of haar directe omgeving. Mensen veranderen (soms heel snel) maar de omgeving hier niet in mee groeit, kan dit ernstige gevolgen hebben. Sommige confidenten hebben aangegeven zo snel door een proces van subassertiviteit naar assertiviteit heen te gaan, dat de directe omgeving hier niet mee om kon gaan en dat de relatie is uitgelopen op een scheiding. Naar aanleiding van deze opmerking willen wij de netwerkers er op wijzen om meer rekening te houden met relaties die de confident heeft en mogelijk de partner (eerder) in het proces te betrekken. Dit om dat het volgens ons nooit de bedoeling kan zijn dat een huwelijk strandt naar aanleiding van het oplossen van een hulpvraag.

4 EXEGESE

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk willen we vanuit de Bijbel gaan bekijken wat nu precies de definitie van zegenen is. Daarvoor zullen we eerst iets moeten zeggen over de Hebreeuwse en Griekse vormen van dit werkwoord. Van daaruit willen we ons buigen over de vele Bijbelteksten die iets zeggen over

¹ Vraag 32 en 33: In hoeverre is Gods aanwezigheid ervaren tijdens de periodes tussen twee gesprekken? en waarom?

² Vraag 51 en 52: Is uw relatie met betrekking tot uw partner, directe familie en goede vrienden naar aanleiding van Zegenend Helpen verbeterd?

zegenen. Zo hopen wij voor onszelf een antwoord te vinden op de volgende vragen: wat is nu precies zegenen, wat gebeurt er als er gezegend wordt, wie er mag er nu precies zegenen en in welke vorm? Voor het gedeelte over het Hebreeuwse woord zegenen hebben we gebruik gemaakt van de Studiebijbel, de Lexicon (Oud Testamentisch Hebreeuws woordenboek) en grammatica lesboeken die door de opleiding ook worden gebruikt. Het Griekse gedeelte is grotendeels gebaseerd op de Studiebijbel en ook het werkwoordschema hebben we hieruit over kunnen nemen.

4.2. Het Hebreeuwse woord voor zegen

In het Hebreeuws komen net als in het Nederlands verschillende werkwoordsvormen voor, denk hierbij aan actief, passief en intensief. Al deze werkwoordsvormen zullen we in een schema weergeven zodat de verschillen snel duidelijk worden. Als voorbeeld is het werkwoord ‘doden’ gebruikt. Dit is het Hebreeuwse woord dat altijd gebruikt wordt om werkwoordsvormen weer te geven, net als dat in het Nederlands vaak het werkwoord ‘lopen’ is.

Qal	Hoofdwkwoord	Doden
Nif'al	Passief	Gedood worden
Pi'el	Intensief actief	Vermoorden
Pu'al	Intensief passief	Vermoord zijn/worden
Hitpa'el	Intensief reflexief/wederkerend	Zich vermoorden (elkaar)
Hif'il	Causaal actief (vaak gelijk aan Qal)	Laten doden
Hof'al	Causaal passief	Zich laten doden

Volgens de Lexicon¹ heeft het Hebreeuwse woord בָּרַךְ (BRCh) meerdere vertaalmogelijkheden:

- 1) to bless, kneel
 - 1a) (Qal) to bless
 - 1b) (Niphal) to be blessed, bless oneself
 - 1c) (Piel) to bless
 - 1d) (Pual) to be blessed, be adored
 - 1e) (Hiphil) to cause to kneel
 - 1f) (Hithpael) to bless oneself

Zoals we kunnen zien heeft het woord בָּרַךְ (BRCh) verschillende betekenissen, knielen, zegenen en

¹ *A concise Hebrew and Aramaic lexicon of the Old Testament*, pagina 49 en 50

prijzen. Hieronder zullen we voor alle drie een Bijbeltekst geven hoe het woord gebruikt is in de tekst:

De eerste vertaalmogelijkheid is knielen. Zoals in psalm 95:6 *'Treedt toe, laten wij ons nederwerpen en ons buigen, **knielen** voor de Here, onze Maker.'* (Qal). Of zoals in Genesis 24:11 *'En hij **liet** de kameel **neerknielen** buiten de stad bij een waterput.'* (hif'il, causaal actief).

De tweede vertaalmogelijkheid is zegenen. In Deuteronomium 7:14 in de Qal-vorm staat. *'Gezegend zult gij zijn boven alle volken.'* Genesis 12:3 *'en met u zullen alle geslachten des aardebodems **gezegend worden**.'* Dit is een nif'al-vorm (passief).

Pi'el (intensief zegenen): Genesis 1:28 *'En God **zegende** hen.'* van God naar mensen.

Pi'el: genesis 27:4 *'Dan zal ik u **zegenen**, eer ik sterf.'* mensen onder elkaar.

Pu'al (intensief gezegend worden): Deuteronomium 33:13 *'Zijn land zij door de Here **gezegend**.'*

Hitpa'el (intensief reflexief): Jesaja 65:16. *'zodat wie **zich** in den lande **zegt**.'*

De derde vertaalmogelijkheid is prijzen. 1 Koningen 10:9 *'**Geprezen** zij de Here, uw God, die zulk een welgevallen aan u had, dat Hij u op de troon van Israël geplaatst heeft!'* (Qal).

Pi'el (intensief zegenen): Genesis 24:48 *'en ik **prees** de Here.'*

Pu'al (intensief gezegend worden): psalm 113:2 *'de naam des Heren zij geprezen van nu aan tot in eeuwigheid.'*

4.3. Het Griekse woord voor zegen

Het Griekse werkwoord voor zegen is εὐλογέω (*eulogeō*) en is opgebouwd uit twee verschillende Griekse woorden: (1) εὖ (*eu*) wat 'goed' betekend, en (2) λόγος (*logos*) wat 'woord' betekend. Het woord *eulogeō* heeft dan ook de volgende twee betekenissen: (1) 'goeds zeggen van, prijzen, complimenteren', en (2) 'zegenen, zegenrijk verklaren'. Voor de Grieken had het werkwoord *eulogeō* niet zo zeer iets te maken met een zegen van boven, dat wil zeggen met een goddelijke zegen, maar veel meer met het uitspreken van goede woorden zoals men doet bij het complimenteren van een persoon. Natuurlijk deed men ook het tegenovergestelde door kwaad te spreken over een persoon. Het Griekse woord hiervoor is *kakologeō*.

In een joods-christelijke context heeft *eulogeō* weldegelijk te maken met het Goddelijke. Als een Jood of een christen iemand zegent, waarbij men diegene dus welvaart of voorspoed toewenst, zal dit altijd gebeuren in de verwachting dat God dit zal realiseren. Als men op deze manier zegent is het tegenovergestelde niet *kakologeō* maar *kat-araomai* wat verwensen of vervloeken betekend (*kat-* betekend 'tegen' en *araomai* 'bidden', letterlijk dus tegen-bidden) Het kwam ook voor dat

men een ‘zegen’ uitsprak over God. Men gebruikte dan het woord εὐλογητὸς (*eulogētos*), wat de bijvoeglijke vorm is van *eulogeō*, en wat uitgelegd moet worden in de zin van ‘prijzen of geprezen worden’. Hierbij was het niet de bedoeling dat men God een zegen toewenste, maar dat men God verklaarde als degene van wie de zegen afkomstig was. Hierin komt deze betekenis van zegenen weer in de buurt van de Griekse betekenis van ‘goeds zeggen’ en ‘prijzen’¹

In het Nieuwe Testament komt het werkwoord *eulogeō* in twintig verschillende vormen voor:

1	εὐλογοῦμεν	eulougoumen	wij zegenen	o.a. 1Cor 4:12
2	εὐλογεῖτε	Eulogeite	jullie zegenen ^ zegent!	o.a. Mat 5:44
3	εὐλογεῖν	eulogein	zegenen	o.a. Luc 24:51
4	εὐλογῶν	eulogōn	zegenend (1 ev m)	Heb 6:14
5	εὐλογοῦντα	eulougounta	zegenend (4 ev m ^ 1/4 mv o)	Han 3:26
6	εὐλογοῦντες	eulougountes	zegenend (1 mv m)	o.a. 1Pet 3:9
7	ἐulόγει	ēulogei	hij zegende	Marc 10:16
8	εὐλογήσω	Eulogēsō	(dat) ik zegen (aor) ^ ik zal zegenen	Heb 6:14
9	εὐλόγησεν	eulogēsēn	hij heeft gezegend (aor)	o.a. Mat 14:19
10	εὐλογήσης	eulogēsēs	(dat) jij zegent (aor)	1Cor14:16
11	εὐλογήσας	eulogēsas	zegenend (1 ev m; aor)	o.a. Mat 26:26
12	εὐλογεῖται	eulogētai	hij wordt gezegend (med)	Heb 7:7
13	εὐλογοῦνται	eulougontai	zij worden gezegend (med)	Gal 3:9
14	εὐλόγηκεν	eulogēken	hij heeft gezegend	Heb 7:6
15	εὐλογημένος	eulogēmenos	gezegend (1 ev m; med)	o.a. Marc 11:9
16	εὐλογημένοι	eulogēmenoi	gezegend (1 mv m; med)	Mat 25:34
17	εὐλογημένη	eulogēmenē	gezegend (1 ev v; med)	o.a. Marc 11:10
18	ἐulόγει	ēulogei	hij zegende ^ zegen!	? ²
19	εὐλογῆς	eulogēs	(dat) jij zegent	?*
20	εὐλογήθησονται	eulogēthēsontai	zij zullen gezegend worden (pass)	Hand 3:25

Ook werd het woord *eulogeō* in Joods/christelijke kringen wel gebruikt met het voorvoegsel *en-* en het voorvoegsel *kat-*. Als men het voorvoegsel *en-* gebruikte doelde men op een indirecte manier van zegenen. Een voorbeeld hiervan is Abraham waarover gezegd wordt dat in Hem alle volken gezegend zullen worden (Gal.3:8). Met het voorvoegsel *kat-* betekent het ‘aandachtig’ zegenen. In Marcus 10:16 zegent Jezus de kinderen op deze manier (alleen volgens de 27ste editie van Nestle-Aland). Als er óver een zegen gesproken wordt, bijvoorbeeld in Galaten 3:14 waar het óver de zegen van Abraham gaat, wordt het woord εὐλογία (*eulogia*) gebruikt wat het beste vertaald kan worden met zegening. Dit is de zelfstandige vorm van het werkwoord *eulogeō*.

¹ Studiebijbel deel 12, *1010 Daimonizomai 1995 Heos*, pagina 553 tot 557

² Dit woord wordt genoemd als woordvorm van *eulogeō* maar is niet in het NT terug te vinden.

4.4. Woordstudie Zegenen

4.4.1. Zegenen in het Oude Testament

Aan het begin van deze woordstudie waarin we vele Bijbelteksten zullen bekijken, willen we ons richten op het Oude Testament. De teksten zijn gesorteerd op de persoon die zegenet. De zegen komt bijvoorbeeld bij God vandaan of wordt door een priester of familielid uitgesproken. We kijken naar de situatie waarin de gezegende zich bevindt, of de tekst wat zegt over de uitgesproken woorden en de vorm waarin gezegend wordt.

God zegent

In Genesis 1:28 staat: ‘En God zegende hen en God zeide tot hen: Weest vruchtbaar en wordt talrijk; vervult de aarde en onderwerpt haar, heerst over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt.’ Bij Noach in Genesis 9:1 zien we woorden van gelijke strekking. De situatie: de mens is net door God geschapen en God zegent hen en geeft de opdracht/belofte om talrijk en vruchtbaar te worden.

In Genesis 12:1-3 zegt de Here: ‘Ga uit uw land en uit uw maatschap en uit uws vaders huis naar het land, dat Ik u wijzen zal; Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken, en gij zult tot een zegen zijn. Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken, en met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden.’ De situatie: God geeft Abram eerst een opdracht (ga uit...) dan een belofte (ik zal u tot). Het opmerkelijke van dit stuk is eigenlijk vers 3. Als iemand Abram zegent, een vriend van Abram is, het goede met hem voor heeft, dán zal God diegene zegenen, voorspoed en vruchtbaarheid geven. De Studiebijbel zegt hierover dat vers drie nadrukkelijk aangeeft dat God de oorzaak is van zegen en vloek over anderen. Vervolgens komt de theologisch zeer belangrijke zin ‘in u zullen alle geslachten van de aarde gezegend worden’. De passieve vertaling, waarbij Abram tot een bron van zegen is voor de volken, verdient de voorkeur. God laat de volken van hoofdstuk 10 niet aan hun lot over. Door de verkiezing van Abram lijkt dit wel zo, maar Hij zal hen op een bepaalde manier toch zegenen. De volgende geschiedenissen in Genesis maken dit ook duidelijk. Groepen die positief zijn ten opzichte van Abram worden gezegend; anderen niet. Van nu af aan is de toekomst van de mensheid verbonden met het lot van Abram.¹

In Genesis 26:24 en 25 staat: ‘En de HERE verscheen hem in die nacht en zeide: Ik ben de God van uw vader Abraham; vrees niet, want Ik ben met u; Ik zal u zegenen en uw nageslacht vermenigvuldigen ter wille van mijn knecht Abraham. Toen bouwde hij daar een altaar en riep de naam des HEREN aan. Hij spande daar zijn tent, en de knechten van Isaak groeven daar een put.’ De situatie: God zegent hier nadat hij in de nacht verschenen is. Opvallend omdat God veel zegent

¹ Studiebijbel DVD programma Oude Testament

maar we zelden lezen dat hij daarvoor aan een mens verschijnt.

In Genesis 28:12 t/m14 staat: ‘Toen droomde hij, en zie, op de aarde was een ladder opgericht, waarvan de top tot aan de hemel reikte, en zie, engelen Gods klommen daarlangs op en daalden daarlangs neder. En zie, de HERE stond bovenaan en zeide: Ik ben de HERE, de God van uw vader Abraham en de God van Isaak; het land, waarop gij ligt, zal Ik aan u en aan uw nageslacht geven. En uw nageslacht zal zijn als het stof der aarde, en gij zult u uitbreiden naar het westen, oosten, noorden en zuiden, en met u en met uw nageslacht zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden.’ De situatie: De Here zegent Jakob hier terwijl hij aan hem verschijnt in een droom.

In Genesis 35:9-11 staat: ‘En God verscheen wederom aan Jakob, bij zijn komst uit Paddan-aram, en zegende hem; en God zeide tot hem: Gij heet Jakob; gij zult niet meer Jakob heten, maar Israel zal uw naam zijn. En Hij noemde hem Israel. En God zeide tot hem: Ik ben God, de Almachtige, wees vruchtbaar en word talrijk; een volk, ja een menigte van volken, zal uit u ontstaan, en koningen zullen uit uw lendenen voortkomen’. De situatie: God zegent Jakob met vruchtbaarheid en nageslacht.

In Genesis 39:5 staat: ‘Van het ogenblik af, dat hij hem over zijn huis en over al wat hij bezat had aangesteld, zegende de HERE het huis van de Egyptenaar om Jozefs wil: de zegen des HEREN rustte op alles wat hij had, zowel in huis als op het veld.’ De situatie: de Egyptenaar, Potifar wordt hier gezegend omdat Jozef in zijn huis werkzaam is. Opvallend is dus dat men gezegend kan worden door alleen al bij gezegende mensen in de buurt te zijn.

In Deuteronomium 16:16-17 staat: ‘Driemaal per jaar zal ieder die onder u van het mannelijk geslacht is, voor het aangezicht van de HERE, uw God, verschijnen op de plaats die Hij verkiezen zal: op het feest der ongezuurde broden, op het feest der weken en op het loofhuttenfeest. Maar hij zal dan niet met lege handen voor het aangezicht des HEREN verschijnen: ieder naar zijn vermogen, naar de zegen die de HERE, uw God, u gegeven heeft.’ De situatie: in vers 17 wordt gesproken over de zegen die de Here gegeven heeft. Dit wijst op rijkdom. Men komt met iets voor de Heer in verhouding naar wat Hij gegeven heeft.

In Psalm 29:11 staat: ‘de HERE zal zijn volk zegenen met vrede.’ De situatie: De Here zegent hier met vrede. Opmerkelijk, omdat we erg vaak tegen kwamen dat er gezegend werd met vruchtbaarheid en nageslacht.

Zegen binnen familiebanden

In Genesis 24:60 staat: ‘En zij zegenden Rebekka en zeiden tot haar: Onze zuster, moogt gij tot duizenden van tienduizenden worden, en uw nageslacht bezitte de poort van zijn haters.’

Het volgende staat hierover in de Studiebijbel: Bij het vertrek van de bruid uit haar vaderhuis is de gehele familie betrokken. Daarom is sprake van ‘hun’ (vs.59) en ‘onze’ (vs.60). Als voornaam

meisje heeft zij een voedster, gekozen uit het slavenpersoneel (Ex.2:7). In 35:8 vernemen wij dat zij Debora heet. In vers 61 blijkt dat ook andere slavinnen meegegeven worden. De familieleden zegenen Rebekka. Dit is het enige voorbeeld in de Bijbel van een zegen die een bruid - in de regel - bij het verlaten van het ouderlijk huis meekreeg (vs.60, vgl. Ps.45:11). Het beste dat men een vrouw kon toewensen, is een talrijk en voorspoedig nageslacht. Waar het hier een voorname vrouw betreft, denkt men ook aan staatkundige macht (vgl. 22:17). De naam van God wordt niet genoemd in (deze weergave van) de zegen, maar zal wel bedoeld zijn.¹ De situatie: NBG zegt dat de tekst die genoemd wordt uitgesproken wordt na de zegen terwijl de NBV vertaald met 'de zegen die woordelijk gegeven wordt'.

In Genesis 27:27 staat: 'En hij kwam dichterbij en kuste hem. Toen hij de geur van zijn klederen rook, zegende hij hem en zeide: Zie, de geur van mijn zoon is als de geur van het veld, dat de HERE gezegend heeft. God zal u geven van de dauw des hemels en van de vette streken der aarde, en overvloed van koren en most. Volken zullen u dienen, en natiën zich voor u nederwerpen; wees heerser over uw broederen, en de zonen uwer moeder zullen zich voor u nederbuigen. Wie u vervloekt, zij vervloekt, en wie u zegent, zij gezegend.' De situatie: Isaak zegent Jakob met deze woorden voordat hij doodgaat. Dit is een zegen die binnen een familie aan de zonen wordt doorgegeven op het sterfbed van de vader.

In Genesis 27:39 t/m 41 staat: 'Toen antwoordde zijn vader Isaak en zeide tot hem: Zie, ver van de vette streken der aarde zal uw woonplaats zijn, en zonder dauw des hemels van boven. Maar van uw zwaard zult gij leven en uw broeder zult gij dienen. En het zal geschieden, wanneer gij u krachtig inspant, dat gij zijn juk van uw hals zult afrukken. En Esau koesterde wrok tegen Jakob om de zegen, waarmede zijn vader hem gezegend had,' De situatie: Isaak zegent Esau met deze woorden voordat hij dood gaat. Ook hier is dus sprake van een zegen van vader op zoon tijdens het sterfbed van de vader.

In Genesis 28:3-4 staat: 'En God, de Almachtige, zegene u, Hij make u vruchtbaar en vermenigvuldige u, zodat gij tot een menigte van volken wordt. Hij geve u de zegen van Abraham, u en uw nageslacht met u, zodat gij het land uwer vreemdelingschap, dat God aan Abraham gegeven heeft, in bezit krijgt.' De situatie: Isaak zegent Jakob. Of beter geeft de zegen van de Heer mee. Hij zegent Jakob met vruchtbaarheid en nageslacht. Dit doet hij voordat Jakob op zoek gaat naar een vrouw. NBV vertaalt in dit vers zelfs met 'moge de Here je zegenen'. Waar het bij de NBG dus nog een belofte is die meegegeven wordt lijkt het bij de NBV meer een wens te zijn. Studiebijbel zegt hier nog over; Voordat Jakob weggaat, ontvangt hij nog een zegen van zijn vader. De zegen die Isaak nu geeft, is een afscheidszegen.²

¹ Studiebijbel DVD programma Oude Testament

² Studiebijbel DVD programma Oude Testament

In Genesis 48:17-20 staat: ‘Toen Jozef zag, dat zijn vader zijn rechterhand op Efraïms hoofd gelegd had, was dat verkeerd in zijn ogen, en hij greep de hand van zijn vader om die van Efraïms hoofd te verleggen naar het hoofd van Manasse. En Jozef zeide tot zijn vader: Zo niet, mijn vader, want deze is de eerstgeborene, leg uw rechterhand op zijn hoofd. Maar zijn vader weigerde het en zeide: Ik weet het, mijn zoon, ik weet het; ook hij zal tot een volk worden en ook hij zal groot worden; nochtans zal zijn jongere broeder groter zijn dan hij, en diens nageslacht zal een volheid van volken worden. En hij zegende hen te dien dage en zeide: Met u zal Israel zegen toewensen door te zeggen: God make u als Efraim en als Manasse. En hij plaatste Efraim voor Manasse.’ De situatie: Jakob zegen hier op zijn sterfbed zijn kleinzonen. Door de zegen die ze hier meekrijgen worden ze gelijk aan Jakobs eigen zonen. Vorm: het is gebruikelijk met de rechterhand op de oudste (klein)zoon en de linkerhand op de jongere te zegenen, vandaar de reactie van Jozef. Jakob echter wil zijn handen andersom houden en zegen daarmee de jongste met de grootste rijkdom. De zegen houdt hier dus weer verband met rijkdom, landbezit en nageslacht. Tekst: de zegen wordt uitgesproken in wens/belofte-vorm van God. Toevoeging Studiebijbel: daarom leidt de auteur de zegen in met de woorden ‘en hij zegende Jozef en zei’ (vs.15). Zowel uit deze inleidende woorden als uit de inhoud van de zegen blijkt dat de zoons allebei dezelfde zegen ontvangen. Alleen het opleggen van de rechterhand geeft hier aan dat Efraïm in de toekomst de meerdere zal zijn (vgl. vs.19). De zegenbede heeft drie onderdelen: 1. het aanroepen van God (vs.15-16a), 2. het gebed om zegen (vs.16b) en 3. het gevolg van de zegen (vs.16c-d). Het eerste deel waarin Hij die zegen wordt geprezen en gekarakteriseerd is het meest uitvoerige gedeelte. ... Na de uitvoerige beschrijving van Hem die de zegen geeft, volgt heel kort het eigenlijke gebed (vs.16b) ‘moge Hij deze jongens zegenen.’ De inhoud of het gevolg van deze zegen zal tweërlei zijn. De naam van Jakob en de naam van zijn vader en grootvader zal in Efraïm en Manasse voortleven, want zij zullen zonen van Jakob, de zoon van Isaak, de zoon van Abraham genoemd worden. En de nakomelingen van Efraïm en Manasse zullen talrijk worden in het land. Het krijgen van veel nakomelingen is een bekend gegeven in de beloften aan de aartsvaders (15:5; 22:17; 28:14).¹

In Genesis 49 staat het verhaal dat Jakob al zijn zonen zegen. Hier komt het principe dat degene die hier goed geleefd heeft de betere zegen krijgt duidelijk naar voren. In vers 28 staat: ‘ieder zegende hij met een eigen zegen.’ In Deuteronomium 33:1 zien we dat Mozes op dezelfde manier zegen.

Koning zegent andere mensen

In Genesis 14: 18- 20 staat: ‘En Melchisedek, de koning van Salem, bracht brood en wijn; hij nu was een priester van God, de Allerhoogste. En hij zegende hem en zeide: Gezegend zij Abram door God, de Allerhoogste, de Schepper van hemel en aarde, en geprezen zij God, de Allerhoogste, die

¹ Studiebijbel DVD programma Oude Testament

uw vijanden in uw macht heeft overgeleverd. En hij gaf hem van alles de tienden.’ Een bijzonder verhaal in het Oude Testament wat betreft zegenen is het verhaal over Melchisedek, de priester – koning van de stad Salem (later Jeruzalem) en dienaar van de allerhoogste God. Als Abraham slag heeft geleverd met Kedorlaomer en diens bondgenoten om zijn neef lot uit hun handen te bevrijden, laat Melchisedek hem brood en wijn brengen en spreekt een zegen uit over Abraham. Abraham erkent Melchisedek als priester van de allerhoogste omdat hij een tiende afstaat van de buit waar hij zelf recht op had. Het is overduidelijk dat Melchisedek alle eer aan God geeft en dit komt terug in de zegen die hij uitspreekt. Het is God die Abraham gezegend heeft en het is God die de vijanden in Abrahams handen lag. In Hebreeën 7 vinden we dit verhaal ook terug en daar wordt gezegd dat de mindere altijd gezegend behoort te worden door de meerdere. De zegen komt van God Zelf, van een vader aan zijn kinderen of van iemand die in geloof verder is een ander hierbij wil ondersteunen. Melchisedek staat hier dus tussen God en Abraham in om zijn zegen aan hem door te geven.¹

In 1 sam 23:21 staat: ‘Saul zeide: Wees gezegend door de HERE, omdat gij met mij begaan zijt.’ De situatie: Saul zegent hier de mensen die op weg moeten gaan om David te zoeken. De vraag is in hoeverre deze zegen iets met God te maken heeft. Saul noemt de Here wel maar het zou ook weer kunnen duiden op een groet, wens. Daarbij is de basis van de zegen dat hij het doet omdat deze mensen met hem begaan zijn. De zegen is verdiend omdat ze met hem omgaan.

In 2 Kronieken 6:3 staat: ‘Daarna wendde de koning zich om en zegende de gehele gemeente van Israël, terwijl de gehele gemeente van Israël stond. En hij zeide: Geprezen zij de HERE, de God van Israël, die met zijn handen volbracht heeft, hetgeen Hij met zijn mond aldus tot mijn vader David gesproken had.’ De situatie: koning Salomo zegent de gemeente. De vorm: de gehele gemeente is gaan staan om de zegen te ontvangen. Deze tekst is ook te vinden in 1 Koningen 8:14.

In 2 Samuel 15:13 staat: ‘Toen Samuel bij Saul kwam, zeide deze tot hem: Wees gezegend door de HERE; ik heb het bevel des HEREN uitgevoerd.’ De Situatie: de zegen is hier een groet, gesproken uit gewoonte.

In 2 Samuel 13:25 staat: ‘Maar de koning sprak tot Absalom: Neen, mijn zoon, laten wij niet allen gaan, opdat wij u niet tot last zijn. Toen drong hij er bij hem op aan; hij wilde echter niet gaan, maar gaf hem zijn zegen.’ De situatie: hier is de zegen eigenlijk een goedkeuring van de koning naar Absalom. Hier heeft de zegen niets met God te maken.

De koning wordt gezegend

In Genesis 47:7-10 staat: ‘Ook bracht Jozef zijn vader Jakob en stelde hem aan Farao voor. En Jakob zegende Farao. (...) Toen zegende Jakob Farao en ging van Farao heen.’ De situatie: De Studiebijbel zegt ‘omdat het niet gebruikelijk is dat een mindere een meerdere zegen nemen we aan

¹ Studiebijbel DVD programma Oude Testament

dat het Jakobs hoge leeftijd is, die hem de vrijmoedigheid geeft om de farao bij binnenkomst als ook bij zijn vertrek te groetten met een zegen.’¹ Het blijft natuurlijk een opmerkelijke situatie.

In Psalm 72:15 staat: ‘En hij zal leven; men zal hem van het goud van Seba geven, men zal bestendig voor hem bidden, de ganse dag hem zegenen.’ De situatie: het volk zegent hier de koning.

Levieten zegenen

In Leviticus 9:22 staat: ‘Toen hief Aaron zijn handen op over het volk en zegende het.’ De situatie: Aaron zegent hier het volk voordat hij zijn priesterlijke gebruiken doet. De vorm: hij staat en heft de handen over het volk.

In Numeri 6:22-27 staat: ‘De HERE nu sprak tot Mozes: Spreek tot Aaron en zijn zonen: Zo zult gij de Israëlieten zegenen: De HERE zegene u en behoede u; de HERE doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig; de HERE verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede. Zo zullen zij mijn naam op de Israëlieten leggen, en Ik zal hen zegenen.’ De Situatie: Mozes leert de priesterlijke zegen aan zijn zonen. Door dit vers weten we dat het aannemelijk is dat, als er een Leviet zegent in de Bijbel en er geen expliciete tekst genoemd wordt, het waarschijnlijk zal zijn naar aanleiding van deze opdracht. De Studiebijbel zegt hierover het volgende: ‘De priesters krijgen de opdracht de Israëlieten te zegenen – blijkens Deut.10:8; 21:5 behoorde het zegenen tot de hoofdtaak van de priesters –, en wel door de woorden in de volgende verzen over de Israëlieten uit te spreken (vs.23b). Strikt taalkundig gezien zou de herhaling van het onderwerp niet nodig zijn, maar dit woordgebruik benadrukt dat het alleen de Here is van wie de zegen verwacht kan en mag worden (vgl. vs.27b). De zegen van God draagt in het OT onder meer vruchtbaarheid, voorspoed en overwinning in zich (Deut.28:2-14). In dit vers wordt de zegen concreet toegepast op Gods bewaring in het dagelijkse leven. De uitdrukking ‘de Here doe zijn aangezicht over u schijnen’ (vs.25) heeft betrekking op de nabijheid van de Here: Hij wil zich laten vinden. Dit uit zich hier concreet in het betonen van genade, dat wil zeggen zijn hulp en ontferming. Deze bede sluit aan bij de belijdenis van zowel OT als NT dat de Here een genadig God is, die omziet naar zijn volk (bv. Ex.33:19; 34:6-7; 1Pet.5:10). De openingswoorden van vers 26 versterken die van het vorige vers. Was daar de bede dat de Here zich zou laten vinden, hier gaat het erom dat Hij zelf ook liefdevol omziet naar degene die de zegen ontvangt. Het geven van vrede vat dan ook alle zegeningen uit de voorgaande verzen samen en vormt daarmee niet alleen naar de vorm (zie hierboven), maar ook naar de inhoud de climax van de priesterzegen.). In het laatste versdeel wordt nog eens beklemtoond dat niet de priester, maar de Here zelf het is – ‘en Ik’ wordt in het Hebreeuws benadrukt – van wie de zegen afkomstig is (vs.27b). De woorden geven het vertrouwen dat de zegenbede meer is dan een vrome wens: wanneer de zegen over hen wordt uitgesproken, kunnen de

¹ Studiebijbel DVD programma Oude Testament

Israëlieten ervan opaan dat de Here zijn zegen ook inderdaad wil geven (vgl. 2Kr.30:27). Tegelijkertijd blijkt uit het geheel van de bijbelse boodschap dat de zegen van God niet onvoorwaardelijk is, maar samenhangt met de trouw van zijn volk ten opzichte van het verbond (bv. Deut.28). . Naar het voorbeeld van Lev.9:22-23 werd in de tempeldienst de zegen telkens uitgesproken aan het einde van de dagelijkse offerplechtigheid (vgl. Sir.50:20; in Luc.1:22 wordt met het ‘spreken’ het uitspreken van de priesterzegen bedoeld). De dienstdoende priester stond daarbij met zijn gezicht naar het volk gekeerd en sprak met uitgespreide handen de woorden van de zegen uit. Ook aan het einde van bijeenkomsten in de synagogen werd de priesterzegen uitgesproken, al werd daarbij niet de naam Jhwh uitgesproken, maar de vervangende aanduiding Adonai, ‘Heer’. Waarschijnlijk zijn ze op de achtergrond aanwezig in de wijze waarop de apostel Paulus de meeste van zijn brieven opent. In plaats van de gebruikelijke Griekse briefaanhef met *chairein* ‘gegroet’ (vgl. Hand.15:23) zegent hij zijn lezers met de woorden ‘genade (*charis*) zij u en vrede’ (bv. Rom.1:7; 1Kor.1:3), de slotwoorden van de laatste twee zinnen uit de priesterzegen. De werkwoordsvormen in de verzen 24-26 laten verschillende vertalingen toe. Geven ze een vaststelling aan (‘de Here zegent u’, etc.), een belofte (‘de Here zal u zegenen’, etc.), of gaat het om een wens of bede (‘de Here zegene u’, etc.)? Op basis van 2Kr.30:27, waar de door de priesters uitgesproken zegen min of meer op één lijn met ‘gebed’ wordt gesteld, lijkt de laatste optie de beste papieren te hebben: de priesterzegen is een bede die wordt uitgesproken over de verzamelde (volks)gemeenschap. Ook de vertaling van LXX wijst in deze richting. De bede is echter meer dan ‘het goede toewensen’: dat ze wordt uitgesproken in opdracht van God, rechtvaardigt de verwachting en het vertrouwen dat Hij de bede zal verhoren en dat de woorden van de zegen dus het gewenste effect hebben (vgl. vs.27).’¹

In Deuteronomium 10:8 staat: ‘Toen zonderde de HERE de stam der Levieten af om de ark van het verbond des HEREN te dragen, voor de HERE te staan om Hem te dienen, en in zijn naam te zegenen tot op deze dag.’ De Situatie: hier maken we uit op dat de Levieten expliciet de opdracht krijgen om te zegenen in de naam van de Heer tot aan deze dag, dus voor onbepaalde tijd. Zie hiervoor ook 1 Kronieken 23:13.

In 2 Kronieken 30:27 staat: ‘Toen stonden de levitische priesters op en zegenden het volk, en hun stem werd gehoord; hun gebed kwam tot in zijn heilige woning, tot in de hemel.’ De situatie en vorm: Levitische priesters gaan staan voor het zegenen. Bijzonder dat er vermeld wordt dat hun stem gehoord werd tot in de hemelen, het heilige huis van de Heer.

Mensen die zegenen (in de naam van de Here)

In Psalm 129:8 staat: ‘Wij zegenen u in de naam des Heren.’ De situatie: volgens de kantekeningen

¹ Studiebijbel DVD programma Oude Testament

van de Statenbijbel¹ draait het hier om voorbijgangers die de maaiers en de andere arbeiders op deze manier groeten.

Mensen zegenen de Here

In Psalm 134 staat: 'Heft uw handen op naar het heiligdom en prijst de HERE.' De situatie en vorm: de Here zegenen gebeurt hier ook met opgeheven handen.

Mens vraagt en bidt om zegen

In 1 Kronieken 4:10 staat: 'Jabes nu riep de God van Israel aan met de woorden: Wil mij toch overvloedig zegenen.' De situatie: opmerkelijk dat Jabes God vraagt hem te zegenen. Vaak zie je dat mensen over anderen een zegen vragen maar niet voor zichzelf.

In Jeremia 4:1-2 staat: 'Indien gij u bekeert, Israel, luidt het woord des HEREN, dan moogt gij tot Mij wederkeren, en indien gij uw gruwelen wegdoet uit mijn ogen, dan behoeft gij niet te vlieden; dan zult gij zweren: 'zo waar de HERE leeft', in waarheid, recht en gerechtigheid, en de volken zullen elkander in Hem de zegen toebidden.' De situatie: profetie van Jeremia tegen Israël. Dat God in deze zegen een belangrijke rol speelt blijkt uit het feit dat er staat 'in Hem'.

4.4.2. Zegenen in het Nieuwe Testament

Jezus' zegen

In Matteüs 14:19 staat: 'En Hij beval de scharen, dat zij in het gras zouden gaan zitten, nam de vijf broden en de twee vissen, en Hij zag op naar de hemel, sprak de zegen uit, brak de broden en gaf ze aan zijn discipelen en de discipelen gaven ze aan de scharen.' Deze tekst zien we ook in Marcus 6:41 en Lucas 9:16. De Studiebijbel zegt hierover het volgende: de mensen moesten eerst op hun gemak gaan zitten en daarna kregen ze te eten. Jezus handelde hier als de gastheer. Het was namelijk een joodse gewoonte om het brood te nemen, een dankgebed uit te spreken, het brood te breken en uit te delen. Het gebed dat men gewoonlijk vóór de maaltijd uitsprak was als volgt: 'Geprezen zijt Gij, Heer, onze God, Koning der wereld, die het brood uit de aarde laat voortkomen'. Na de maaltijd placht men een langer gebed uit te spreken. Alleen het opzien naar de hemel was bij de joden ongewoon. Jezus' heeft dit slechts enkele keren gedaan, maar telkens met een heel bijzondere uitwerking² Zie hiervoor ook Marcus 7:34 en Johannes 11:41.

In Mattheus 5:44 staat: 'Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief; zegent ze, die u vervloeken; doet wel aan hen, die u haten; en bidt voor hen, die u geweld doen, en die u vervolgen.'³ De situatie: Jezus zegt dit tegen de menigte. Hiervoor kunnen we ook kijken naar Lucas 6:28.

¹ Statenbijbel deel 2, Job- Maleachi, pagina 195

² Studiebijbel deel 2, *Het evangelie naar Mattheus*, pagina 339

³ Statenvertaling, andere vertalingen hebben het woord 'zegenen' anders vertaald.

In Lucas 24:30 staat: 'En het geschiedde, toen Hij met hen aanlag, dat Hij het brood nam, de zegen uitsprak, het brak en hun toereikte.' Soortgelijke teksten zijn te vinden in Mattheus 26:26, Marcus 8:7 en Marcus 14:22. De situatie: Jezus spreekt hier de zegen over het brood uit, dit is eigenlijk een dankzegging, gewoonte in het Jodendom.

In Lucas 24:50-51 staat: 'En Hij leidde hen naar buiten tot bij Betanie en Hij hief de handen omhoog en zegende hen. En het geschiedde, terwijl Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde.' De situatie: Jezus zegent zijn discipelen met opgeheven handen. Volgens de Studiebijbel roept Jezus Gods gunst en bescherming over Zijn discipelen uit door hen te zegenen. Terwijl Jezus Zijn discipelen zegent, wordt Hij opgenomen in de hemel. 'Opgenomen worden' was een gebruikelijke term om een 'door God opgenomen worden in de hemel' te beschrijven (volgens Genesis 5:24 en 2 Kon.2:1-18). In sommige handschriften ontbreken de woorden 'en Hij werd opgenomen in de hemel', ook in NBG, zodat er wel sprake is van een afscheid, maar niet van een hemelvaart. De verandering is vermoedelijk te wijten aan het feit dat men later deze beschrijving van de hemelvaart niet kon rijmen met die van Handelingen.¹

In Marcus 10:16 staat: 'Voorwaar, Ik zeg u: Wie het Koninkrijk Gods niet ontvangt als een kind, zal het voorzeker niet binnengaan. En Hij omarmde ze en hun de handen opleggende, zegende Hij ze.' De situatie: Jezus zegent kinderen en doet dit met handoplegging. Over zijn letterlijke tekst is niets bekend. In het Grieks staat hier een intensieve vorm van zegenen, namelijk kat-eulogei.²

In Lucas 2:34 staat: 'En zijn vader en zijn moeder stonden verwonderd over hetgeen van Hem gezegd werd. En Simeon zegende hen.' De situatie: Simeon (een priester die dienst deed in de tempel) zegent Jozef en Maria als ouders. Omdat hij priester is, is het mogelijk dat hij hier de zegen uit Numerie 6:24 uitsprak, dit weten we echter niet zeker, omdat over de tekst verder niets gezegd wordt.

God zegent

In Hebrreeën 6:14 staat: 'Want toen God aan Abraham zijn belofte deed, zwoer Hij, omdat Hij bij niemand hoger kon zweren, bij Zichzelf, zeggende: Voorzeker zal Ik u zegenen en zekerlijk u vermeerderen.' De situatie: hier wordt de zegen van God aan Abraham aangehaald. God zegent hier dus. Er wordt niets gezegd over de vorm of de tekst die daarbij werd gebruikt.

In Galaten 3:8-9 staat: 'En de Schrift, die tevoren zag, dat God de heidenen uit geloof rechtvaardigt, heeft tevoren aan Abraham het evangelie verkondigd: In u zullen alle volken gezegend worden. Zij, die uit het geloof zijn, worden dus gezegend tezamen met de gelovige Abraham.' De situatie: Paulus zegt hier tegen de Galaten dat zij, als gemeente die voornamelijk bestaat uit gelovigen uit de

¹ Studiebijbel deel 4, *het evangelie naar Lucas*, pagina 991 tot 993

² Intensieve vorm, zie ook Studiebijbel deel 12, *1010 Daimonizomai 1995 Heos*, pagina 554

heidene, gezegend zijn omdat zij geloven, zij worden gezegend met dezelfde zegen als Abraham.

Anderen die zegenen in het Nieuwe Testament

Personen die God zegenen

In Efeze 1:3 staat: 'Gezegend zij de God en Vader van onze Here Jezus Christus, die ons met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten gezegend heeft in Christus.' De situatie: de eerste 'gezegend' is van de mens uit over God en zou mogelijk ook vertaald kunnen worden met dankzegging. Volgens de Studiebijbel: al de zegeningen die God geeft, houden verband met Christus, hetgeen zichtbaar wordt door de woorden 'in Christus' (in Hem etc.). Met 'Christus' is Jezus bedoeld, die al de zegeningen heeft verworven in en door Zijn dood en opstanding. Deze zegen heet 'geestelijk', omdat alle goede dingen (zoals omschreven in Mattheus 7:11 en Jacobus 1:17), maar bovenal de Heilige Geest (Lucas 11:13) uit de geestelijke, dat wil zeggen de goddelijke werkelijkheid komen.¹

In Mattheus 21:9 staat: 'En de scharen, die voor Hem uit gingen en die volgden, riepen, zeggende: Hosanna de Zoon van David, gezegend Hij, die komt in de naam des Heren; Hosanna in de hoogste hemelen!' (hierover lezen we ook in Marcus 11:9-10, Lucas 13:35, Lucas 19:38 en Johannes 12:13) De situatie: hier kan de zegen gelezen worden als lofprijs en aanbidding.

Engel zegent

In Lucas 1:28 staat: 'En de engel tot haar ingekomen zijnde, zeide: Wees gegroet, gij begenadigde; de Heere is met u; gij zijt gezegend onder de vrouwen.' De situatie: een engel die tot Maria zegt dat zij door de Here gezegend is. Zij is uitgekozen om de Messias in haar buik te dragen.

Persoon zegent

In Lucas 1:42 staat: 'En zij riep uit met luider stem en sprak: Gezegend zijt gij onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw schoot.' De situatie: Elizabeth ziet Maria en bevestigt dat zij en de vrucht in haar schoot gezegend zijn.

Opdracht tot zegenen

In 1 Korinthe 4:12 staat: 'Tot op dit ogenblik verduren wij honger, dorst, naaktheid, vuistslagen en een zwervend leven; wij verrichten zware handenarbeid; worden wij gescholden, wij zegenen; worden wij vervolgd, wij verdragen;' De situatie: Paulus geeft de opdracht aan de Korintiërs dat als zij bespot/vervolgd worden zij moeten zegenen. Over de vorm en de tekst wordt niets gezegd.²

1 Studiebijbel deel 8 *Galaten tot en met Filemon*, pagina 171 tot 173

2 Voor vergelijkbare teksten zie: 1 pet. 3:9, Rom. 12:14, Jak. 3:10.

Zegenen van voorwerpen

In 1 Korinthe 10:16 (Statenvertaling) staat: 'De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap aan het bloed van Christus? Het brood dat wij breken, is dat niet een gemeenschap aan het lichaam van Christus?' De situatie: het lijkt of Paulus bedoelt dat met het avondmaal de beker gezegend wordt. In dit geval zou er ook vertaald kunnen worden met dat er een dankzegging over de beker wordt uitgesproken. Met andere woorden er wordt stilgestaan bij het bloed van Christus tijdens het drinken van de beker. De Studiebijbel legt dit als volgt uit: met een beroep op het verstand en het beoordelingsvermogen van de Korintiërs stelt Paulus nu twee retorische vragen. 'De drinkbeker van de zegening' is een typisch joodse benaming voor de laatste beker wijn van de maaltijd. Vóór het drinken sprak men over deze beker een dankgebed uit, dat de vorm had van een lofprijzing (in het Hebreeuws 'zegening') aan God.¹

Voorwerpen tot zegen

In 2 Korinthe 9:5 (Statenvertaling) staat: 'Ik heb dan nodig geacht deze broeders te vermanen, dat zij eerst tot u zouden komen, en voorbereiden uw te voren aangedienden zegen; opdat die gereed zij, also als een zegen, en niet als een vrekheid.' De situatie: in andere vertalingen wordt het woord zegen hier vertaald met 'gulle gave'. In dit geval zou de zegen dus iets tastbaars zijn wat klaarligt voor degene die komen gaat. Het beloofde geld (collecte) of zoals door de kerkvaders verondersteld werd brood en wijn in Hebreeën 7.

4.4.3. Andere bijzondere teksten

In Numeri 20: 8-12 staat: 'Neem de staf en laat de vergadering samenkomen, gij en uw broeder Aaron; spreek dan in hun tegenwoordigheid tot de rots, dan zal zij haar water geven; gij zult voor hen water uit de rots te voorschijn doen komen en de vergadering en hun vee drinken. Toen nam Mozes de staf van voor het aangezicht des HEREN, zoals Hij hem geboden had. Toen Mozes en Aäron de gemeente voor de rots hadden doen samenkomen, zeide hij tot hen: Hoort toch, wederspannigen, zullen wij uit deze rots voor u water te voorschijn doen komen? Daarop hief Mozes zijn hand op en sloeg de rots met zijn staf tweemaal, en er kwam veel water uit, zodat de vergadering kon drinken en ook het vee. Maar de HERE zeide tot Mozes en Aäron: Aangezien gij op Mij niet vertrouwd hebt en Mij ten aanschouwen van de Israëlieten niet geheiligd hebt, daarom zult gij deze gemeente niet brengen in het land, dat Ik hun geef.' De situatie: een bijzonder verhaal wat in eerste instantie niet met zegenen te maken heeft maar wel alles met een instrument zijn, een doorgeefluik, in Gods handen. Voor de zoveelste keer keert het volk Israël zich in de woestijn tegen

¹ Studiebijbel deel 7b, *1 en 2 Corintiërs*, pagina 261 tot 263

hun leiders Mozes en Aäron en dus eigenlijk tegen hun God. Deze keer draait het allemaal om een gebrek aan water. Mozes en Aäron werpen zich neer voor het aangezicht van de Heer en ze ontvangen een driedelige opdracht. Mozes moet de staf van Aäron uit het heiligdom nemen, het volk bijeenroepen en in aanwezigheid van het volk tot de rots spreken. De rots zal dan water gaan geven en het volk met al het vee zal kunnen drinken. Mozes is het instrument wat God gebruikt om Zijn macht te laten zien het volk. Maar als Mozes in vers 10 de volgende vraag aan het volk voorlegt ‘Hooft toch, wederspanningen, zullen wij uit deze rots voor u water te voorschijn doen komen?’ trekt hij teveel macht naar zichzelf toe. Mozes had hier moeten vragen: ‘Zal de Here voor jullie water uit deze rots laten stromen?’ dan had er niets aan de hand geweest maar doordat hij ‘wij’ zegt gaat hij eigenlijk op Gods troon zitten. Gods opdracht aan Mozes was bovendien dat hij tot de rots moest spreken en Mozes slaat twee keer op de rots. Het bijzondere is dat God toch tegemoet komt aan Mozes en water uit de rots laat stromen. Maar God laat het niet over Zijn kant gaan en neemt de fout van Mozes en Aäron hoog op. Mozes en Aäron hebben geen ontzag getoond voor Zijn heiligheid en hebben hiermee het volk een volledige manifestatie van Gods macht en heerlijkheid onthouden. Als straf hiervoor mogen zij het beloofde land niet binnen gaan. Mozes en Aäron ontvangen hiermee dezelfde straf als het volk wat bij Kades het land niet binnen wilde gaan. God toont zijn heiligheid door de leiders dezelfde straf te geven als het volk en door het volk toch het beloofde water te geven.¹

Zegen en vloek

In Numeri 24:10 staat: ‘Toen ontbrandde de toorn van Balak tegen Bileam en hij sloeg zijn handen in elkaar en Balak zeide tot Bileam: Om mijn vijanden te vervloeken heb ik u geroepen, en zie, gij hebt nu driemaal achtereen een zegen uitgesproken.’ De situatie: Balak, de koning van Moab, werd bang voor het volk Israël toen hij hoorde wat Israël de Amorieten had aangedaan. Daarom stuurt Balak oudsten naar de waarzegger Bileam met de vraag of hij het volk Israël wil vervloeken. De Moabieten hadden respect voor Bileam omdat ze duidelijk aangegeven dat wie hij vervloekt ook daadwerkelijk vervloekt is en wie hij zegent ook daadwerkelijk gezegend wordt. Maar die nacht verteld de Heer aan Bileam dat hij niet met de oudste mee moet gaan omdat Hij zelf het volk gezegend heeft. Pas als Balak voor de tweede keer aandringt, krijgt Bileam toestemming van de Heer om mee te gaan maar met de waarschuwing dat hij alleen maar de woorden mag spreken die God hem opdraagt. Ook onderweg wordt hem dit nog op een bijzondere manier duidelijk gemaakt. En als hij Balak ontmoet is één van de eerste dingen die hij tegen de Moabitische koning zegt dat hij alleen de woorden kan spreken die de Heer hem in de mond legt. Na de nodige offers te hebben gebracht zondert Bileam zich af en opnieuw komt de Heer tot hem en legt hem in de mond wat hij

¹ Zie ook Studiebijbel DVD programma Oude Testament

moet zeggen. Als Bileam terug komt bij Balak spreekt hij die woorden uit maar het blijkt dat de Bileam het volk niet kan vervloeken omdat de Heer hem andere woorden gegeven heeft, namelijk woorden van zegen. En dit herhaalt zich zo nog drie maal. Het valt op dat Bileam zichzelf ziet als een doorgeefluik van de Heer en dat Balak hem veel meer ziet als een magiër die anderen kan vervloeken. Pas later begint ook Balak te begrijpen dat Bileam alleen de woorden kan spreken die de Heer hem ingeeft. Aan het einde van het verhaal dat Bileam niet kan vervloeken wat de Heer gezegend heeft en stuurt hem weg zonder beloning.

In Deuteronomium 11:26 t/m 30 staat: ‘Zie, ik houd u heden zegen en vloek voor: zegen, wanneer gij luistert naar de geboden van de HERE, uw God, die ik u heden opleg; maar vloek, indien gij naar de geboden van de HERE, uw God, niet luistert en afwijkt van de weg die ik u heden gebied, door het achterna lopen van andere goden, die gij niet gekend hebt. Wanneer nu de HERE, uw God, u gebracht zal hebben in het land, dat gij in bezit gaat nemen, dan zult gij de zegen uitspreken op de berg Gerizzim en de vloek op de berg Ebal; liggen zij niet aan de overzijde van de Jordaan achter de westelijke heerbaan, in het land der Kanaanieten, die in de vlakte wonen, tegenover Gilgal bij de terebinten van More?’ De situatie: Mozes zegt dit tegen het volk. Als zij luisteren naar de Here zullen zij zijn als de berg Gerizim (de gezegende, groene berg) zullen zij echter niet luisteren dan zullen zij zijn als de dorre berg Ebal. Er lijkt hier een direct verband te zijn tussen het gehoorzamen van God en voorspoed in het leven. (in vers 23 staat dat vijanden vernietigd zullen worden en de Israëlieten meer land zullen krijgen.)¹

In Psalm 62:4 staat: ‘zij zegenen met hun mond, maar in hun binnenste vloeken zij.’ Zo dicht bij elkaar kunnen zegen en vloek komen.

In Jeremia 17:7 staat: ‘Gezegend is de man die op de HERE vertrouwt, wiens betrouwen de HERE is.’ De situatie: als je goed doet, of in dit geval op de Here vertrouwt wordt je gezegend. Niemand hoeft dat over je uit te spreken het zal goed met je gaan vanwege de manier waarop je leeft. (zie hiervoor ook Spreuken 22: 9 en Psalm 128)

4.5 Conclusie Exegese

In paragraaf 4.1, de inleiding op deze exegese, gaven we aan dat we een antwoord hoopten te vinden op de volgende vragen: wat is nu precies zegenen, wat gebeurt er als er gezegend wordt, wie er mag er nu precies zegenen en in welke vorm? Maar nu we hebben gekeken naar de Griekse en Hebreeuwse betekenis van het woord zegenen en de Bijbelteksten komen wij tot de conclusie dat het erg lastig is hier concrete en eenduidige antwoorden op te geven omdat de ene zegenuitspraak dieper gaat dan de ander. Om maar twee uitersten te noemen: Saul die in 2 Samuel 15:13 de zegen als groet gebruikt tegenover Jezus die de kinderen zegent, volgens de Griekse tekst (27ste editie van

¹ Studiebijbel DVD programma Oude Testament

de Nestle-Aland) zelfs te vertalen met ‘aandachtig’ zegenen. Hieronder zullen we proberen de verschillende lagen die in de zegen kunnen zitten overzichtelijk weer te geven.

Allereerst is er God die de mensen zegent, dit heeft vaak te maken met vruchtbaarheid in land en nageslacht. God belooft dan op zijn manier met de mens mee te gaan en ervoor te zorgen. Er zijn wel enkele bijzondere gevallen in de Bijbel te vinden waar God zelfs verschijnt voor hij de zegen geeft maar meestal staat er ‘de Here zegende hen...’.

Daarnaast is er de priesterlijke zegen, deze zegen mag alleen worden uitgesproken door priesters, Levieten. God heeft door Mozes duidelijk aan de Levieten verteld wat zij moeten zeggen als zij de zegen over het volk uitspreken. In deze uitspraak zit niet de vruchtbaarheid van het land en nageslacht maar wel de bescherming, aanwezigheid en vrede van God. De Levieten spreken dus een belofte van God over de mensen. Dit doen zij door voor het volk te gaan staan en hun handen te heffen over het volk.

Koningen worden gezegend en zegenen. Hier zien we wel dat een zegen steeds meer uit gewoonte gesproken wordt, bijvoorbeeld als groet. Jakob zegent de farao bij binnenkomst en bij vertrek, Saul zegent Samuel bij aankomst. Vaak wordt de naam van de Here wel genoemd maar toch kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken dat God hier weinig meer mee te maken heeft. Wat we hier wel tegenover moeten zetten is dat koning Salomo het volk zegent en dat het volk dit ook ontvangt door te staan. Koning Salomo begint de zegen expliciet door eerst God te prijzen.

Binnen families wordt ook gezegend. Niet zomaar maar op bijzondere momenten in het leven. Bijvoorbeeld als een zoon van huis vertrekt om een vrouw te gaan zoeken, als een vrouw met een man meegaat om met hem te trouwen, als een vader op sterven ligt (dan zegent hij zijn (klein)kinderen) of als ouders net een kind hebben gekregen. In al deze situaties is de zegen een vorm van gebed, of God die persoon wil leiden en met hem hen wilt gaan. Naast dat het een gebed is, leeft met ook met het idee ervan uit te kunnen gaan dat God met ze mee zal gaan. Dus met het gebed weten ze dat God ook die belofte gegeven heeft ernaar te luisteren. Binnen familiecontext zie je dat er geregeld handen op de hoofden gelegd worden. Dit komt mogelijk van de priesterlijke zegen waar de handen ook op het volk werden gelegd. Het symboliseert ook iets dat van boven komt en op de gezegende wordt gelegd.

Mensen zegenen ook God. Soms expliciet vermeld met geheven handen en soms expliciet met de tekst ‘Gezegend zij de naam van de Here’ of ‘Gezegend hij die komt in de naam van de Here’. Wij denken te kunnen zeggen dat het hier meer om een vorm van prijzen gaat, het groot maken van God en diegene die hij gestuurd heeft en weer zal sturen. Zegenen en prijzen (hetzelfde woord in het Hebreeuws) zouden allebei omschreven kunnen worden als iets positiefs over de ander zeggen. Met zegenen ligt de nadruk dan meer op iets positiefs van/namens God over de ander zeggen en bij prijzen ligt de nadruk op iets positiefs over God tegen God zeggen. Het klinkt ook een beetje

vreemd om iets positiefs namens God over God uit te spreken.

Jezus' zegen zijn discipelen en de kinderen door de handen op te leggen. Helaas wordt er niet beschreven wat Jezus letterlijk zegt. Ook bidt Jezus de zegen voor het avondmaal en voor het breken van het brood bij de schare. Het is in deze tekst niet duidelijk of hij letterlijk het brood zegen of het moment. Een andere optie is ook nog dat het een dankgebed is naar de Here.

Waar we verder aan moeten denken als we kijken naar het zegenen in de Bijbel is dat een deel gebaseerd is op de joodse cultuur en een deel op de Grieks-Romeinse cultuur. Als we kijken naar de joodse achtergrond is het logisch dat de zegen verband houdt met God, immers God heeft de zegen aan Abraham gegeven. Bij de Grieks-Romeinse cultuur is dit natuurlijk anders, zij hebben een andere achtergrond. Misschien dat het hiermee te maken heeft dat de zegen een groet werd waar God weinig meer mee van doen had.

5. LITERATUUR ONDERZOEK

5.1. Inleiding

We hebben er heel bewust voor gekozen om pas aan het einde van het verslag ons bezig te gaan houden met het literatuuronderzoek. Dit heeft voorkomen dat we bij het schrijven van de eerdere hoofdstukken zijn beïnvloed door meningen en visies van buitenaf.

Bij het zoeken naar literatuur viel ons op dat er maar erg weinig geschreven is over zegenen en dat het dus moeilijk was om aan goede informatie te komen. Gelukkig hebben we na lang zoeken nog enkele boeken en artikelen gevonden die ingaan op het hoe en wat van zegenen en ons verder konden helpen bij ons onderzoek.

5.2. De literatuur

De volgende literatuur hebben we doorgenomen en zullen we hieronder kort bespreken:

5.2.1. Bulletin voor Charismatische Theologie

In het 'Bulletin voor Charismatische Theologie' vonden we een artikel van Barend Wallet en Kees van der Kooi wat in gaat op zegenen en hiervan is in de bijlage een samenvatting opgenomen.¹ Als we de samenvatting doorlezen zien we dat Wallet en van der Kooi ons wijzen op de diversiteit van zegenen. Dit is de gelaagdheid die wij ook al in onze exegese naar voren zagen komen. Wallet en van der Kooi hebben in deze gelaagdheid vier vormen van de zegen terug gevonden: 1) De voortgang en overvloed in het schepselmatige leven, 2) heelmaking en redding, 3) bescherming en 4) als gemeenschapsstichtend. Ze geven aan dat de bovenstaande punten niet los van elkaar kunnen bestaan, traploos in elkaar over gaan en met elkaar verbonden zijn (gelaagdheid). Het gaat hierbij

¹ Bijlage 9

om de hele toewending van God tot de mens maar niet alle aspecten komen hierin altijd aan de orde. De schrijvers wijzen er ook op dat het altijd God is die zegent en dat wij slechts de zegeningen kunnen uitspreken waarvan de vervulling in Gods hand ligt. Iets wat bij de stichting naar voren komt en waar Wallet en van der Kooi ook op wijzen is dat de zegen, de gezegende plaatst onder de macht van God, soms zelfs zonder dat deze persoon het zelfs maar wil of weet. Ook voegt de zegen volgens de schrijvers zich in de macht van Gods koninkrijk en laat de tegenwoordigheid van God zien. Ook dit zal de stichting zeker aanspreken omdat hun benadering draait om het ervaren van de tegenwoordigheid en de vrede van God.

De stichting plaatst zich duidelijk, wat betreft het mandaat van zegenen, in de belofte dat de doop van de heilige Geest allen ten deel valt. Dit verklaart ook de nadruk die de stichting legt op het priesterschap van alle gelovige. De schrijvers zien dit priesterschap alleen als een functie van de gemeente. Juist doordat we allemaal priesters zijn binnen de gemeente van Christus en daardoor in relatie met elkaar staan, hebben we een mandaat om elkaar te zegenen. De stichting sluit hier goed bij aan omdat zij de confidenten op een pastorale manier benaderd en daardoor in gemeenschap met hen komt te staan. Hierdoor verwerven zij naar ons inzien dit mandaat.

5.2.2. Bijbels Woordenboek

Ook in het Bijbels Woordenboek¹ wordt weer bijzonder veel nadruk gelegd dat het de Here is die zegent en dat het beslist geen magische kracht is. God besluit in Zijn liefde de mens te zegenen. Hieruit blijkt dat we tijdens het zegenen dus altijd erg duidelijk moeten zijn over wie er nu precies zegent om, zeker in de deze tijd waar magie weer helemaal in is, niet de schijn te wekken dat we met iets magisch bezig zijn. Dit zien wij als een bevestiging van onze kantekening die we plaatste bij het zegenen in de ik-vorm, zonder daarbij Naam van de Here te gebruiken.

De zegen woorden in Numeri 6 staan voor de verzoening (relatie) die God aan ging met Zijn volk. Hierdoor is de zegen ook nauw verbonden met de manier waarop wij in relatie met God kunnen blijven. De zegen komt tot ons in het werk wat Christus voor ons gedaan heeft. Heel dat werk is samen te vatten in het woord 'zegen'. Het opvallende is dat ook hier weer, net als bij Wallet en van der Kooi, de zegen in verband wordt gebracht met de relatie die wij met elkaar en met God kunnen hebben door het werk van Jezus Christus.

6. CONCLUSIES

In deze conclusie willen we allereerst terugkijken naar de onderzoeksvragen die we in de algemene inleiding van dit afstudeerverslag hebben genoemd. Vervolgens willen we de verschillende hoofdstukken naast elkaar leggen, oftewel: hoe kijken we naar de hoofdstukken over de stichting,

¹ Bijlage 8

de cursus en de confidenten, nu we ook de exegese hebben gedaan en de literatuur hebben bestudeerd. Gedurende het verslag hebben we ons geregeld afgevraagd in hoeverre de stichting bouwt op Bijbelse fundamenten, ook willen we deze vraag terug laten komen in onze conclusie. Hier en daar hebben we al wat aanbevelingen gegeven en ook in deze conclusie zullen we daar op terug komen.

In de algemene inleiding hebben we genoemd dat ons onderzoek tweeledig is, enerzijds hebben we de onderzoeksvraag die we vanuit de stichting meekregen, anderzijds ook de exegetische vraag die we ons hebben gesteld. De onderzoeksvraag van de stichting is: 'Hoe effectief is de benadering 'Zegenend Helpen' voor hulpvragers en hoe brengen de hulpgevers, de in de cursus geleerde kennis, in de praktijk?'. De onderzoeksvraag die daarnaast komt te staan is: 'Op welke manier wordt er in Bijbel gezegend en wat kunnen/mogen wij daar vandaag de dag nog mee?'. We zullen zo op deze vragen terugkomen.

In hoofdstuk 1 hebben we de stichting voorgesteld. De stichting zegt dat haar grondslag de Bijbel is als het gezaghebbende Woord van God. De theologische uitgangspunten vallen, naar eigen zeggen, binnen het raamwerk van de beginselverklaring van de Evangelische Alliantie en het Lausanne Convenant. Dat de stichting zich Bijbels wil funderen blijkt wel uit het lesboek van de oprichter van de stichting, Téo van der Weele. Zijn boek, waar de visie van de stichting op gebaseerd is, staat vol met verwijzingen naar Bijbelteksten. Als we de tekstverwijzingen, die de schrijver ons geeft ter onderbouwing van zijn lesstof, opzoeken blijken deze tekstverwijzingen in hun context niet altijd iets met zegenen te maken te hebben. Het lijkt erop dat de Bijbelse onderbouwing dusdanig gewenst was dat men teksten is gaan lezen met een 'gezegende' bril op. Wij vinden dit erg jammer omdat de bedoelingen erg goed lijken te zijn. Vanuit deze constatering zouden wij de stichting willen aanraden om nog eens kritisch te kijken naar de door haar gebruikte Bijbelteksten.

In hoofdstuk 2 hebben we gekeken naar de cursussen en cursusmaterialen. We hebben ons gebogen over de onderwerpen: priesterschap, marantha-gebed en gelijkheid tussen hulpvragers en hulpgevers. Wat dat betreft hoeven we daar niet meer uitgebreid op in te gaan. Over priesterschap hebben we gezegd dat het volgens ons meer inhoudt dan de belofte om te zegenen. Namelijk ook het heilige en reine leven van de priesters, en het continu brengen van (geestelijke) offers als gebeden, lofprijzingen en dankzeggingen. In ons literatuuronderzoek kwamen we echter nog wel de uitleg van het 'priesterschap van alle gelovigen' tegen waarin de nadruk niet gelegd werd op het priesterschap zoals bedoeld in Numeri maar met de nadruk op het 'alle gelovigen'. Dat we met elkaar dit priesterschap hebben, als gemeenschap, geeft aan dat we vanuit onze relatie met elkaar en met de relatie met God, elkaar mogen zegenen. We vinden dit een mooie en sterke uitleg van de tekst en vinden er zeker wat voor te zeggen als de stichting dit ook zo bedoeld. Wij blijven er echter ook op wijzen dat het tot nog toe leek alsof het bij de stichting meer ging om het woord

'priesterschap' dan om de 'gemeenschap'. Bij het onderwerp gelijkheid, tussen hulpvrager en hulpgever, hebben we het verschil gemaakt tussen gelijkheid en gelijkwaardigheid. En over het marantha-gebed hebben we gezegd dat we het iets heel moois en sterks vinden om te focussen op Jezus in plaats van op het probleem. Ook het uitnodigen van Jezus is erg goed, want, hoewel wij ervan overtuigd zijn dat Jezus al aanwezig is, geeft het een hartsgesteldheid aan van de hulpvrager en hulpgever. We zouden de stichting willen aanbevelen nog eens te kijken naar de hoge verwachtingen die het heeft wat betreft het marantha-gebed, een ervaring met God kan volgens de stichting immers bijna niet uit blijven als er op deze manier gebeden wordt.

Als we vanuit onze exegese kijken naar de visie van de stichting, zoals zij die ons geleerd hebben in de cursus en door middel van de materialen, komen we nog niet helemaal uit de vraag in welke laag we precies de stichting kunnen plaatsen. Na onze exegese hebben we geprobeerd de vraag 'wat is zegen' te beantwoorden. Dit bleek erg moeilijk te zijn omdat er binnen de verschillende Bijbelteksten verschillen in diepgang leken te zijn. Als voorbeeld hebben we gegeven de zegen die Saul naar Samuel uitspreekt als simpele en oppervlakkige groet, tegenover Jezus die de kinderen 'aandachtig' zegen. Als antwoord op de gestelde vraag geven wij dus een opsomming van verschillende vormen en lagen waarin gezegend kan worden. De verschillende vormen die we aan het eind van onze exegese noemen zijn: God die de mensen zegen, de priesterlijke zegen, de Koninklijke zegen, de familiare zegen, het zegenen/prijzen van de Here en Jezus die zelf een zegen uitspreekt. In de eerste instantie zouden we bij de zegen zoals de stichting die kent, denken aan de priesterlijke of familiare zegen. Toch denken we dat de zegen van de stichting in geen van beide categorieën echt thuishoort omdat de priesterlijke zegen (zie het literatuur onderzoek) op een bepaalde manier en vooral met de letterlijke tekst uit Numeri 6:24-27 uitgesproken dient te worden. De reden dat de stichting niet echt past bij de familiare zegen, heeft niet zo zeer te maken met het feit dat zij ook anderen dan directe familieleden zegen, maar meer met het feit dat de familiare zegen te maken lijkt te hebben met bepaalde momenten in het leven van mensen. Een familiare zegen wordt bijvoorbeeld bij een huwelijk, geboorte, sterven of voor een lange reis uitgesproken. De kenmerken van de zegen, zoals we die binnen de stichting hebben leren kennen, zijn het zegenen van dingen die God in een mens aan het doen is: het benoemen van beloften die God gedaan heeft, het zegenen van emoties en lichaamsdelen, tegenwoordigheid van God laten ervaren, de handen opleggen, zegenen met twee hulpgevers van één hulpvrager en het zeggen van 'ik' in een zegen. Omdat vele van deze kenmerken, waar op zichzelf niets mis mee is, niet direct terug te vinden zijn in de Bijbel blijkt het erg lastig de stichting ergens in een categorie te plaatsen. Het lijkt erop dat de visie van zegenen die de stichting heeft soms breder is dan alle Bijbelse kenmerken en vormen.

Naar aanleiding van het onderzoek onder de cursisten en ons participerend onderzoek door middel van het volgen van de basiscursus, kunnen we nu iets zeggen over de onderzoeksvraag 'Hoe

effectief is de benadering 'Zegenend Helpen' voor hulpvragers en hoe brengen de hulpgevers, de in de cursus geleerde kennis, in de praktijk?'. Als eerst moeten we noemen dat cursisten, die handvatten krijgen om in de praktijk hulpgever te zijn vaak ook zelf littekens hebben en dus mogelijk ook nog in de categorie hulpvrager zouden kunnen passen. In de onderzoeksvraag hebben we het over hoe effectief de benadering is voor hulpvragers. Naar aanleiding van de ingevulde vragenlijsten bleek dat veel cursisten een stukje genezing gevonden hebben tijdens het volgen van de cursus. Deels door de toegereikte lesstof en deels doordat er in de lessen gezegend werd. Het tweede deel van de onderzoeksvraag is wat moeilijker te beantwoorden. Veel cursisten geven aan dat ze het toch lastig vinden de geleerde theorie in de praktijk toe te passen. Aan de hand van die opmerking, in combinatie met de antwoorden die cursisten gaven op de vragenlijst, zouden we de stichting aanbevelen de lessen wat interactiever te maken waardoor de lesstof beter blijft hangen zodat de stap naar de uitvoering in de praktijk kleiner wordt. Deze interactie zou vorm kunnen krijgen in rollenspellen, casussen en meer tijd voor groepswerk.

In hoofdstuk 3 hebben we het uitgebreid gehad over de hulpvragers, binnen de stichting ook wel confidenten genoemd. We willen weten wat voor invloed de benadering 'Zegenend Helpen', de gesprekken met de hulpgevers (netwerkers), gebracht had. Het lastige van deze groep was dat we wilden weten waar deze mensen stonden en hoe zij het leven waardeerden voordat zij dit proces in gingen. De vragenlijst is uiteindelijk een zeer lange enquête geworden. Naar aanleiding van deze enquête kunnen we zeggen dat de hulpvragers over het algemeen zeer positief zijn over de benadering. Er zijn wat kleine dingen waar sommige confidenten zich ongemakkelijk bij voelden of ze hadden niet het idee helemaal klaar te zijn met hun hulpvraag. Echter de meeste confidenten die ontevreden waren gaven aan dat dit mogelijk ook te maken had met de netwerker die zij troffen en geen klik mee hadden. Dus los van onze aanbevelingen en twijfels bij sommige punten in de visie van de stichting, moeten we zeggen dat het een benadering is die veel mensen toch helpt met het vinden van een antwoord op hun hulpvraag.

Wat betreft de exegese hebben we gekeken naar de verschillende vormen en lagen die de Bijbel laat zien wat betreft zegenen. In de algemene inleiding hebben we de volgende vraag gesteld: 'Op welke manier wordt er in Bijbel gezegend en wat kunnen/mogen wij daar vandaag de dag nog mee?'. Als we kijken naar de momenten waarop in de Bijbel wordt gezegend, kunnen we daarover zeggen dat het ook nu nog goed is op die momenten te zegenen. Bijzondere momenten die de Bijbel noemt zijn bijvoorbeeld: als iemand gaat trouwen, een kind geboren is, iemand een lange reis gaat maken of iemand een bijzondere taak binnen de gemeenschap gaat vervullen. Verder zien we in de Bijbel dat de Israëlieten gezegend worden door een priester en van daaruit is ook de zegen die door een oudste aan het einde van de dienst uitgesproken wordt goed te plaatsen. In de Bijbel hebben we niets kunnen vinden dat te maken heeft met het zegenen van mensen ter genezing, nergens wordt zegen

ook omschreven als het goede in iemand benoemen. Zijn deze dingen daarom fout? Wij denken van niet. De stichting doet erg waardevolle dingen met de zegen en doet dit vanuit de juiste hartsgesteldheid. Wij willen er alleen op wijzen dat de manier waarop in de Bijbel gezegend wordt in ieder geval veilig is. Veilig in de zin van niet on-Bijbels. Dat we bijvoorbeeld het zegenen van lichaamsdelen niet terugvinden in de Bijbel is geen reden om te zeggen dat dit niet mag/kan of fout is. Wel denken we dat het belangrijk is om erop te wijzen dat niet expliciet in de Bijbel genoemd wordt. We zouden de stichting, maar eigenlijk iedereen die wel eens een zegen uitspreekt, willen aanmoedigen om zelf kritisch te kijken naar wat de Bijbel leert over zegenen en of men zijn of haar eigen manier van zegenen voor zichzelf kan verantwoorden.

LIJST VAN GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Baarda, D.B. en Goede, M.P.M de, *Basisboek Methoden en Technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek* (Groningen: Stenfert Kroese, 2001, derde herziene druk) 399 pp.

Haan, A. de, “*Nou, het beste...*”. *Over zegenen gesproken* (Arnhem: Filippus, 1999, vierde druk 2005) 111 pp.

Weele, T.J. Van der, *Zegenend Helpen. Een studie over het zegenen van hulpvragers als onderdeel van pastorale zorg* (Harderwijk: Het Contrast, 1992, tweede druk) 104 pp.

Courtz, H. en Dekker, J., *Studiebijbel deel 12, Woordstudies en Concordantie 1010 Daimoizomai 1995 Heos* (Soest: In de Ruimte, 1992) 586 pp.

Bette, J.C. en Brink, G. van den, *Studiebijbel deel 7b, De brieven van Paulus aan de Corinthiërs* (Soest: In de Ruimte, 1996) 796 pp.

Bette, J.C. en Brink, G. van den, *Studiebijbel deel 8, Galaten tot en met Filemon* (Soest: In de Ruimte, 1987) 928 pp.

Bette, J.C. en Brink, G. van den, *Studiebijbel deel 4, Het evangelie naar Lucas* (Soest: In de Ruimte, 1993) 993 pp.

Bette, J.C. en Brink, G. van den, *Studiebijbel deel 2, Het evangelie naar Mattheüs* (Soest: In de Ruimte, 1986) 802 pp.

Holladay, W.L. *A Concise Hebrew And Aramaic Lexicon of the Old Testament. Based on the First, Second, and Third Editions of the Koehler-Baumgartner Lexicon in Veteris Testamenti Libros* (Leiden: E.J.Brill, 1971, gebruikte druk 1988) 425 pp.

Wallet, B en Kooi, C. van der, 'Zegen, zegenen en handoplegging', *Bulletin voor Charismatische Theologie*, jaargang 58, 2006, pp. 27-34

Noordegraaf, A., *Woordenboek voor Bijbellezers* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2005) 800 pp.

GERAADPLEEGDE WEBSITES

URL: “<http://www.dienstboek.nl/index.php>”

URL: “<http://www.thesis.nl/kolb>”

GERAADPLEEGD PROGRAMMA

DVD programma Studiebijbel Oude Testament

GERAADPLEEDE BIJBELVERTALINGEN

Statenbijbel, *deel 2, Job- Maleachi*, (Utrecht: Den Hertog's uitgeverij B.V. 1957) 800 pp.

NBG, vertaling 1951 in opdracht van het Nederlands Bijbelgenootschap bewerkt door de daartoe benoemde commissies (Zoetermeer: Boekencentrum, 1998) 1119+322 pp.

NBV met deuterocanonieke boeken, vertaling 2004 in opdracht van het Nederlands Bijbelgenootschap (Heerenveen: Jongbloed, 2004) 1311+261+379 pp.

Aanbevolen literatuur voor meer achtergronden en informatie

Bieringer, R., *Inleiding tot het Grieks van het Nieuwe Testament* (Leuven: Peeters, 1998) 298pp.

Wesselijs, J.W., *Korte grammatica van het Bijbels Hebreeuws* (Bussum: Coutinho, 1998) 123pp.

Lettinga, J.P., *Grammatica van het Bijbels Hebreeuws* (Leiden: Brill, 2000, elfde gecorrigeerde editie) 218pp.

Lettinga, J.P., *Hulpboek bij de Grammatica van het Bijbels Hebreeuws* (Leiden: Brill, 2000, negende gecorrigeerde editie) 117pp.

Weele, T.J. Van der, *Werkboek Pastorale Cursus Zegenend Helpen* (uitgegeven door stichting De Kracht van Vrede, jaar onbekend) 76pp.

De overige delen van de Studiebijbel (Soest: in de Ruimte)

Oussoren, P., *De Naardense Bijbel, de volledige tekst van de Hebreeuwse Bijbel en het Nieuwe Testament* (Vught: Skandalon, 2004, tweede gewijzigde druk) 1655pp.

BIJLAGEN

Bijlage 1

Lausanne Covenant:

INTRODUCTION

We, members of the Church of Jesus Christ, from more than 150 nations, participants in the International Congress on World Evangelization at Lausanne, praise God for his great salvation and rejoice in the fellowship he has given us with himself and with each other. We are deeply stirred by what God is doing in our day, moved to penitence by our failures and challenged by the unfinished task of evangelization. We believe the Gospel is God's good news for the whole world, and we are determined by his grace to obey Christ's commission to proclaim it to all mankind and to make disciples of every nation. We desire, therefore, to affirm our faith and our resolve, and to make public our covenant.

1. THE PURPOSE OF GOD

We affirm our belief in the one-eternal God, Creator and Lord of the world, Father, Son and Holy Spirit, who governs all things according to the purpose of his will. He has been calling out from the world a people for himself, and sending his people back into the world to be his servants and his witnesses, for the extension of his kingdom, the building up of Christ's body, and the glory of his name. We confess with shame that we have often denied our calling and failed in our mission, by becoming conformed to the world or by withdrawing from it. Yet we rejoice that even when borne by earthen vessels the gospel is still a precious treasure. To the task of making that treasure known in the power of the Holy Spirit we desire to dedicate ourselves anew.

(Isa. 40:28; Matt. 28:19; Eph. 1:11; Acts 15:14; John 17:6, 18; Eph 4:12; 1 Cor. 5:10; Rom. 12:2; II Cor. 4:7)

2. THE AUTHORITY AND POWER OF THE BIBLE

We affirm the divine inspiration, truthfulness and authority of both Old and New Testament Scriptures in their entirety as the only written word of God, without error in all that it affirms, and the only infallible rule of faith and practice. We also affirm the power of God's word to accomplish his purpose of salvation. The message of the Bible is addressed to all men and women. For God's revelation in Christ and in Scripture is unchangeable. Through it the Holy Spirit still speaks today. He illumines the minds of God's people in every culture to perceive its truth freshly through their own eyes and thus discloses to the whole Church ever more of the many-colored wisdom of God.

(II Tim. 3:16; II Pet. 1:21; John 10:35; Isa. 55:11; 1 Cor. 1:21; Rom. 1:16, Matt. 5:17,18; Jude 3; Eph. 1:17,18; 3:10,18)

3. THE UNIQUENESS AND UNIVERSALITY OF CHRIST

We affirm that there is only one Saviour and only one gospel, although there is a wide diversity of evangelistic approaches. We recognise that everyone has some knowledge of God through his general revelation in nature. But we deny that this can save, for people suppress the truth by their unrighteousness. We also reject as derogatory to Christ and the gospel every kind of syncretism and dialogue which implies that Christ speaks equally through all religions and ideologies. Jesus Christ, being himself the only God-man, who gave himself as the only ransom for sinners, is the only mediator between God and people. There is no other name by which we must be saved. All men and women are perishing because of sin, but God loves everyone, not wishing that any should perish but that all should repent. Yet those who reject Christ repudiate the joy of salvation and condemn themselves to eternal separation from God. To proclaim Jesus as "the Saviour of the world" is not to affirm that all people are either automatically or ultimately saved, still less to affirm that all religions offer salvation in Christ. Rather it is to proclaim God's love for a world of sinners and to invite everyone to respond to him as Saviour and Lord in the wholehearted personal commitment of repentance and faith. Jesus Christ has been exalted above every other name; we long for the day when every knee shall bow to him and every tongue shall confess him Lord.

(Gal. 1:6-9; Rom. 1:18-32; I Tim. 2:5,6; Acts 4:12; John 3:16-19; II Pet. 3:9; II Thess. 1:7-9; John 4:42; Matt. 11:28; Eph. 1:20,21; Phil. 2:9-11)

4. THE NATURE OF EVANGELISM

To evangelize is to spread the good news that Jesus Christ died for our sins and was raised from the dead according to the Scriptures, and that as the reigning Lord he now offers the forgiveness of sins and the liberating gifts of the Spirit to all who repent and believe. Our Christian presence in the world is indispensable to evangelism, and so is that kind of dialogue whose purpose is to listen sensitively in order to understand. But evangelism itself is the proclamation of the historical, biblical Christ as Saviour and Lord, with a view to persuading people to come to him personally and so be reconciled to God. In issuing the gospel invitation we have no liberty to conceal the cost of discipleship. Jesus still calls all who would follow him to deny themselves, take up their cross, and identify themselves with his new community. The results of evangelism include obedience to Christ, incorporation into his Church and responsible service in the world.

(I Cor. 15:3,4; Acts 2: 32-39; John 20:21; I Cor. 1:23; II Cor. 4:5; 5:11,20; Luke 14:25-33; Mark 8:34; Acts 2:40,47; Mark 10:43-45)

5. CHRISTIAN SOCIAL RESPONSIBILITY

We affirm that God is both the Creator and the Judge of all men. We therefore should share his concern for justice and reconciliation throughout human society and for the liberation of men and women from every kind of oppression. Because men and women are made in the image of God, every person, regardless of race, religion, colour, culture, class, sex or age, has an intrinsic dignity because of which he or she should be respected and served, not exploited. Here too we express penitence both for our neglect and for having sometimes regarded evangelism and social concern as mutually exclusive. Although reconciliation with other people is not reconciliation with God, nor is social action evangelism, nor is political liberation salvation, nevertheless we affirm that evangelism and socio-political involvement are both part of our Christian duty. For both are necessary expressions of our doctrines of God and man, our love for our neighbour and our obedience to Jesus Christ. The message of salvation implies also a message of judgment upon every form of alienation, oppression and discrimination, and we should not be afraid to denounce evil and injustice wherever they exist. When people receive Christ they are born again into his kingdom and must seek not only to exhibit but also to spread its righteousness in the midst of an unrighteous world. The salvation we claim should be transforming us in the totality of our personal and social responsibilities. Faith without works is dead.

(Acts 17:26,31; Gen. 18:25; Isa. 1:17; Psa. 45:7; Gen. 1:26,27; Jas. 3:9; Lev. 19:18; Luke 6:27,35; Jas. 2:14-26; Joh. 3:3,5; Matt. 5:20; 6:33; II Cor. 3:18; Jas. 2:20)

6. THE CHURCH AND EVANGELISM

We affirm that Christ sends his redeemed people into the world as the Father sent him, and that this calls for a similar deep and costly penetration of the world. We need to break out of our ecclesiastical ghettos and permeate non-Christian society. In the Church's mission of sacrificial service evangelism is primary. World evangelization requires the whole Church to take the whole gospel to the whole world. The Church is at the very centre of God's cosmic purpose and is his appointed means of spreading the gospel. But a church which preaches the cross must itself be marked by the cross. It becomes a stumbling block to evangelism when it betrays the gospel or lacks a living faith in God, a genuine love for people, or scrupulous honesty in all things including promotion and finance. The church is the community of God's people rather than an institution, and must not be identified with any particular culture, social or political system, or human ideology.

(John 17:18; 20:21; Matt. 28:19,20; Acts 1:8; 20:27; Eph. 1:9,10; 3:9-11; Gal. 6:14,17; II Cor. 6:3,4; II Tim. 2:19-21; Phil. 1:27)

7. COOPERATION IN EVANGELISM

We affirm that the Church's visible unity in truth is God's purpose. Evangelism also summons us to unity, because our oneness strengthens our witness, just as our disunity undermines our gospel of reconciliation. We recognize, however, that organisational unity may take many forms and does not necessarily forward evangelism. Yet we who share the same biblical faith should be closely united in fellowship, work and witness. We confess that our testimony has sometimes been marred by a sinful individualism and needless duplication. We pledge ourselves to seek a deeper unity in truth, worship, holiness and mission. We urge the development of regional and functional cooperation for the furtherance of the Church's mission, for strategic planning, for mutual encouragement, and for the sharing of resources and experience.

(John 17:21,23; Eph. 4:3,4; John 13:35; Phil. 1:27; John 17:11-23)

8. CHURCHES IN EVANGELISTIC PARTNERSHIP

We rejoice that a new missionary era has dawned. The dominant role of western missions is fast disappearing. God is raising up from the younger churches a great new resource for world evangelization, and is thus demonstrating that the responsibility to evangelise belongs to the whole body of Christ. All churches should therefore be asking God and themselves what they should be doing both to reach their own area and to send missionaries to other parts of the world. A reevaluation of our missionary responsibility and role should be continuous. Thus a growing partnership of churches will develop and the universal character of Christ's Church will be more clearly exhibited. We also thank God for agencies which labor in Bible translation, theological education, the mass media, Christian literature, evangelism, missions, church renewal and other specialist fields. They too should engage in constant self-examination to evaluate their effectiveness as part of the Church's mission.

(Rom. 1:8; Phil. 1:5; 4:15; Acts 13:1-3, I Thess. 1:6-8)

9. THE URGENCY OF THE EVANGELISTIC TASK

More than 2,700 million people, which is more than two-thirds of all humanity, have yet to be evangelised. We are ashamed that so many have been neglected; it is a standing rebuke to us and to the whole Church. There is now, however, in many parts of the world an unprecedented receptivity to the Lord Jesus Christ. We are convinced that this is the time for churches and para-church agencies to pray earnestly for the salvation of the unreached and to launch new efforts to achieve world evangelization. A reduction of foreign missionaries and money in an evangelised country may sometimes be necessary to facilitate the national church's growth in self-reliance and to release resources for unevangelised areas. Missionaries should flow ever more freely from and to all six continents in a spirit of humble service. The goal should be, by all available means and at the

earliest possible time, that every person will have the opportunity to hear, understand, and to receive the good news. We cannot hope to attain this goal without sacrifice. All of us are shocked by the poverty of millions and disturbed by the injustices which cause it. Those of us who live in affluent circumstances accept our duty to develop a simple life-style in order to contribute more generously to both relief and evangelism.

(John 9:4; Matt. 9:35-38; Rom. 9:1-3; I Cor. 9:19-23; Mark 16:15; Isa. 58:6,7; Jas. 1:27; 2:1-9; Matt. 25:31-46; Acts 2:44,45; 4:34,35)

10. EVANGELISM AND CULTURE

The development of strategies for world evangelization calls for imaginative pioneering methods. Under God, the result will be the rise of churches deeply rooted in Christ and closely related to their culture. Culture must always be tested and judged by Scripture. Because men and women are God's creatures, some of their culture is rich in beauty and goodness. Because they are fallen, all of it is tainted with sin and some of it is demonic. The gospel does not presuppose the superiority of any culture to another, but evaluates all cultures according to its own criteria of truth and righteousness, and insists on moral absolutes in every culture. Missions have all too frequently exported with the gospel an alien culture and churches have sometimes been in bondage to culture rather than to Scripture. Christ's evangelists must humbly seek to empty themselves of all but their personal authenticity in order to become the servants of others, and churches must seek to transform and enrich culture, all for the glory of God.

(Mark 7:8,9,13; Gen. 4:21,22; I Cor. 9:19-23; Phil. 2:5-7; II Cor. 4:5)

11. EDUCATION AND LEADERSHIP

We confess that we have sometimes pursued church growth at the expense of church depth, and divorced evangelism from Christian nurture. We also acknowledge that some of our missions have been too slow to equip and encourage national leaders to assume their rightful responsibilities. Yet we are committed to indigenous principles, and long that every church will have national leaders who manifest a Christian style of leadership in terms not of domination but of service. We recognise that there is a great need to improve theological education, especially for church leaders. In every nation and culture there should be an effective training programme for pastors and laity in doctrine, discipleship, evangelism, nurture and service. Such training programmes should not rely on any stereotyped methodology but should be developed by creative local initiatives according to biblical standards.

(Col. 1:27,28; Acts 14:23; Tit. 1:5,9; Mark 10:42-45; Eph. 4:11,12)

12. SPIRITUAL CONFLICT

We believe that we are engaged in constant spiritual warfare with the principalities and powers of evil, who are seeking to overthrow the Church and frustrate its task of world evangelization. We know our need to equip ourselves with God's armour and to fight this battle with the spiritual weapons of truth and prayer. For we detect the activity of our enemy, not only in false ideologies outside the Church, but also inside it in false gospels which twist Scripture and put people in the place of God. We need both watchfulness and discernment to safeguard the biblical gospel. We acknowledge that we ourselves are not immune to worldliness of thoughts and action, that is, to a surrender to secularism. For example, although careful studies of church growth, both numerical and spiritual, are right and valuable, we have sometimes neglected them. At other times, desirous to ensure a response to the gospel, we have compromised our message, manipulated our hearers through pressure techniques, and become unduly preoccupied with statistics or even dishonest in our use of them. All this is worldly. The Church must be in the world; the world must not be in the Church.

(Eph. 6:12; II Cor. 4:3,4; Eph. 6:11,13-18; II Cor. 10:3-5; I John 2:18-26; 4:1-3; Gal. 1:6-9; II Cor. 2:17; 4:2; John 17:15)

13. FREEDOM AND PERSECUTION

It is the God-appointed duty of every government to secure conditions of peace, justice and liberty in which the Church may obey God, serve the Lord Jesus Christ, and preach the gospel without interference. We therefore pray for the leaders of nations and call upon them to guarantee freedom of thought and conscience, and freedom to practise and propagate religion in accordance with the will of God and as set forth in The Universal Declaration of Human Rights. We also express our deep concern for all who have been unjustly imprisoned, and especially for those who are suffering for their testimony to the Lord Jesus. We promise to pray and work for their freedom. At the same time we refuse to be intimidated by their fate. God helping us, we too will seek to stand against injustice and to remain faithful to the gospel, whatever the cost. We do not forget the warnings of Jesus that persecution is inevitable.

(I Tim. 1:1-4, Acts 4:19; 5:29; Col. 3:24; Heb. 13:1-3; Luke 4:18; Gal. 5:11; 6:12; Matt. 5:10-12; John 15:18-21)

14. THE POWER OF THE HOLY SPIRIT

We believe in the power of the Holy Spirit. The Father sent his Spirit to bear witness to his Son; without his witness ours is futile. Conviction of sin, faith in Christ, new birth and Christian growth are all his work. Further, the Holy Spirit is a missionary spirit; thus evangelism should arise

spontaneously from a Spirit-filled church. A church that is not a missionary church is contradicting itself and quenching the Spirit. Worldwide evangelization will become a realistic possibility only when the Spirit renews the Church in truth and wisdom, faith, holiness, love and power. We therefore call upon all Christians to pray for such a visitation of the sovereign Spirit of God that all his fruit may appear in all his people and that all his gifts may enrich the body of Christ. Only then will the whole church become a fit instrument in his hands, that the whole earth may hear his voice.

(I Cor. 2:4; John 15:26;27; 16:8-11; I Cor. 12:3; John 3:6-8; II Cor. 3:18; John 7:37-39; I Thess. 5:19; Acts 1:8; Psa. 85:4-7; 67:1-3; Gal. 5:22,23; I Cor. 12:4-31; Rom. 12:3-8)

15. THE RETURN OF CHRIST

We believe that Jesus Christ will return personally and visibly, in power and glory, to consummate his salvation and his judgment. This promise of his coming is a further spur to our evangelism, for we remember his words that the gospel must first be preached to all nations. We believe that the interim period between Christ's ascension and return is to be filled with the mission of the people of God, who have no liberty to stop before the end. We also remember his warning that false Christs and false prophets will arise as precursors of the final Antichrist. We therefore reject as a proud, self-confident dream the notion that people can ever build a utopia on earth. Our Christian confidence is that God will perfect his kingdom, and we look forward with eager anticipation to that day, and to the new heaven and earth in which righteousness will dwell and God will reign forever. Meanwhile, we rededicate ourselves to the service of Christ and of people in joyful submission to his authority over the whole of our lives.

(Mark 14:62; Heb. 9:28; Mark 13:10; Acts 1:8-11; Matt. 28:20; Mark 13:21-23; John 2:18; 4:1-3; Luke 12:32; Rev. 21:1-5; II Pet. 3:13; Matt. 28:18)

CONCLUSION

Therefore, in the light of this our faith and our resolve, we enter into a solemn covenant with God and with each other, to pray, to plan and to work together for the evangelization of the whole world. We call upon others to join us. May God help us by his grace and for his glory to be faithful to this our covenant! Amen, Alleluia!

Bijlage 2

Beginselverklaring van de Evangelische Alliantie

- de eenheid van God, van eeuwigheid bestaande in drie Personen: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest;
- de soevereiniteit van God de Vader in de schepping, voorzienigheid, openbaring en voleinding;
- onze Here Jezus Christus, God in het vlees geopenbaard, geboren uit een maagd, Zijn zondeloos leven, Zijn goddelijke wonderen, Zijn plaatsvervangend en verzoenend sterven, Zijn lichamelijke opstanding en hemelvaart, Zijn werk als Middelaar en Zijn persoonlijke wederkomst in macht en heerlijkheid;
- de goddelijke inspiratie van de Heilige Schrift en daaruit voortvloeiend haar betrouwbaarheid en hoogste gezag in alle zaken van geloof en leven; er is geen dwaling in al wat zij verklaart;
- de universele en algemene zondigheid en schuld van de gevallen mens, die hem onderwerpen aan Gods toorn en veroordeling;
- de verlossing van de zondaar door het vergoten bloed van Jezus Christus, Gods Zoon en Zijn rechtvaardiging uit genade, niet door werken maar door het geloof in Hem;
- de lichamelijke opstanding van de doden; van de gelovigen tot het eeuwige leven en van degenen, die verloren gaan, ten oordeel;
- het werk van God de Heilige Geest, die het verstand verlicht, de wedergeboorte werkt en in de gelovige woont, waardoor deze in staat wordt gesteld een heilig leven te leiden en te getuigen en te werken voor de Here Jezus Christus;
- het priesterschap van alle gelovigen, die tezamen de universele gemeente vormen, het lichaam van Christus waarvan Hij het hoofd is en die krachtens Zijn bevel gehouden is het evangelie in de hele wereld te verkondigen.

Overgenomen uit de statuten van de stichting De Evangelische Alliantie

Samenvatting lesboek 'Zegenend Helpen' door Téo. J. van der Weele

Alle voetnoten in deze bijlage verwijzen naar pagina's in dit boek

Inleiding

Zegenen betekent iets goeds overdragen aan een ander, door handelingen en woorden. Bijbels zegenen is het delen van het leven van Jezus. Als 'Koninklijke priesters' hebben we het recht en de taak om die zegen door te geven, die we van God ontvingen. Het maranatha-gebed is zowel een gebed dat vraagt om de manifestatie van Jezus in de situatie waarvoor we staan, als een gebed dat belijdt: de Here komt. De inhoud van 'Zegenend Helpen' wordt vooral bepaald door de mogelijkheden en de grenzen die de Bijbel ons daarbij geeft.

Hoofdstuk 1. Het maranatha-gebed

Maranatha is een Aramees woord uit de dagen van Jezus. Dit woord is op twee verschillende manieren te schrijven en dat geeft dan ook een dubbele betekenis: 1) Maran-atha; De Here komt en 2) Marana-tha; Kom O, Here.¹ Hij (Jezus) leidt de discipelen op om Zijn werk te doen, om in Zijn voetstappen te wandelen. Ze worden als herauten vooruit gestuurd om het koninkrijk te verkondigen. Ze gaan ook alvast als een 'Koninklijk priesterschap' werken: ze delen de priesterlijke shalom-zegen met hen die het waard zijn. Ze mogen gezinnen opzoeken waar God centraal staat. Daar mogen zij dan weer lesgeven, vandaar dat ze niet van het ene huis naar het andere moesten gaan. Het maranatha-gebed benadrukt de noodzaak van de tegenwoordigheid van God in een situatie. De eerste toepassing van dit maranatha-gebed is een vraag om de openbaring van God in de situatie van dit moment, welke die ook is. De tweede toepassing is de geloofsbelijdenis van onze toekomstverwachting. Dit schept ook de verwachting, de hoop dat tijden anders zullen worden. De schrijver wijst ons er op dat Jezus altijd bij ons is. God is aan het werk, zelfs in degenen die hem niet kennen (Joh. 1:9) of we er wat van merken is een ander verhaal. Er kunnen zoveel oorzaken zijn waarom we ons niet bewust zijn van Zijn tegenwoordigheid. Hij manifesteert zich, maar we zien het niet. Het maranatha-gebed is zeker geen 'druk-op-de-knop en het gebeurt' toverformule. Zonder de maranatha-beleving kan het Woord van God dodelijk werken (2 Kor. 3:6). Het is zonder het Woord ook een onzekere toestand. Het gaat niet om de ervaringen, het gaat om God zelf. Juist omdat ervaringen zo centraal staan in zegenen, moeten we dus extra aandacht geven aan het objectief toetsen ervan.

¹ Pagina 8

Hoofdstuk 2. Wat is zegenen?

God begon met zegenen. Eerst de schepping, daarna Adam en Eva. God onderhoudt zijn schepping. Hij zegent de Sabbat, de oogst en het vee (Gen. 2:3, Deut. 28:1). Hij is het die de mens de opdracht geeft om te zegenen (Num. 6:22-27).

De Here nu sprak tot Mozes: 'spreek tot Aaron en zijn zonen: zo zult gij de Israëlieten zegenen. 'De Here zegene u en behoede u: de Here doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig. De Here verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede'. Zo zullen zij Mijn Naam op de Israëlieten leggen en Ik zal hen zegenen.'¹

Ook ouders zegenen hun kinderen in het Oude Testament. Het Nieuwe Testament ontwikkelt de gedachte over zegenen verder. In Gods plan was er een geestelijke zegen voor elke persoon, volk of natie. Zegenen is het belijden van de heerschappij van Jezus. De naam van Jezus is boven alle namen (Fil. 2:9). In die naam mogen we zegenen, want hij is de Here (Matt. 18:19-20). Om te kunnen zegenen krijgen we autoriteit van God door de Heilige Geest (Hand. 1:8). Doordat de Geest van God in ons woont, is het zelfs mogelijk om God te zegenen, door aanbidding (Ef. 1:3). De taak om nu anderen, namens God, te zegenen was vroeger een speciale opdracht voor de priesters. Petrus verzekerde niet-joodse gelovigen dat ze een 'Koninklijk priesterschap' waren (1 Petr. 2:9).²

Shalom is het welzijn in elk opzicht, naar geest, ziel en lichaam. In het nieuwe testament wordt deze shalom op tweevoudige manier beschreven, als een gave van God en als vrucht van de Geest. Er is een shalom-gave, die ook wij kunnen ontvangen. (Joh. 14:27). Op deze manier is vrede doorgeven, namens Jezus, zegenen. Door een kanaal van vrede te zijn, richten we Gods glimlach op de ander. Iedereen die verbonden is met God de Vader door Jezus Christus, kan als een deel van het 'Koninklijk priesterschap' zegenend bezig zijn. Hulp, zonder woorden en met een maranatha-ervaring, is juist van belang in die situaties waarin er moeilijk over intieme details gepraat kan worden.³

Jezus zegende niet met neergeslagen ogen, zoals men gewoon was, maar 'omhoog kijkend' (Marc. 6:41, 8:7). Op de één of andere manier had Jezus een geheel eigen stijl van zegenen, want Hij werd er aan herkend (Luc. 24:30).

Hoofdstuk 3. Het maranatha-gebed en de hulpgever

Genadegaven zijn een openbaring van God in ons, en als zodanig hoort dit thuis in de maranatha-gedachte: Kom, Here, openbaar U zelf nú. Het gaat niet om de beleving van 'iets' maar de beleving van Hém, Jezus in deze situatie.

Innerlijke rust en stilte in de tegenwoordigheid van God helpt om inspiratie te ontvangen en om de

¹ NBG 1951: Numeri 6: 22-27

² Pagina 25

³ pagina 27

Bijbelse kwaliteiten te toetsen. Zo zou men eens los kunnen proberen te komen van alle situaties en zich uitsluitend richten op het hart van God. De eigen emotie kan dan gebruikt worden als antenne om het hart van God te ontvangen. Aanbidding is een van die aspecten die kan helpen om onze geest op God te richten. Dit kan gebeuren door te praten met God over wat men van Hem vindt, en hoe men Hem ervaart.

Luisteren in pastoraat heeft een viervoudige functie. We luisteren naar de hulpvrager, naar ons eigen hart, naar de andere helpers en naar God. God spreekt op heel wat verschillende manieren. De vraag is dus niet zozeer of God wel spreekt, maar hoe we Hem verstaan. Het leren verstaan van de stem van Jezus is als een pelgrimstocht. Die reis hoeven we niet alleen te maken. Het gaat zelfs beter als er iemand is die zo nu en dan over je schouder meekijkt. De beleving van de vrede van God kan vooral plaatsvinden in een samenkomst of ontmoeting met andere gelovigen. Als uit een ontmoeting een hulpverleningsrelatie ontstaat, is het wijs om niet iemand regelmatig alleen te ontmoeten. Dat heeft te maken met de bescherming van zowel hulpvrager als hulpgever.

Hoofdstuk 4. Het maranatha-gebed en de hulpvrager

Volgens de schrijver is het maranatha-gebed als volgt samen te vatten: 'waar twee of drie samen komen in Mijn Naam, daar wil ik Mijzelf openbaren' (Matt. 18:20).¹ Dat heeft gevolgen voor de manier waarop we pastoraal helpen, de 'twee of drie' zijn er vooral, om samen op die Ander te wachten, de helper bij uitstek: Jezus. Jezus' belofte om zijn tegenwoordigheid merkbaar te maken, als er twee of drie zijn, die eenparig, harmonieus, bidden in Zijn Naam. Jezus kwam als Redder, Verlosser en Helper. Wanneer er in Zijn Naam geholpen wordt, is er kennelijk een extra belofte van een merkbare tegenwoordigheid.

Omdat pastoraat te maken heeft met geestelijk gezag van de helper, moeten we ook wijzen op de mogelijkheid van misbruik van pastoraal gezag. Daarom is het belangrijk bewust te zijn van de gelijkheid alle mensen zoals die in de Bijbel omschreven wordt: In het lichaam van Christus is geen verschil tussen rang en stand, leeftijd of geslacht.²

De schrijver geeft een aantal mogelijkheden over hoe de geestelijke gelijkheid binnen pastoraat tot uiting kan komen:

* Is er een moment van gebed en er gebeurt iets of men bidt iets waar je je vraagtekens bij hebt, of je voelt je benauwd en wilt weg: verander dan van lichaamshouding. Zit je: sta dan op. Sta je: ga dan zitten. In de regel stopt het gebed dan wel heel even. Gebruik die stilte. Bedank de ander voor wat ze voor je willen doen en vertrek. Blijf in controle van je eigen leven!

* Leer selectieve openheid. (...) Je kunt altijd wel iets positiefs bedenken wat ook waar is. Je hoeft niet iedereen op alles te beantwoorden.

¹ Pagina 47

² pagina 49

* Is er een leidinggevend (kerkelijk) persoon die zich ook met je bemoeit, kun je luisteren naar wat ze zeggen en proberen hen te begrijpen, zonder gelijk te reageren. Neem er even de tijd voor om hun woorden op je in te laten werken en overleg met je pastorale helper wat je hiermee aan moet.¹

Het koninkrijk van God is gerechtigheid, vrede en blijdschap door de Heilige Geest. Het draait allemaal om geloof, hoop en liefde. Zelfs in erg negatieve situaties geeft dit model nog een handvat. Immers negatieve uitingen en zonden zijn vaak goede gaven van God in de 'achteruit'. Is er haat, dan ook het vermogen om lief te hebben. Door het negatieve te nemen en het om te draaien, komen we vaak uit bij 'de schaduw van God', die we weer mogen zegenen om op een juiste manier gebruikt te worden. Door deze 'schaduw van God-eigenschappen' voor God te brengen door zegenen, kan er kracht van de Heilige Geest komen om door geloof te doen wat in eigen kracht maar zo beperkt mogelijk is. Als er begonnen wordt met het 'zegenen' van de algemene genade van God in een persoon, weet men dus dat die waarden in hem of haar ook in harmonie zijn met de waarden van een christen. Zegenen, het herkennen en erkennen van wat God al gedaan heeft, kan de positieve houding ten opzichte van het evangelie bevorderen en iemand verder helpen.

Hoofdstuk 5. De praktijk van zegenen

De zonde heeft een verlamdend effect op een Bijbels functioneren van de wil. Door te zegenen komt er een helende atmosfeer. Dit betekent niet het afstand doen van het vermogen om te willen, maar in de ruimte die de wil van God biedt, de eigen wil te gebruiken. De schrijver omschrijft dit als volgt:

De wil is een van de expressies van iemands persoonlijkheid. Het is een 'scheppingsgave', het vermogen om keuzen te maken en er naar te handelen. Zonde heeft echter een verlamdend effect op een Bijbels functioneren van de wil. Niet alleen onze zonde kunnen die wil nog verder aantasten, ook wanneer er tegen ons gezondigd wordt, kunnen we een beschadiging oplopen in het gebied van de wil.²

Door het luisteren en observeren van wat er goed gaat in het leven van de hulpvrager, kan men vaak een aanknopingspunt vinden met de wil en dat bevestigen als iets belangrijks, de ander helpen en herkennen dat God aan het werk is. Als men gewend raakt om te zien wat God doet in het eigen leven en in de gemeente, is er ook nog een taak om oog te hebben voor wat de Here doet in de wereld.

Het opleggen van handen is een teken van het geestelijk verbinden met degene waar mee gebeden wordt. Het is ook een teken van zegen. Daarnaast is het een 'kracht-element', een symbool voor de 'hand van God', zoals met het zegenend bidden voor genezing en in het bevestigen van iemands

¹ citaat pagina 50

² pagina 58

taak. Het Nieuwe Testament geeft weinig aanleiding om te zeggen dat oplegging van handen inhield dat er 'iets' werd overgedragen. De kracht van de gelovige is nimmer 'iets' maar 'Iemand'. Paulus waarschuwt in 1Tim. 5:22 voor het te snel opleggen van de handen.

Leg niemand overijld de handen op, heb ook geen deel aan de zonden van anderen, houd u rein.¹

De uitdrukking 'zegenen van God' wordt veel in de Bijbel gebruikt. Het geeft de indruk dat God ons voor meer aanziet dan we zijn. Tenzij we ons realiseren dat: Jezus in ons woont, we een tempel zijn van de Geest van God. De vrede die wij ontvingen, het infuus van leven dat onze verziekte levensboom weer gezond maakt, kan via het zegenen van God weer naar Hem terug stromen. Onze relatie is geen eenrichtingsverkeer.

Hiernaast noemt de schrijver ook het zegenen van kinderen, zieken, zwakken, emoties en van verschillen in kerkelijke gemeenschappen. Als er gesproken wordt over het zegenen van emoties kan men denken aan 'negatieve' emoties zoals verdriet en woede die uiteindelijk voor de hulpvrager helend kunnen werken. Woede hoort bij de scheppingsgave van God. God kan boos zijn en heeft ons geschapen met een vermogen tot woede. Er is een manier om te leren boos te zijn zonder te zondigen (Ef. 4:26): Door gewoon boos te zijn, dus met zonde, en dan het Maranatha-gebed te bidden.

Hoofdstuk 6. Zegenend bidden voor genezing

Als een zieke vraagt om gebed, kan hij in ieder geval gezegend worden. Deze voorbede voor zieken is een onderdeel van het 'priesterschap van alle gelovigen'. De nadruk ligt dus op het 'samen bidden'. Het Maranatha-gebed is geen magische formule en de kracht die God kan openbaren is afhankelijk van veel verschillende factoren. Bidden voor genezing kan daarom een slijtageslag worden tenzij men voortdurend het maranatha-gebed centraal stelt, dan gaat de aandacht steeds weer naar Jezus als bron van vrede en shalom. Dan is er rust in plaats van een gespannen afwachten 'of het wel lukt'.

Hoofdstuk 7. Zegenend helpen en demonische machten

Hoewel dit hoofdstuk veel informatie bevat ging het weinig in op het zegenen zelf en het maranatha-gebed. Hierdoor hebben we besloten dit niet in de samenvatting op te nemen omdat er in het verdere onderzoek ook niet op wordt ingegaan.

Hoofdstuk 8. Praktische suggesties

¹ pagina 65 en 71

Omdat Hoofdstuk 8 praktisch van aard is hebben wij besloten dit niet op te nemen in de samenvatting. Ons onderzoek focust zich op de theorie.

Samenvatting ‘Nou het beste...’ van Drs. André de Haan

Alle voetnoten in deze bijlage verwijzen naar pagina's in dit boek

Hoofdstuk 1. Is zegenen zo belangrijk?

Zegenen betekent voor Drs. André de Haan: dat ik mag volgen wat God al aan het doen is in de ander. Zegenen maakt deel uit van de communicatie tussen God en de mens oftewel bidden. Bidden heeft alleen vele vormen. Zegenen is dan dat het goede van God toegesproken wordt aan of over de ander.

Hoofdstuk 2. Zegenen in het Oude Testament

In iedere cultuur komt het voor: zegenen en vervloeken, als middelen om het bovennatuurlijke te beheersen. Zegen is dan de mensvriendelijke kracht die van God of het goddelijke uitgaat en vloek de mensvijandige. Zegen is de heilbrengende kracht die mensen moet verzekeren van geluk, voorspoed, gezondheid enzovoort. De mens hoeft over dat goede geen macht te hebben, want er is een God die de mens met dit goede zegent, een God die zich JHWH noemt, wat betekent ‘ik ben bij je’. Die nabijheid is het goede en brengt al het andere wat goed is mee, zoals Hij heeft beloofd (Deut. 28). BRK (Barach) is de woordstam van het Hebreeuwse woord zegenen wat: ‘iemand heilzame kracht geven’ betekent. De schrijver geeft de volgende definitie van zegenen in het Oude Testament: het goede van God over iemand uitspreken, dat wat God beloofde present te stellen. De zegen gaat van God uit. Het is een daad van God. De mens kan slechts de zegen uitspreken, waarvan de vervulling in Gods handen ligt.¹ De mens kan ook God zegenen, hem erkennen als de bron van alle goeds. Vandaar dat BRK ook de betekenis van ‘loven’ en ‘danken’ kan hebben.

Daad en woord zijn één bij God. Woorden doen iets en hebben daarmee macht. Een zegen is dus een met macht geladen woord. Een woord van God heeft geen menselijke aanraking nodig in de zin van handen opleggen. Een zegen is niet terug te draaien (zie Isaak) en blijft doorwerken in de hemelse gewesten. Dit begint slijtage te vertonen als zegen een groet wordt.

God zegent de mens gelijk bij de schepping: 1) God spreekt het goede over de mensen uit en 2) er is dus een verlangen in God om te zegenen. De Inhoud: 1) wees vruchtbaar 2) onderwerp de aarde 3) Heers over de dieren en 4) verdeel het voedsel over de schepselen.

In de eerste plaats is het God die zegent. Daarmee is de zegen nooit afhankelijk van de zielenkracht van de mens. Dat God zegent betekent ook dat het niet uit maakt wie er zegent.

De meerdere kan de mindere zegenen (Jacob zijn zoons) en de mindere de meerdere (Mozes die de

¹ pagina 13

Farao zegent). Duidelijk is dat iedereen mag zegenen. De gehele gemeenschap van de stam draagt de verantwoordelijkheid over de zegen. Uit psalm 129:8 wordt duidelijk hoe diep zegenen geworteld is in het Joodse leven en hoe het iedereen is toevertrouwd: ‘zodat wie voorbijgaan, niet zeggen: Des Heren zegen zij met u, wij zegenen u in de naam des Heren.’

twee conclusies kunnen we hier uit trekken: 1) zegenen was zo gewoon dat je het als willekeurige voorbijganger kon doen. 2) Gewone mensen hebben dus ook volmacht om namens God te spreken. Je mag dus tijdens het zegenen de woorden ‘wij zegenen je’ of ‘ik zegen gebruiken’. Dit wel in afhankelijkheid van God, zodat toegevoegd wordt ‘...in de naam des Heren’ of ‘in Jezus’ naam’.¹

Hoofdstuk 3. Zegenen in het Nieuwe Testament

Voor zegenen wordt in het Nieuwe Testament het woord ‘eulogein’ gebruikt wat ‘goed spreken over, het goede toespreken of loven, prijzen betekent. Daarmee sluit het uitstekend aan bij het Hebreeuwse woord BRK. Jezus komt met een herwaardering voor dit woord. Hij waardeert de groet weer in zijn oorspronkelijke betekenis. Als Hij zijn discipelen uitzendt zegt Hij hun een huis en zijn bewoners bij aankomst te zegenen: ‘vrede zij dit huis’. (Matt. 10:12) Hier is de zegen weer hersteld in zijn oorspronkelijke kracht: de zegen die iets uitwerkt. Paulus kent als geen ander de betekenis van het woord shalom, de heelheid in alle relaties. Hij voorziet dus problemen bij de vertaling door het Grieks eirènè. Dit betekent namelijk de afwezigheid van oorlog. Ook zit er niet het element van de gave in. Paulus brengt dit begrip er weer in door het woord ‘genade’ aan toe te voegen: ‘Genade en vrede zij u’.² De inhoud van zegen heeft volgens Paulus een verschuiving gemaakt van vruchtbaarheid van mens en land naar de Geest van Christus. De zegen die Abraham beloofd werd, wordt vervuld door Christus, door God gegeven tot redding van de mens. De inhoud van de zegen, de gave, wordt de Geest van Christus. Het bestaat nu dus meer uit geestelijke vruchtbaarheid, uit het delen in het leven van Jezus. De oproep om te zegenen is aan iedereen gericht (Rom. 12:14, 1 Petr. 3:9, 1 Kor. 14:6). Het was dus niet ongebruikelijk om elkaar te zegenen. Simeon zegende Jozef, Maria en het kindje Jezus ook. In de algemene opdracht treedt wel een radicalisering op. Zoals ook in de Bergrede. Niet alleen doodslag is verboden maar ook het uitschelden van iemand is een soort doodslag. Deze radicalisering komt ook in zegenen naar voren: ‘Zegent wie u vervloeken’ (Luk. 6:28)

Hoofdstuk 4. Wat doet zegenen

Zegenen helpt mensen om zich te realiseren dat God bij hen wil zijn en hen lief heeft. Zegenen maakt Gods beloften tastbaar en geeft de ervaring van nabijheid. Door zegenen brengt God mensen

¹ pagina 17 en 18

² pagina 22

in zijn tegenwoordigheid en die tegenwoordigheid maakt heel. Zegenen is het present stellen van de liefde in een wereld van haat en negativisme. Het raakt de gehele mens dus geest, ziel en lichaam. Dat wil niet zeggen dat het per definitie een totaalervaring is. De één ervaart rust, de ander warmte, een volgende orde in het denken. De geest kan ervaren dat hij in contact met God staat, geliefd en belangrijk is in Gods ogen. Omdat mensen in hun binnenste worden gevoed veranderen ze. Het geloof wat ze ervaren helpt hen door moeilijke situaties heen, waardoor ze groeien. Ze worden aangeraakt op plaatsen waar ze diep verwond zijn. Juist door te zegenen, neem je een gezonde afstand van het probleem. Gezond, omdat je niet langer geobsedeerd wordt door wat er aan de hand is. Daarmee komt er ruimte voor God en wat Hij wil doen. Zegen brengt, wat er ook is, terug tot Gods proporties en legt het in Zijn hand. Het bepaalt de mens bij de werkelijkheid dat God altijd groter is dan het probleem. Omdat God als geen ander weet waar een mens zich psychisch en emotioneel bevindt, kan hij ook aansluiten bij de situatie van die mens. Zegenen betekent dus dat je leert zien wat God in het leven van de ander aan het doen is. Dit heeft drie voordelen: 1) De mens die gezegend wordt, voelt zich begrepen. 2) Voor degene die zegent is het een opluchting dat hij niet alles hoeft te begrijpen. 3) Zegenen is een weg uit gebedsverlegenheid.

Zegenen helpt de angst en de hulpeloosheid overwinnen. Het komt immers niet op jou woorden aan. Wanneer je zegt: Ik zegen je in de naam van Jezus Christus, met Zijn vrede, met Zijn nabijheid, neemt dat het gevoel van geblokkeerd zijn weg. Vaak volgen de woorden dan vanzelf. In de gemeente waar gezegend wordt, is men bezig met Gods manier van denken over elkaar. De houding ten opzichte van elkaar verbetert, de verbondenheid groeit. Dit sociale aspect van zegenen is zeker iets om rekening mee te houden. Er blijkt ook uit dat zegenen iets doet met degene die zegent. Zegenen heeft ook grote invloed op je relatie met degene die je mag zegenen. Ik zeg hem immers goede dingen toe. Weliswaar goede dingen van God, maar toch. Zegenen is een zaak van geloof. Geloof dat God het goede wil geven aan Zijn schepselen. Zegenen heeft altijd een zichtbaar resultaat bij de christen die zegt: 'Heer, ik wil van U ontvangen wat U te geven hebt'. Mensen reageren vanuit hun ervaringsveld. Hun ervaring met mensen wordt geprojecteerd op God. Meestal, maar helaas niet altijd: 1) Sommige zijn zo beschadigd dat ze niet kunnen geloven dat hun situatie kan veranderen. 2) Andere hebben niet geleerd te ontvangen of hebben dit vermogen weer afgeleerd. 3) Angst kan een dwarsligger zijn. 4) Wanneer iemand gevoelsverslaafd is. 5) Soms is het ook onbekend waarom de zegen geen resultaat geeft. In alle gevallen is het belangrijk dat de hulpvrager met het gevoel naar huis gaat dat het niet aan hem ligt. Bovendien kan het Gods tijd niet zijn.

Hoofdstuk 5. Wie mag zegenen?

Doordat zegenen in de vroege kerk steeds meer verward werd met magische praktijken is in de

Reformatie het zegenen toegekend aan alleen de oudsten van de gemeente binnen de eredienst. Helaas is hiermee het kind met het badwater weggegooid evenals er met de ziekenzalving gebeurde. Angst voor een terugval tot deze magische praktijk zal daar zeker de belangrijkste oorzaak van zijn geweest. Een van de aanknopingspunten is wat Petrus zegt in 1 Petr. 2:9. Hij haalt daar Ex. 19:6 aan: ‘Gij echter zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap’. Jezus’ heeft ons allemaal weer toegang tot God gegeven. Vandaar dat Petrus kan spreken van een priesterschap. Zelfs al zou er een ambt nodig zijn om te zegenen, zou dan het priesterambt van de gelovige niet voldoende zijn? Binnen zijn priesterlijke verantwoordelijkheid mag ieder in afhankelijkheid van God een zegen uitspreken over een ander. Van christen tot niet-christen. Dit priesterschap is wel deel van de gemeente, waarbinnen dingen geordend moeten gebeuren. Daartoe is het goed dat een bekende ambtsdrager van de gemeente deze taak uitvoert.¹

Hoofdstuk 6. Wat doe je als je zegent?

God kan woorden uit Zijn Woord in gedachte brengen bij mensen, maar ook andere begrippen als veiligheid, warmte, geborgenheid, aandacht, schuilplaats enzovoort. Woorden die zo onlosmakelijk bij God horen dat er niet over nagedacht hoeft te worden omdat vast staat dat die thuis horen in Zijn belofte aan de mens. Als God er voor gekozen heeft in ons te wonen, komt de stem niet van buitenaf, maar van binnenuit ons denken. Luisteren naar God betekent niet dat er steeds weer gebeden hoeft te worden: ‘Heer, wat mag ik bidden?’ Zoiets levert een kramp op. Luisteren naar God betekent ook dat je let op degene die gezegend gaat worden. In diens verhaal kan gezocht worden naar de tekenen waaruit blijkt dat God met hem op weg is. Wanneer woorden gesproken worden, is het belangrijk dat die de ander bereiken. Aanpassen aan het taalveld van de ander is dus nodig. Maak er dus een gewoonte van om voor het bidden te vragen hoe de ander God het liefste aanspreekt.² Iemand met die een negatief beeld heeft van vaderschap zal God bijvoorbeeld liever geen vader noemen. Woorden kunnen uitgesproken worden maar ook gedacht. Er zijn echter situaties waarin ze niet uitgesproken kunnen worden bijvoorbeeld op het werk. Het woord dat in de Bijbel veel gebruikt wordt, door God zelf en daarom ook door Paulus is ‘vrede’. Paulus zei: ‘genade en vrede zij u’. Daarom begint de schrijver met te zeggen: ‘Ik zegen jou in Jezus naam’ met Zijn vrede. Daarna wacht hij af en kijkt. Vrede is niet de afwezigheid van innerlijke strijd, niet het dichtsmeren van problemen of het wegdrukken van oneffenheden, niet een doofpot. Het is de heelheid van de relatie. Die heelheid brengt rust en vertrouwen. Wanneer die rust en vrede er zijn, gaat hij verder: naar de aangedragen situatie, naar het gevraagde of naar het verdriet.

Zegenen kan ook met open ogen gedaan worden. Het voordeel hiervan is dat zichtbaar wordt of er

¹ pagina 41

² pagina 52

openheid is om te ontvangen.¹ Bij het zegenen is aanraken niet noodzakelijk. Het is Gods Woord dat kracht heeft. De aanraking doet in wezen niets en is slechts symbool, een hulpgereedschap voor de ontvanger: zoals de hulpgever de hulpvrager van buiten aanraak zo raakt God hem van binnen aan. Zegenen kan vaak het beste met zijn tweeën gedaan worden. Jezus stuurde zijn discipelen er twee aan twee op uit. Het geeft de gebedspartners de gelegenheid met en voor elkaar te bidden en elkaar te bevragen. Twee mensen die zegenen is aan te bevelen en zeker noodzakelijk bij het begeleiden van mensen. Het beste kan een tweetal uit een man en een vrouw bestaan. 1) omdat ze samen de diversiteit die God in de schepping heeft gelegd vertegenwoordigen. 2) Omdat alle relaties die we hebben zowel mannen als vrouwen betreffen. 3) Omdat het er de beste garantie voor is dat er niet over emotionele en seksuele grenzen heen gegaan wordt.²

Hoofdstuk 7/8/9/10/11 en 12

Hoofdstuk 7 t/m 12 zijn praktische uitwerkingen van de eerste 6 hoofdstukken. Drs. de Haan gaat in deze hoofdstukken in op de verschillende gelegenheden waarin je kunt zegenen. Een aantal voorbeelden hiervan zijn: In de eredienst, in het gezin, op school en op het werk. Wij hebben besloten hier niet verder op in te gaan omdat dit dan te specifiek wordt en we te ver afwijken van onze hoofdlijn.

¹ pagina 55

² pagina 57 en 58

Bijlage 5

Cursistenvragenlijst

I	Naam ¹	
II	Leeftijd	
III	Kerkelijke achtergrond ²	
IV	Geslacht	
V	Naam docent(e)	
VI	Basiscursus gedaan periode/jaar	
VII	Telefoonnummer en/of E-mailadres ³	

Algemene indruk cursus

1. Hoe bent u met deze cursus in aanraking gekomen?

Antwoord:

2. Met welke reden/welk doel bent u aan de cursus begonnen?

Antwoord:

3a. Wat waren uw verwachtingen van te voren?

Antwoord:

3b. Zijn uw verwachtingen uitgekomen? Kunt u dit toelichten?

Antwoord:

Inhoudelijk

De lesstof was:

4a	Leerzaam	helemaal mee eens - mee eens – mee oneens – helemaal mee oneens*
4b	interessant	helemaal mee eens - mee eens – mee oneens – helemaal mee oneens*
4c	nieuw voor mij	helemaal mee eens - mee eens – mee oneens – helemaal mee oneens*
4d	begrijpelijk	helemaal mee eens - mee eens – mee oneens – helemaal mee oneens*
4 ^e	Goed te volgen	helemaal mee eens - mee eens – mee oneens – helemaal mee oneens*

*Omcirkelen wat van toepassing is.

Als u 'mee oneens' of 'helemaal mee oneens' heeft geantwoord in de vraag hierboven zou u dat dan hieronder willen toelichten?

Toelichting vraag 4:

5. Vond u de lesstof Bijbels goed onderbouwd? Kunt u dit toelichten?

Antwoord/toelichting:

¹ Mocht u wegens privacy redenen geen naam willen invullen is dit natuurlijk toegestaan.

² De kerk/gemeente die u bezocht op het moment dat u aan de basiscursus begon.

³ Dit alleen invullen als we u mogen benaderen om door te praten over de vragenlijst en/of het cursusprogramma in het algemeen.

Didactisch

6. Wat vond u van de materialen?

6a. De (witte) reader 'cursus werkboek Zegenend Helpen' van Teo van der Weele?

Antwoord:

6b. Het boek 'nou, het beste' van André de Haan?

Antwoord:

6c. Het (gele) boek/reader 'Zegenend Helpen' van Teo van der Weele?

Antwoord:

7. Kunt u de docent een cijfer geven van 1 tot 10 en dit ook toelichten?

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10

Toelichting:

8a. Kunt u aangeven welke vormen er werden gebruikt op een cursusdag om de lesstof voor u eigen te maken?

Antwoord:

8b. Had u door andere vormen of een andere verhouding in vormen meer lesstof op kunnen nemen of eigen kunnen maken? Kunt u dit ook toelichten?

Antwoord/toelichting:

Praktisch toepassing *na* de cursus

9a. Heeft de cursus u voldoende toegerust om 'Zegenend Helpen' in de praktijk te brengen? Kunt u dit ook toelichten?

Antwoord/toelichting:

9b. Brengt u deze theorie in de praktijk bijvoorbeeld binnen jeugdwerk, pastoraat of maatschappelijk werk? Zo ja, op welk(e) gebied(en)?

Antwoord:

10a. Hoe heeft de cursus bijgedragen aan uw relatie met uzelf?

Antwoord:

10b. Hoe heeft de cursus bijgedragen aan uw relatie met anderen?

Antwoord:

10c. Hoe heeft de cursus bijgedragen aan uw relatie met God?

Antwoord:

11. Was het vooral goed voor uzelf of vooral om anderen te helpen? (of beide)

Antwoord:

12. Heeft u nog algemene opmerkingen of verbeterpunten die binnen de basiscursus gebruikt zouden kunnen worden?

Antwoord:

Vervolg cursussen

13a. Welke ‘Zegenend Helpen’ cursussen heeft u nog meer gevolgd?

- Herstel na Machtsmisbruik
- Herstel na Seksueel Misbruik
- Vrij van Vroeger
- (On)Verbondenheid
- ZH voor Echtparen

13b. Waren de lesvormen bij de vervolgcursus(sen) anders dan bij de Basis cursus? Zo ja, zou u dit dan kunnen toelichten?

Antwoord/toelichting

13c. Heeft de vervolgcursus u beter toegerust om ‘Zegenend Helpen’ in de praktijk te brengen? Zo ja, waardoor denkt u dat dit komt?

Antwoord:

Wij willen u hartelijk danken voor het invullen van deze vragenlijst.

Bijlage 6

Begeleidende brief confidenten enquête

Geachte meneer / mevrouw,

Vanuit de stichting 'kracht van vrede' wordt er onderzoek gedaan naar de benadering Zegenend Helpen.

Het feit dat u deze brief ontvangt wil zeggen dat u in contact bent geweest met een netwerker. Uw netwerker is de persoon die vanuit de stichting de benadering zegenend helpen heeft toegepast om u verder te helpen met uw hulpvraag.

Het doel van de enquête is een beeld krijgen van het effect dat Zegenend Helpen op uw leven heeft (gehad), en waar eventuele verbeterpunten liggen.

Omdat het onderzoek mogelijk gevoelige onderwerpen betreft garanderen wij een zo groot mogelijke anonimiteit. Daarom is deze enquête u toegezonden via uw netwerker. Uw naam blijft zo bij de onderzoekers onbekend. U kunt vervolgens de ingevulde enquête direct terugsturen naar de onderzoekers, waardoor uw netwerker dus geen inzicht heeft in uw antwoorden. Daarnaast bieden we u ook de mogelijkheid om de enquête via internet in te vullen. Zie website en inlogcode onderaan deze brief.

Het invullen van de enquête zal ongeveer 20 minuten van uw tijd in beslag nemen.

We zouden het zeer op prijs stellen als u deze enquête voor ons wilt invullen, want alleen als we genoeg respons krijgen kunnen er ook verbeteringen in de benadering Zegenend Helpen worden toegepast.

Het kan zijn dat de gesprekken al langer dan een jaar geleden hebben plaats gevonden, ook dan is het voor de stichting van belang dat u de enquête invult. Hierdoor krijgen we namelijk meer zicht op het lange termijn effect en een completer beeld.

Hebt u n.a.v. deze brief of de enquête nog vragen en/of opmerkingen dan kunt u die mailen naar zegenendhelpen@live.nl

Alvast bedankt voor het invullen,

Aron Kroon en Dominique Brouwer

Internetsite: www.gileo.nl/enquete

Inlogcode: J24V15

T.a.v. Zegenend Helpen

Zonneoordlaan 47

6718TL Ede

De ingevulde enquête kunt u sturen naar:
Dominique Brouwer

Bijlage 7

De confidentenenquête

Achtergrond informatie

Geslacht: m/v

Leeftijd: 14 en jonger / 15-24 / 25-34 / 35-44 / 45-54 / 55-64 / 65 en ouder

Kerkelijke achtergrond: PKN / evangelisch / katholiek / anders, namelijk: _____

Tijdsduur

Hoeveel gesprekken heeft u met de netwerker gehad?

1-5 / 6-10 / 11-20 / 21-30 / 30 en meer

Over welke periode heeft u de gesprekken met de netwerker gehad?

minder dan 1 maand / 1-2 maanden / 3-6 maanden / 7-12 maanden / meer dan 12 maanden

Hoeveel maanden zitten er tussen het laatste gesprek met de netwerker en heden?

1-3 mnd / 4-8 mnd / 8-12 mnd / 12-18 mnd / 18-24 mnd / langer dan 24 maanden geleden

Voorgeschiedenis

Heeft u ten aanzien van uw hulpvraag bij zegenend helpen ook al ergens anders een traject doorlopen?

O Nee

O Ja, namelijk bij: _____

Externe factoren

Heeft u in de periode dat de gesprekken met de netwerker plaats vonden externe factoren ervaren die u hebben geholpen met de hulpvraag? (externe factoren kunnen bijvoorbeeld zijn; iets kleins als een gesprekje met iemand of een nieuwe hobby, of grotere dingen als een verhuizing of vakantie).

O Ja, externe factoren ervaren

O Nee, geen externe factoren ervaren

Kunt u de externe factoren kort benoemen?

O Ja,

-
- ☐ n.v.t.
- ☐ wil niet zeggen
- ☐ weet niet

Wat is de verhouding tussen Zegenend Helpen (de netwerkersgesprekken) en de externe factoren?
Kunt u dit aangeven op een schaal van 1 – 10, waarbij 1 staat voor volledig externe factoren en 10 staat voor volledig Zegenend Helpen?

1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / 9 / 10

Vorm & ervaring van de vorm

Werd u begeleid door 1 of 2 netwerkers?

- ☐ 1 netwerker
- ☐ 2 netwerkers

Wat vond u van het aantal netwerkers?

- ☐ zeer prettig
- ☐ prettig
- ☐ niet prettig maar ook niet vervelend
- ☐ vervelend
- ☐ zeer vervelend

Werkte deze omstandigheden (het aantal netwerkers) belemmerend, dan wel bevorderend?

- ☐ zeer bevorderend
- ☐ bevorderend
- ☐ niet bevorderend maar ook niet belemmerend
- ☐ belemmerend
- ☐ zeer belemmerend

Waarom werkte dat belemmerend dan wel bevorderend?

Heeft de netwerker bijgedragen aan het besef van Gods handelen in uw leven?

O Nee

O Ja

Op welke manier?

O n.v.t.

O weet niet

O wil niet zeggen

Hoe vond u de totale begeleiding van de netwerker?

O zeer prettig

O prettig

O niet prettig, maar ook niet vervelend

O vervelend

O zeer vervelend

Ervaring van Gods aanwezigheid

In hoeverre is Gods aanwezigheid door u ervaren tijdens de gesprekken?

O zeer aanwezig

O aanwezig

O enigszins aanwezig

O niet zo aanwezig

O helemaal niet aanwezig

Waarom denkt u dat u tijdens de gesprekken God wel of niet ervaren hebt?

In hoeverre is Gods aanwezigheid door u ervaren tijdens de periodes tussen twee gesprekken?

O zeer aanwezig

O aanwezig

O enigszins aanwezig

O niet zo aanwezig

O helemaal niet aanwezig

Waarom denkt u dat u tijdens de periode tussen twee gesprekken God wel of niet ervaren hebt?

Veranderingen in levensstijl

Zijn er bepaalde gewoonten in uw leven die veranderd zijn door zegenend helpen?

O Nee

O Ja, namelijk:

Waar denkt u dat deze verandering in gewoonte door gekomen is?

Zijn er bepaalde overtuigingen in uw leven die veranderd zijn door zegenend helpen?

O Nee

O Ja, namelijk:

Waar denkt u dat deze verandering in overtuiging door gekomen is?

Relationeel naar uzelf

Met welk cijfer waardeerde u uw leven voordat u te maken kreeg met zegenend helpen? Wilt u dit doen met een cijfer van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor de laagste waardering en 10 staat voor de hoogste waardering.

1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / 9 / 10.

Waarom geeft u dit cijfer?

Met welk cijfer waardeerde u uw leven een korte tijd (1 maand) nadat het laatste gesprek geweest was? Wilt u dit doen met een cijfer van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor de laagste waardering en 10 staat voor de hoogste waardering.

1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / 9 / 10.

Waarom geeft u dit cijfer?

Met welk cijfer waardeert u uw leven nu? Wilt u dit doen met een cijfer van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor de laagste waardering en 10 staat voor de hoogste waardering.

1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / 9 / 10.

Waarom geeft u dit cijfer?

Relationeel met God

In hoeverre ervoer u vóór het eerste gesprek dat God betrokken was bij uw leven?

- ☐ zeer betrokken
- ☐ betrokken
- ☐ enigszins betrokken
- ☐ niet zo betrokken
- ☐ helemaal niet betrokken

In hoeverre ervoer u na het laatste gesprek dat God betrokken was bij uw leven?

- ☐ zeer betrokken
- ☐ betrokken
- ☐ enigszins betrokken
- ☐ niet zo betrokken
- ☐ helemaal niet betrokken

In hoeverre ervaart u nu dat God betrokken is bij uw leven?

- ☐ zeer betrokken

- O betrokken
- O enigszins betrokken
- O niet zo betrokken
- O helemaal niet betrokken

Ervoer u na het laatste gesprek dat deze periode van gesprekken u dichterbij God heeft gebracht?

- O Ja, veel dichterbij
- O Ja, dichterbij
- O Nee, hetzelfde als daarvoor
- O Nee, de afstand is zelfs groter geworden

Hoe komt dat?

Is de afstand, die u tussen u en God na het traject ervoer, nog steeds hetzelfde?

- O Nee, het is zelfs verbeterd, ik ben in de periode daarna nog dichterbij God gekomen.
- O Ja, is nog steeds hetzelfde als na het laatste gesprek.
- O Nee, ik leef nu dichtbij God maar de afstand is wel groter dan net na het laatste gesprek.
- O Nee, gevoelsmatig is de afstand naar God toe alleen maar groter geworden na het laatste gesprek.

Waardoor denkt u dat dat zo is?

Relationeel naar anderen

Is uw relatie m.b.t. uw partner, directe familie en goede vrienden n.a.v. zegenend helpen verbeterd?

- O Ja, veel verbeterd
- O Ja, verbeterd
- O Nee, gelijk gebleven
- O Nee, verslechterd
- O Nee, ernstig verslechterd

Wat is er veranderd in die relatie?

Is uw relatie m.b.t. kennissen en vreemden n.a.v. zegenend helpen verbeterd?

O Ja, veel verbeterd

O Ja, verbeterd

O Nee, gelijk gebleven

O Nee, verslechterd

O Nee, ernstig verslechterd

Wat is er veranderd in die relatie?

Geestelijke houding

Kunt u voor de volgende aspecten aangeven in welke mate ze, vóór het eerste contact met Zegenend Helpen, van invloed waren op uw geloofsleven? Kunt u dit doen met een cijfer van 1 tot 5, waarbij 1 staat voor het nauwelijks tot geen invloed hebben op uw geloofsleven en 5 staat voor veel invloed op uw geloofsleven.

Rol van gebed 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Rol van zegenen 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Praten over Jezus 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Vrede van God ervaren 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Vrede van God doorgeven 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Bijbellezen 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Kunt u voor de volgende aspecten aangeven in hoeverre ze, een korte periode (1 maand) na het laatste contact met zegenend helpen, van invloed waren op uw geloofsleven? Kunt u dit doen met een cijfer van 1 tot 5, waarbij 1 staat voor het nauwelijks tot geen invloed hebben op uw geloofsleven en 5 staat voor veel invloed op uw geloofsleven.

Rol van gebed 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Rol van zegenen 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Praten over Jezus 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Vrede van God ervaren 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Vrede van God doorgeven 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Bijbellezen 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Kunt u voor de volgende aspecten aangeven in hoeverre ze nu van invloed zijn op uw geloofsleven?

Kunt u dit doen met een cijfer van 1 tot 5, waarbij 1 staat voor het nauwelijks tot geen invloed hebben op uw geloofsleven en 5 staat voor veel invloed op uw geloofsleven.

Rol van gebed 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Rol van zegenen 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Praten over Jezus 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Vrede van God ervaren 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Vrede van God doorgeven, 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Bijbellezen 1 / 2 / 3 / 4 / 5.

Afrondende vragen

Wat voor cijfer geeft u zegenend helpen in totaal? Wilt u dit doen met een cijfer van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor de laagste waardering en 10 staat voor de hoogste waardering.

1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / 9 / 10.

Waarom geeft u dat cijfer?

Zou u zegenend helpen aanraden aan familie, vrienden en/of kennissen?

O Ja

O Misschien

O Nee

O Weet niet

O Wil niet zeggen

Waarom zou u zegenend helpen wel of niet aanraden?

Heeft u nog vragen en/of opmerkingen n.a.v de enquête?

Samenvatting Woordenboek voor Bijbellezers

Zegen - Geloofstaal en cultuurtaal

Wie het over zegenen heeft bedoeld meestal iets positiefs. Welvaart, vooruitgang worden meestal als een zegen bestempeld. Men ervaart deze zegen als een soort van geschenk en voor een gelovige komt dit geschenk van God. De zegen heeft daarom ook een speciale betekenis in verband met de kerk. Aan het einde van een dienst wordt er een zegen uitgesproken en als men trouwt gaan ze naar de kerk voor een huwelijksinzegening. Het woord zegen is een directe vertaling van het Hebreeuwse woord *beracha* en het Grieks *eulogia*. Beide hebben een brede betekenis. De NBG-51 vertaalt het soms zelfs met ‘lofprijzen’, ‘vaarwel zeggen’, of met ‘gift’. De Statenvertaling gebruikt hiervoor meestal gewoon het woord zegen(en).

Betekenis in context van Oude testament

In de Bijbel wordt duidelijk dat alleen God de zegen bezit en deze ook uitdeelt. De zegen is geen magische kracht die buiten God om ontvangen kan worden. Mensen beschikken dus nooit over de zegen. In Genesis 32 (de worsteling van Jacob (Israël) met de Heer) wordt duidelijk dat het ontvangen van de zegen niet vanzelfsprekend is. Het is voor Jacob van levensbelang dat Hij de zegen van God ontvangt en alleen daardoor kan de relatie met God in stand blijven. En deze relatie vult de hele toekomst van Jacob. De belangrijkste inhoud van deze relatie is samen te vatten in één zin, door God gesproken: ‘Ik zal met u zijn’ (bv. Gen 17:7). Deze belofte krijgt Jacob ook mee als God hem zegent. Het blijkt dat mensen de zegen van God alleen ontvangen, doordat God in liefde besluit zijn zegen uit te delen.

De zegen van God krijgt gestalte binnen de eredienst van het volk Israël omdat God beveelt de priesters het volk te zegenen. De woorden zijn letterlijk terug te lezen in Numeri 6:24-26: ‘De HERE zegene u en behoede u; de HERE doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig; de HERE verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.’ Deze woorden geven de relatie weer die God heeft met Zijn volk. De eerste zin geeft aan dat God voor zijn volk zorgt als een herder voor zijn kudde en de tweede geeft aan wat het doel van dit beschermen is: Dat God zijn gezicht over Zijn schapen doet oplichten. Daaruit blijkt Gods liefdevolle gunst. De laatste zin geeft het doel aan van de zegen: dat er vrede en heelheid komt tussen God en de mens en tussen de mensen onderling. Deze zegen is bedoeld om uit te waaieren en verspreid te worden. Aanvankelijk mochten alleen Aaron en zijn zonen deze woorden uitspreken, later de andere levieten. Maar toch lezen we dat later ook koningen dit doen, bijvoorbeeld David, maar deze staat altijd in het teken van de verzoening. Zo wordt de zegen nauw verbonden met de manier waarop God en de mens in relatie

kunnen blijven: in het Oude Testament was dit door de offerdienst die in de tempel plaats vond. In de hedendaagse kerk staan deze woorden ook nog voor de verzoening en worden meestal alleen uitgesproken door de ambtsdragers. Zo blijft het unieke van deze woorden zichtbaar.

Mensen kunnen elkaar op verschillende manieren zegenen in de Bijbel. Maar God is altijd de bron van de zegen. Een bekende groet is: De HERE zegene u uit Sion. (Ps. 128:5) De zegen ontspringt op die plaats, waar de dienst aan God onderhouden wordt: in de tempel, vanuit Sion. De kracht en de inhoud van de zegenwoorden is afhankelijk van de manier waarop deze met de bron verbonden zijn. Men kan bijvoorbeeld ook op een losse manier zegenen. Zo groeten de maaiers in het boek Ruth elkaar met de woorden: ‘de HERE zegene U (Ruth 2:4) Kennelijk was dit dus een algemene groet en heeft een zegenwoord ook een algemene betekenis gekregen. Een unieke betekenis vinden we bij de aartsvaders die hun zonen op hun sterfbed zegenen. Deze zegenwoorden hebben profetische kennis. Mensen kunnen God ook zegenen. Dat betekent dat ze de zegenende hand van God erkennen en Hem daarvoor prijzen. Hierdoor wordt God verheerlijkt en wordt een stukje glorie van Zijn werk aan Hem teruggegeven.

Betekenis in de context van het Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament wordt het woord zegenen het meest in de lofprijzende vorm gebruikt maar vaak is dat in onze vertaling niet als zegenen te herkennen omdat er andere woorden gebruikt worden, zoals: geloofd zij de Here. (bv. Luc 1:68)

Waar in het Oude testament de zegen met name via het altaar tot Gods volk kwam, zo komt de zegen in het Nieuwe Testament met name door het werk van Christus tot ons. Jezus’ hele werk kan dan ook worden samengevat in het woord ‘zegen’. De zegen die door Christus naar mensenharten toekomt, is in feite de vervulling van de zegen die aan Abraham al beloofd was in Genesis 12. Alle volken zullen worden gezegend op dezelfde manier als Abraham en zo kunnen delen in de belofte van God: ‘Ik wil uw God zijn’. Deze zegen wordt door de Geest in de harten bewerkt.

Wie de zegen van God ontvangt zal ook deze zegen willen verspreiden. De opdracht van zegenen is met name naar buiten gericht. Het grootste voorbeeld hierin is Jezus zelf die de kracht kan geven om in deze zegende levenshouding te blijven staan

Bijlage 9

Samenvatting Zegen, Zegenen en Handoplegging

Door C. vd Kooi en Barend Wallet

Theologische notities

Binnen de reformatische kerk is de zegen als apart thema jaren lang verwaarloosd. Al de nadruk lag op het woord, al hebben in de praktijk veel zegen praktijken zich gehandhaafd. De laatste tien jaar is zegenen er een bredere herwaardering op gang gekomen betreffende dit thema. Het bijzondere van dit thema van zegen is dat onder deze noemer allerlei vormen van toewending van God tot de wereld ter sprake kunnen komen. Afhankelijk van de omstandigheden en toepassing kan de zegen en daarmee verbonden eventuele handoplegging allerlei inhouden hebben. Ze kan te maken hebben met: (zie Gen 12: 1-3)

- 1) de voortgang en overvloed in het scheppelmatige leven,
- 2) met heelmaking en redding,
- 3) met bescherming en ze kan
- 4) gemeenschapsstichtend zijn.

De verwarring over de betekenis van zegen is gedeeltelijk op deze diversiteit terug te voeren.

Bijbels-theologische notities

Zegen is verbonden met het scheppingswerk (zie 1ste hoofdstukken Genesis). Daar komt ook heel snel het thema vloek bij. Zegen en vloek staan daarmee in het spanningsveld van heil en onheil. Met Abraham blijkt dat de zegen, die verbonden is met Gods scheppingswerk, in het werk van zijn verbond opgenomen. Zegen is dus alles behalve neutraal. De vloek bedreigt het leven van alle kanten en betekent desintegratie, geen kracht meer tot leven, wegvallen uit de gemeenschap. De zegen heft de vloek op. Dringt het duister terug en brengt het bedreigde bestaan verder waar de vloek het deed stokken. De vier bovengenoemde aspecten kunnen niet los van elkaar bestaan. De vier aspecten zijn markeringspunten die op een glijdende schaal, traploos in elkaar kunnen overgaan en met elkaar verbonden zijn. Zegenen is een totaal concept. Het gaat om het handelen waaronder in principe heel de toewending van God tot de mens ter sprake komt. Maar lang niet altijd zijn alle aspecten aan de orde. De inhoud en toepassing kan verschuiven.

In het Oude Testament valt vooral Gods effectieve werkzaamheid en zorg voor het leven op. De scheppingstheologische elementen van zegenen die te maken hebben met groei, gedijen, de voortgang van het leven, van mensen die elkaar onder de nabijheid van God stellen, kortom met de sjalom, zien we op verschillende plaatsen in het Oude Testament. Er is een diversiteit van zegenen.

Voorbeelden: In Genesis 1: 22-28 blijkt dat Israël de mogelijkheid tot voortbrenging van leven tussen mannelijk en vrouwelijk heeft beschouwd als een specifieke zegen. God zegende in Genesis 2 de zevende dag. Binnen de familiekring wordt de zegen door handoplegging doorgegeven aan de nieuwe generatie.

In het Joodse ‘berachot’ (dagelijkse zegenwensen en zegenspreuken) komt de nadruk op het dagelijkse leven terug. De zegen kan ook omgekeerd worden: in de dagelijkse zegenwensen en zegenspreuken wordt ook de schepper groot gemaakt. De zegen vloeit als dankzegging vloeit als lofprijzing en dank weer terug naar God als de Bron en Gevervang het goede. Hierin is de zegen uitdrukking van en bezegeling van Gods genadige nabijheid tot het leven. We zien dat samenvattend in zulke gevallen de zegen geldt als teken van vrede. Daarnaast onderscheiden we ook de zegen als teken van de reddende genade.

De zegen aan Abraham wordt in Christus concreet en krijgt in Hem een nieuwe grondslag (Gal. 3:13-14). De toewending van God tot de wereld kan voortaan niet meer los van Hem worden gezien. Ook de zorgende nabijheid van de Geest voor groei en gedijen kunnen en willen we niet meer losmaken van de toewending van de drie-enige God.

Het oorspronkelijke verband van zegen met schepping en voortgang verdwijnt dus niet in de situatie van de nieuw-testamentische gemeente, maar krijgt daar wel haar plaats binnen een nieuw kader, namelijk dat van de komst van het koninkrijk. Zegen is dus een teken van redding. De zegen als sjalom, de sterking tot leven, de zegen over het gewone leven, valt binnen deze omlijsting.

Christus heeft de zegen van God belichaamd. Zijn zegenende werking komt niet alleen tot uiting in zijn handelen, maar vooral in zijn aanwezigheid. Door Jezus staat de kerk in de geloofstraditie van Israël. Dat betekent dat de zegen die God verbonden heeft met zijn schepping, voor ons als later erbij gekomen, zichtbaar en toegankelijk wordt in Christus. De zegen kan inhoudelijk worden begrepen als de gave van Gods nabijheid, van Zijn werkzame tegenwoordigheid, van de levengevende kracht die uitgaat van God-met-ons. De handeling van zegen en handoplegging plaatst ons dus inhoudelijk in het krachtveld van Gods handelen.

In de Bijbel brengen mensen Gods zegen, glorie en lofprijzing om wie Hij is en wat Hij doet. De schepper wordt geprezen om Zijn schepping en Zijn gaven. Wanneer een mens door een medemens wordt gezegend wordt deze persoon aanbevolen aan God, opdat Hij hem of haar levenskracht, welstand, volheid en vruchtbaarheid verleent. De zegen geschiedt voor het aangezicht van de Heer en is daarmee in laatste instantie daad van de Heer. De gelovige beseft dat hij slechts zegeningen uit kan spreken waarvan de vervulling in Gods hand ligt. Op deze manier kan zegen dicht in de buurt van voorbede komen te liggen. Zegenen wordt dan een specifieke vorm van bidden. De zegenende plaatst de ander, soms zonder dat deze het weet, of het zelfs maar wil, onder de macht Gods. Toch is

zegenen meer dan een vorm van voorbede. Zegenen voegt zich in de macht van Gods koninkrijk en stelt in die vrijheid de levengevende tegenwoordigheid van God present.

Wat betreft het mandaat van zegenen zullen sommige inzetten bij het ambtelijk karakter van de zegen en van daaruit ruimte willen bieden aan de mogelijkheid dat ook buiten de ambten om mensen elkaar zegenen. Anderen zetten in bij de belofte dat de doop met de Geest allen ten deel valt, waarmee het priesterschap in sommige brieven een kwalificatie wordt voor het hele volk Gods. Waar gezegend wordt, moet de relatie er zijn. Bijvoorbeeld in die van ouders en kinderen. Men moet zich er toe geroepen weten, op enigerlei wijze van Godswege een mandaat hebben. De zegen is dan de toezegging en bevestiging van de nabijheid van de Heer. Mensen bevelen elkaar aan in de hoede van God. Dit accentueren zij met handoplegging. Het priesterschap geldt in het Nieuwe Testament als een functie van de gemeente, het lichaam van Christus. Vanuit dat geheel krijgen de leden van het lichaam hun plaats en roeping.

Bij een gebed richt een gelovige zich tot God maar bij een zegen richt hij zich tot hen die gezegend worden. De blikrichting bij een zegen is dus anders. In Numeri 6:22-27 krijgen de priesters de opdracht de geloofsgemeenschap te zegenen en worden geïnstrueerd welke woorden zij daar hebben te gebruiken. Zeer nadrukkelijk wordt daarbij vermeld dat God zelf uiteindelijk de zegen zal geven. De grenslijn naar magie wordt scherp afgebakend. Primair zijn het niet de individuele leden van de geloofsgemeenschap die gezegend worden, maar heel het volk. De zegen legt het volk onder het beslag van Gods nabijheid.

Is de zegen nu een toezegging of een bede? In de u-vorm overheerst de toezegging en in de wij-vorm de bede. In de u-vorm is de zegen een vorm van toezegging van levengevende nabijheid Gods. Het is een toezegging dat God heilzaam aan mensen handelt. In de zegen voltrekt zich wat besloten ligt in de belofte: De nabijheid van God die we aan den lijve mogen ervaren in sterking, heelwording, vrede en bemoediging.